Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 35 גראשען

היינט 16 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

Nr. 58/1658 | Łódź, Piątek 8 marca 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג כו אדר א׳ תרפ״ט | Nr 58 1658

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש 20 ⁝ מארגען, שבת, דעם 9-טען מערץ, פינקטליך 11 א זייגער אינדערפריה קומט פאר אין זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש 20

א גרויסער קינסטלערישער פרימארגן

מיט׳ן אנטייל פון די ארטיסטען פון דער **ווילנער טרופע** יוסף קאמיען, יעקב ווייסליץ, דינה קאמיען-קעניג, אין די בעקאנטע ארטיסטין נאדיא קארעני, ווי אויך די דראמ סטודיע „באנינען״ פון „קולטור-ליגע״

פאלקס-אוניווערסיטעט ⁝ ביי דער געזעלש. „קולטור-ליגע״ לאדז, בזשעזשינער 23.

פראגראם: „משוגע׳נער בטלן״ פון פרץ און גרים. אינסצעניזירונג פון פאלקס-לידער. רעציטאציעס פון שלום עליכם משה נאדיר אויסג. דורך קאמיען און ווייסליץ.

פאלקס-לידער געזונגען דורך דינה קאמיען-קעניג. — „דאמען-שפילקע״ שפאס אין 1 אקט.

בילעטען צו בעקומען היינט פון 7 ביז 9 אין אווענד אין סעקרעטאריאט פון „קולטור-ליגע״, בזשעזשינער 23, אין „ארבייטער-ווינקעל״ פאלודניאווא 20 און מארגען אין פילהארמאניע-קאסע.

די פערוואלטונג פון יודישען מעדעל-אינטערנאט

„פאמאץ=עזרה״

ארדענט אין היינטיגען שבת-צו-נאכטס, דעם 9 מערץ

אנ׳אריגינעלע מלוה=מלכה

אין בעריהמטען רעסטאראן פון מ. געדולד, פיעטריקאווער 35

אין פראגראם: אויפטריטען פון די בעסטע יודישע ארטיסטען אין לאדז, מוזיק, טענץ און אנדערע אטראקציעס.

ווער עס וויל פארברענגען אין א געמיטליך יודישער סביבה, עסען א פיינעם מאהלצייט, האבען א קינסטלערישען גענוס און כאפען דערצו א טענצעל, דער זאל קומען היינטיגען שבת=צו=נאכטס אין רעסטאראן פון געדולד׳ן.

אנהויב 9 — אווענד, ענדע — אין גרויען פריהמארגען.

איינגאנג צוזאמען מיט דעם ערשטקלאסיגען אווענד=מאהלצייט 10 זלאטים.

ערשטקלאסיגער הערען-שניידער-אטעליר

א. ח. קוטשינסקי פעפער-גאס 20

מאכט בעקאנט די ג׳ קונדשאפט, אז צום זומער-סעזאן נעם איך אן בעשטעלונגען פון פערשידענע אייגענע און אנפערטרויטע סחורות, לויט די יעצטיגע נייעסטע, אויסלענדישע מאדעלען אויף די לייכטסטע בעדינגונגען. רעעלע בעהאנדלונג!

פינקטליכע אויספיהרונג! מיט אכטונג

A. Ch. Kuczyński, Pieprzowa 20.

אויפפאדערונג

צו דער יודישער גמינע אין לאדז

פלאץ וואלנאשטשי 6.

דערמיט פאדער איך אויף די פערוואלטונג פון דער יודישער גמינע אין לאדז, אפצושטעלען תיכף די ארבייט פון ארויסנעהמען ווענט און אייזענע אויוונס — אין געגענפאל על איך נישט זיין פעראנטווארטליך פאר די ווייטערדיגע פאלגען

ש. חיימאוויטש.

1919 X 1929

אכטונג

פישער-סעקציע ביים צענטראלען קליין-הענדלער-פעריין אויף לאדזער וואיעוו.

מארגען, שבת, ד. 9-טען מערץ 1929, 9 אווענד קומט פאר אין זאל „קאלאסעאום״ זאכאדניא 53

דער 10=יעהריגער יובילעאום

צוזאמען מיט א פאהן=ענטהילונג פון קליין=פיש=הענדלער=פעראיין אין לאדז.

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

דער בעוואוסטער הערען-שניידער

ח. איינשידלער, לאדז

פאמארסקא 41a, וואוינונג 49 (פריהער: פראנציסקאנער 9)

מאכט בעקאנט זיין ג׳ קונדשאפט, אז עס זענען שוין אנגעקומען

די נייעסטע זומער-זשורנאלען

געהמט אן בעשטעלונגען און פערטיגט אויס אלער ארט ארבייטען לויט די נייעסטע מאדעלען.

פינקטליכע אויספיהרונג! רעעלע בעהאנדלונג!

יודישע פאלקס=באנק

גלובנא 41, טעלעפאן 26=78.

(קאאפעראטיוו מיט בעגר. פעראנטווארטליכקייט

מיטגליד פון פערבאנד פון די יודישע קאאפעראטיווע געזעלש. אין פוילען)

עס ווערען ערלעדיגט פינקטליך און רעעל

אלע באנקאווע אפעראציעס

ווי: אינקאסעס, ווקלאדען, דיסקאנטא, אפשפארונגען א. ז. וו.

אויף אינקאסעס ווערען געגעבן פאראויס אוואנסן.

די באנק איז אפען טעגליך אויסער שבת פון 9 — 2 מיטאג.

המרכז העברי ע״ש ד״ר י. ג. שמחוני

(אולם „יבנה״, צגלנינה 75)

בשבת, 9/3 ב8 בערב בדיוק יתקים שעורו של המהנדס מר

פ. לינדר „העבודה והאנרגיה״

— הכניסה חנם. —

אולם הקריאה פתוח בכל יום מ8 — 10 ובשבתות מ4 — 10 בערב.

א גרושה,

40 יאהר אלט, קינדערלאז, א שיינטיגע סוחר׳טע, בעזיצט א׳אייגען געשעפט מיט א וואוינונג, וועלכעס עקזיס-טירט 15 יאהר, ווי אויך אנ-דער פערמעגען, זוכט איך בע-קאנטשאפט מיט א געזונטען-האפטען ארענטליכען מענש אין די זעלבע עלטער, אהן קינדער, צוועק חתונה. — אפערטען אין אדמ. פון דער צייטונג אונטער „L. K.״

שדכנים געוואונשען. 4738

נייטיג

א לערן-יונגעל

צו א מענער שניידער בעשטעלט ציגעל גאס 10 ביי בראווערמאן

באלד געצאהלט

בעקאנטמאכונג

איך מאך בעקאנט, אז איך בעזיץ א גרויסען אויסוואהל פון ראמען און בילדער צו בילינע פרייזען. אלע בע-שטעלונגען ווערען אויסגע-פערטיגט אין משך פון 24 שעה. די פראצאווניע איז אפען 9 פריה ביז 11 אוו.

עליאש בערקענפעלד,

וואלבארסקא 25. 4664

א בעזונדער צימער

פאר 2 אנשטענדיגע יונ-געלייט צו שלאפען איז דא. צו ערפאהרען פון 7 אוונט ביי יאקובאוויץ פיעטר. 83 רעכטע אפ. 2-טער שטאק.

דיפלאמירטער לעהרער

פון עספעראנטא ערטיילט לעקציעס פון עספעראנטא פויליש, יודיש, העברעאיש פאר דערוואקסענע. אויך קא-רעפעטיציעס לויט דעם פרא-גראם פון 6 קלאסע גימנא-זיום צו ביליגע פרייזען. מעלדען זיך ביי קארסקי קאנסטאנטינער 14 (רעכטע אפ ציגע, 1 שטאק) פון 3—12 און 7—9 נ. מ.

די פאמיליע פון אונזער לאנגיעהריגען מיטגליד און געוו. פערוו.-מיטגליד

ד״ר בעמיע

הלל שטארקמאן

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

1-טער לאדזער יוד. טורן= און ספ.=פעראיין „בר-כוכבא״.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אין עלטער פון 27 יאהר געשטארבען אונזער הייסגעליבטער זוהן ברודער און נעפפע

ג״ע הלל שטארקמאן

ד״ר בעמיע

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 8 מערץ, 12 א זייגער בייטאג פון טרויער הויז אל. 1 מאי 5, וועגען וואס עס טיילען מיט די אין טיפען צער

טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

CASINO

היינט און פאלג. טעג!

שלאגער-פילם, אין וועלכע די זינדיגע ליבע פון א פרוי, דער בעגעהר צו גאלד, בירזשע שפעקולאציעס, סאדיזם און ליבע — טאנצען א שרעקליכען סאראבאנד

געלד

אין דער הויפטראלע די וואונדערבארע און רעטזעלהאפטע שעהנהייט

BRYGIDA HELM

ווי אויך דער שטערן פון די פאריזער קאבארעטען

IVETTE GUILBERT i ALFRED ABEL

ערשיטערנד אין זיין רעאליזם, לויט דעם בעריהמטען ראמאן פון Emil Zola

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאנטאר.

אנהויב 4.30 נאכמ. — אנהויב 4.30 נאכמ.

שבת און זונטאג פון 12 ביז 3 אזייגער נאכמיטאג זענען די פרייזען פון אלע פלעצער 50 גר. און 1 זל.

בעקאנטמאכונג

— פון דער פירמע —

ראזען און ווישליצקי

לאדז, וואלטשאנסקא 18.

אויף דער ווענדונג פון די „שומרי ומזהירי שבת" אין לאדז, טיילען מיר מיט אונזערע געעהרטע קונדשאפט, ווי אויך אלע וואס זענען מיט אונז אין האנדעלס-בעציהונגען, אז אונזער געשעפט איז שבת געשלאסען און ס'ווערט אום שבת קיין שום געשעפטען נישט געמאכט.

מיט אכטונג

ראזען און ווישליצקי.

אכטונג, לאדז און פראווינץ!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז אונזער לאגער איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

דיוואנעס,	באנע-פאנס,	פארטיערען,
כאדניקעס,	טיש-דעקען,	מעבעל-איבערצוג,
גארדינען,	בעט-דעקען,	גאבעלינס,
שטארען,	קאנטאניערן	בראקאט א.ז.וו.

אלעס צו די ביליגסטע פאבריקס-פרייזען.

הורט! רעיעלע בעהאנדלונג. גוטע בעדינגונגען. דעטייל!

F. FUTERMAN Piotrkowska 28 tel. 29-21

ב"ה **תנו כבוד לתורה א גראנדיעזע אספה! תנו כבוד לתורה**

אין צוזאמענהאנג מיט די גרויסע „רבנים קאנפערענצען", וועלכע זענען פארגעקומען אין ווארשא און לאדז מיט די בעטייליגונג פון 40 אדמו"רים און 200 רבנים שליט"א וועט פארקומען זונטאג פ' פקודי, ד. 10/III 6 אוו.

א גראנדיעזע אסיפה

אין ווילקער-שוהל זאכאדניא 56 מיט דער בעטייליגונג פון היגע ראבינאט און אייניגע אדמו"רים שליט"א, וועגען די רעטונגס-אקציע פאר די 74 ישיבות אין צאהל פון 10 טויזענד תלמודי-חכמים (כ"י) פון פוילען און ליטא. — ארויסטרעטען מיט דרשות וועלען די בעוואוסטע הרבנים הגאונים פון פוילען און ליטא ה"ה א) הרב הגאון ר' אהרן וואלקין שליט"א אב"ד דפינסק (בעהמ"ח ה' בתים), ב) הרב הגאון ר' פסח פרומקין שליט"א אב"ד ור"מ דקברין), ג) הרב הגאון ר' אברהם קאלמאנאוויץ שליט"א (אב"ד רקוב נשיא ישיבת מיר), ד) הרב הגאון ר' מנחם מענדיל ערליך שליט"א (אב"ד דביסטריץ)

א. ד. ט. „נצח ישראל וקיומו".

איינגאנג פריי! פאר פרויען איז רעזערווירט די ווייבער שוהל. איינגאנג פריי!

בעקאנטמאכונג.

מיר מעלדען די געעהרטע קונדשאפט, אז דער שניידער מייסטער פעראיין אין לאדז האט ערהאלטען פאר אלע דאמען שניידער מייסטערס

די נייעסטע מאדעלען פון פאריז

אויף דעם פריהלינגס-סעזאן און ווערען צוטיילט צווישען אלע דאמען-שניידער

מיט אכטונג

די דאמען פאך-קאמיסיע ביים שניידער מייסטער פעראיין, פיעטריקאווער 20.

4846

דינסטאג, ד. 12/3, 8.30 אוו. אין זאל פון „הזמיר" (אל. קאשציושקי 21)

אפ"ייער-ליכער פארלעזונגס-אוועבד

צוליב דער 100-טער פארלעזונג אין איצטיגען סעמעסטער.

עס וועלען זיך בעטייליגען:

דעפ. ד"ר ראזענבלאט, רעד. אוגער

ווי אויך ראטמאן ד"ר מ. הינדעס פון ווארשא;

וועלכער וועט האלטען א פארלעזונג אויף דאס טעמא:

„א רייזע דורך דעם שווארצען קאנטינענט צו די יודען אין דרום-אפריקא".

איינגאנגס-בילעטען צו בעקומען אין ציוניסטישען ביורא.

כוס מלא ברכות ובתוכם ברכת מז"ט לחברנו

הב' **זלמן פינקלער**

בן אדמו"ר הרב ר' ישראל יוסף שליט"א מראדאשיץ לארושיו עם

מרת **שיינדעל** תחי'

בת הרב ר' אלימלך שליט"א מלאדז.

תהי' דרכם סוגה בשושנים.

מברכים:

ישראל גוטערמאן, משה לייב דוטקעוויטש

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און קוזינקע

פרל. **רבקה ראטטער**

מיט ה' **אברהם מרדכי פעלדמאן**

ווינשען מיר אייך א גליקליכע צוקונפט. אייער לעבענס-וועג זאל מיט בלומען בעצירט זיין.

פאמיליע כץ און געשוויסטער ראטטער

צו דער פערלאבונג פון אונזער געערטען קאלעגע

ה' **מאריץ קלעפאטש**

מיט פרל. **רוזשא אלעקסאנדראוויץ**

ווינשען מיר זיי א הערצליכען מזל טוב און א גליקליכע צוקונפט

לעאן סראקא, אברהם ראזעס

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער

ישראל בלאטט

מיט פרל. **דארא ראטשטיין**

ווינשען מיר אייך א גליקליכע צוקונפט. אייער וועג זאל בליהען ווי די שיינע רויזען

געברידער בלאטט

צו דער פערלאבונג פון

פרל. **רחל נאוואק**

מיט ה' **יעקב מאלעס**

ווינשען פיל גליק און צופרידענהייט.

מלך זילבערשטיין

און פאמיליע.

Z intencji zaręczyn

p. **RÓZI NOWAKÓWNY**

z p. **JAKÓBEM MAŁESEM**

gratulują serdecznie i życzą wiele szczęścia

Monlek i Sala Wagman.

דאנקזאגונג.

דערמיט האב איך דעם כבוד צו דאנקען דעם ה' **ישעי' זילבערשאץ** פון מלינארסקא 14 פאר זיין אונעומידליכע און אויפריכטיגע ארבייט ביים אדורכפיהרען דעם גט צווישען מיר מיט מיין מאן פישעל קאהן, וועלכעס דער לאדזער רא-בינאט האט במשך פון 10 יאהר נישט בעוויזען אדורכצופיהרען. אלס אויפריכטיגקייט צייכענע

רבקה אדעסמאן.

4784

צו אלע גאלאנטעריע-קליינהענדלער פון פעראיין פיעטריקאווער 6.

אזוי ווי העניעק ערליך, וועלכער איז אויס-געשלאסען געווארען דעם 3. יאנואר ד. י. פון אונזער פעראיין פאר זיינע מיאוס'ע מעשים, האט זיך ער-לויבט מיסברויכען מיט מיין נאמען, ערקלער איך, אז כ'האב מיט ה' **העניעק ערליך** קיין שום געמיינזאמעס, און איך בלייב ווייטער אין פעראיין פיעטריק. 6. פערוו.-מיטגליד פון די גאלאנטעריע-סעקציע בעם קליינהענדלער-פעראיין, פיעטריק. 6.

(—) **משה בוגאיעוויטש.**

4762

צענטראלער יודישער האנדווערקער - פערבאנד

אין לאדז, פאלודניאווא 4.

זונטאג, ד. 10. מערץ ה. י. 6 אווענד צום ערשטען טערמין און 7 אווענד צום צווייטען טערמין, קומט פאר אין זאל „קאלאסעאום" (זאכאדניא 53)

די יעהרליכע אלגעמיינע

פערזאמלונג

פון צענטראלען יודישען האנדווערקער-פערבאנד אין לאדז.

טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג. 2) וואהלען פון א פארזיצענדען פון דער פערזאמלונג, אססעסארען און סעקרעטארען. 3) בעריכט פון דער פער-וואלטונג. 4) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע. 5) ענדערן דעם § 27 פון סטאטוט. 6) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע. 7) מיטגלידס בייטראג. 8) בודזשעט. 9) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: צו דער אלגעמיינער פערזאמלונג, וועלען צוגעלאזט ווערען נאר די מיטגלידער, וואס וועלען רעגולירען זייער מיטגלידס-בייטראג, שפעטסטענס ביז'ן 5 מערץ ה. י.

איינגאנג נור לויט די איינלאדונגס-קארטען. **די פערוואלטונג.**

צום עפענטליכען משפט!

דערמיט געבען מיר איבער צו דער עפענטליכקייט פאלגענדע פאקטען:

1) מיטוואך, דעם 6 מערץ, איז געקומען צום ה' מיאדאווניק, פולנאצנא 9 א שטרייק-קאמיסיע פעסטצושטעלען צי די ארבייטער ארבייטען נישט. ארייינקומענדיג האט ה' מיאדאווניק פערשלאסען די טיר און פון דער צווייטער שטוב זענען ארויס א גרופע אונטערוועלט-מענשען מיט מעסער און אייזענס און זיך געווארפען אויף די פרידליכע קאנטראל-קאמיסיע. דער רע-זולטאט דערפון — די גאנצע קאנטראל-קאמיסיע צושטאכען און צושלאגען.

2) דער מייסטער מאיר עקיבא מיאדאווניק, אלטשטאט 11, פערוואל-טונגס-מיטגליד פון שניידער-מייסטער-פעראיין, אל. 1-טער מאי 2, האט זיך ארויסגעוויזען אלס פשוט'ער פראוואקאטאר; דורך זיינע אנווייזונגען האט מען ביינאכט ארעסטירט א גרופע אומשולדיג שטרייקענדע ארבייטער. מיר געבען דאס איבערגעבען צו דער עפענטליכקייט, און פאדערן אויף אלע ארבייטער צו באיקאטירען די אויסגערעכענטע ווארשטאטען.

די שטרייק-קאמיסיע פון דזשעטשיננע-פאך

ביים פראפ. בעקליידונג-פעראיין, קאנסטאנטינער 26.

יוד. פראפ. מאגאזין-שניידער-פעראיין אל. 1 מאי 2

פאך-מעלדונגען:

מארינארקע- און פארלעך-שניידער — שבת. פינקטליך 2 א זייגער נאכמיטאג, קומט פאר א גאר וויכטיגע פערזאמלונג. אלע מיטגל. ווערען אויפגעפאדערט מיטצוברענגען די ארויסגעגעבענע ביכלעך.

קינדער-גארדעראבען (2-טע סארט) און טריקאטאזש-סעקציע — זונטאג, 7 א זייגער אווענד, פערזאמלונגען פון די פאכען. צוליב וויכטיגקייט מוזען אלע קומען!

דאמען-מאגאזין-שניידער — דינסטאג, דעם 12 ה. ח. 8 א זייגער אווענד א בעריכטס-פערזאמלונג. אי די אייגענע אינטערעסען יעדען אלע אויפגעפאדערט צו קומען.

פאך-קאמיסיעס.

צו אלע קאלאניאל-קליינהענדלער!

אזוי ווי עס האט זיך בעוויזען אין „נייעם פאלקסבלאט" פון 6. מערץ 1929 א מעלדונג, אז די פערוואלטונג פון דער קאלאניאל-סעקציע איז ארויסגעטרעטען פון אונזער פעראיין, האבען מיר דעם כבוד צו מעלדען אלע אונזערע מיטגלידער, אז דאס שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט, די פערוואלטונג און בכלל אלע מיטגלידער פון דער קאלאניאל-סעקציע געפינען זיך ביי אונז אין פעראיין, ריכטיג איז, אז ה' יוסף עהרליך און זיין זוהן העניעק עהרליך זענען שוין לאנג אויסגעשלאסען גע-ווארען פון פעראיין פאר זייערע שעהנע מעשים... וואס עס איז שוין גענוג בעקאנט דער עפענטליכקייט.

אין נאמען פון די קאלאניאל-סעקציע בעם קליינהענדלער-פעראיין פיעטריקאווער 6

אייזיק לעווין, מיכאל ליבמאן, שמואל מיגדאל

פרעזעס פון דער צענטראלע: **שלמה טאסק.**

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט"

האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

הײנט-אַרעדע פון מאַרשאַל פּילסודסקי

װאַרשא, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אין די סײם-קולואַרען האָט זיך געכּטען פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז מאַרשאַלעק פּילסודסקי װעט הײנט פרייטאָג קומען אויף דער זיצונג פון דער ביודזשעט-קאָמיסיע בײם סענאַט און װעט װידער נעמען אַ װאָרט.

װעגען זונטאָג-רוה

װאַרשא, 7, (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער הײנטיגער זיצונג פון דער ביודזשעט-קאָמיסיע בײם סענאַט האָט גענומען אַ װאָרט סענ. הרב רובינשטײן, װעלכער האָט פערלאַנגט צו נאָװעליזירען דאָס געזעץ װעגען זונטאָג-רוה.

אנרי באַרביס אין װאַרשא

װאַרשא, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אין די סײם-קולואַרען האָט זיך געכּטען געקומען קײן װאַרשע דער בעריהמטער פראַנצויזישער שריפטשטעלער אַנרי באַרביס, װעלכער קומט איצט פון סאָװיעטען-רוסלאַנד.

אין אַ געשפּרעך מיט זשורנאַליסטען האָט באַרביס געענטפערט, אַז פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין סאָװיעטען-רוסלאַנד איז ער ענטציקט און אַז דער אַנטיסעמיטיזם איז אַ איבערבלײבעכץ פון די צאַרישע צײטען און בעהערשט דעם אַלטען דור.

גענעראַל שיקאָרסקי צו גענ. שעפּטיצקי

װאַרשא, 7. (טעלעפאָניש) אלס ענטפער אויף זײן בריף אין „ראַבאָטניק" האָט גענעראַל שעפּטיצקי בעקומען פאָלגענדען ענטפער פון גענ. שיקאָרסקי.

„בעקענענדיג זיך מיט דעם אינהאַלט פון אײער בריף, שטעל איך פעסט פאָלגענדעס:

1) אויף אײער בריף ענטפער איך גאַנץ פּריװאַט, װייל אַלס זעלנער, װאָס געפינט זיך אין אַקטיװער דינסט, האָב איך נישט קײן רעכט צו עפענטליכע אַרויסטרעטונגען, צוליב די פאָרװאורפען פון קריגס-מיניסטער, אַלס מײן פאָרגעזעצטען.

2) זײענדיג מסכים מיט דער בעאונרוהיגונג, װעלכע איז אַרויסגערופען געװאָרען דורך שװערע פאָרװאורפען אויפ'ן חשבון פון װעלכען ס'איז פון די פריהערדיגע קריגס-מיניסטאָרען דריק איך אויס מײן זיכערקײט, אַז די מאַסגעבענדע מלוכה-פאַקטאָרען װעלען טון אַלץ, כּדי אײנצואַנצען אויפצוקלערען דעם ענין און עװענטועל צוציהען צו „פעראַנטװאָרטליכקײט די שולדיגע".

מיניסטער זאַלעסקי'ס רעדע אין גענף

גענף, 7. (ספּ. טעל.) נאָך דער רעדע פון מיניסטער שטרעזעמאַן װעגען דער מינדערהײטס-פראַגע האָט גענומען אַ װאָרט מיניסטער זאַלעסקי װעלכער האָט צװישען אַנדערען געזאָגט:

איידער מיר װעלען צוטרעטען צו דער דיסקוסיע איבער די פאָרשלאַגען פון דאַנדוראַנד און שטרעזעמאַן, װיל איך װענדען די אויפמערקזאַמקײט פון ראַט אויף עטליכע פּרטים.

די מינדערהײטס-פּראָצעדור אין איהר איצטיגער פאָרם איז נישט פאָראויסגעזעהען אין די מינדערהײטס-טראַקטאַטען, דאָס איז אַ פּראָצעדור, װעלכע איז אײנגעפיהרט געװאָרען צוליב העפליכקײט לטובת די מינדערהײטען, אַ דאַנק דער צוזאַמענאַרבײט פון ראַט מיט די מלוכות װעלכע האָבען אונטערגעשריבען דעם מינדערהײטס-טראַקטאַט. איך װיל דערמאָנען, אַז די מלוכות װאָס האָבען אונטערגעשריבען דעם מינדערהײטס-טראַקטאַט האָלטען פאַר אומנעגליך מסכּים צו זײן אויף װעלכע ס'איז ענדערונגען אין דער פּראָצעדור, װעלכע זאָלען שאַפען נײע פערפליכטונגען נאָר פאַר די מלוכות, אויף װעלכע ס'איז חל דער מינדערהײטס-טראַקטאַט.

איך האַלט, אַז דער געדאַנק אין אַלגעמײן צו רעגולירען די מינדערהײטס-פראַגע װעט איצט אָנטרעפען אויף גרויסע שװעריגקײטען. פון דער אַנדערער זײט דאַרף מען װיסען, אויב די דיסקוסיע זאָל נישט אָננעהמען קײן אַקאַדעמישען כּאַראַקטער, צי דאָראַנדס פאָרשלאַג שאַפט נײע פערפליכטונגען פאַר די מלוכות, אויף װעלכע ס'איז חל דער מינדערהײטס-טראַקטאַט. איך לעג דעריבער פאָר, אַז ס'זאָל בעשטימט װערען אַ רעפערענט, װעלכער זאָל צוזאַמען מיט 2 מיטגלידער פון ראַט אַדורכשטודירען דעם ענין, און זאָל דערנאָך איהם רעפערירען פאַר'ן ראַט. דערװײל האַלט איך מיך אָפּ פון אַרומרעדען די מינדערהײטס-פראַגע בכלל.

מיר זענען אַלע דערין איבערצײגט, אַז דער שוץ איבער די גערעכטע פאָדערונגען פון די מינדערהײטען איז אַ בכבודיגער אַקט פון גערעכטיקײט. נישט קוקענדיג אויף פערשידענע שװעריגקײטען און קאָמפּליקאַציעס, פיהרען די מלוכות, װעלכע האָבען צװישען זיך מינדערהײטען אַ װערק פון פערשטענדיגונג און אײניגקײט. װען מיר װילען װירקליך די טובה פון די מינדערהײטען מוזען מיר שטרעבען צו נוצליכע, פּראַקטישע און אויספיהרבאַרע צילען. די אונאויפהערליכע אינטערװענצען, װעלכע װערען אַרויסגערופען דורך מעהר אָדער װעניגער בערעכטיגטע אָנקלאַגען, רעגעװירען די עפענטליכע מײנונג און ברענגען צו פערקעהרטע צילען.

גענף, 7. (ספּ. טעל.) נאָכדעם האָט גערעדט טשעמבערלען, װעמענס רעדע האָט געמאַכט אַ שטאַרקען אײנדרוק צוליב דער קאַטעגאָרישער שטעלונג.

דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער האָט אָפּגעװאָרפען דעם פאָרשלאַג פון דײטשלאַנד און זיך פעראײניגט מיט דער שטעלונג פון פּוילען. טשעמבערלען האָט ערקלערט, אַז די איצטיגע פּראָצעדור ענטשפּרעכט אינגאַנצען איהר ציל, יעדע ענדערונג איז איבריג. טשעמבערלען האָט ערקלערט, אַז די אינטערנאַציאָנאַלע טראַקטאַטען טאָרען נישט אָנגערירט װערען און צום סוף ערקלערט, אַז ער איז מסכּים מיט דער שטעלונג פון פּוילען און רומעניען.

דאַן האָט נאָך גערעדט מיניסטער בריאַן, אויך זײן רעדע האָט געמאַכט אַ שטאַרקען אײנדרוק. בריאַן האָט אָפּגעװאָרפען יעדע ענדערונג אין דער פּראָצעדור בנוגע די מינדערהײטען און האָט ערקלערט, אַז די פעלקער-ליגע איז קײנמאָל נאָרנישט שולדיג געבליבען פון איהרע פליכטען בנוגע די מינדערהײטען, װען די פעלקער-ליגע זאָל זיך כּסדר דאַרפען בעשעפטיגען מיט די מינדערהײטס-פראַגען האָלט דאָס געװאָרען אַ שטענדיגע פּראָפעסיאָנעלע בעשעפטיגונג פון די מיטגלידער אין פעלקער-ליגע-ראַט. אויך בריאַן האָט ערקלערט, אַז ער איז מסכּים מיט דער שטעלונג פון פּוילען און רומעניען.

נײע יודישע קבוצים אין דרום-כינע

שאַנכײ. (יט"א) לעצטענס בעמערקט זיך אַ בעדײטענדער צושטראָם פון דער יודישער בעפעלקערונג אין די װײטע פּראָװינצען פון דרום-כינע און קאַנטאָן, נאַנקין און האַנקאָו האָבען זיך שוין געשאַפען גרױסע קבוצים פון די אײנגעװאַנדערטע יודען.

די דאָזיגע איבערװאַנדערונג שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַלגעמײנער פּאַציפיקאַציע און אוניפיקאַציע פון דער כינעזישער מלוכה. די נײ-אײנגעװאַנדערטע יודען זענען מעהרסטענס בעשעפטיגט אַלס װײנער-מאַכער, פריזירער, יובילער, מוזיק-שפּילער א. אַז. װ. אַ נעװיסע צאָהל יודען איז אויך בעשעפטיגט אין האַנדעל. קלענערע קאָלאָניעס פון רוסישע יודען האָבען זיך שוין געבילדעט און כמעט אַלע גרעסערע שטעט פון דרום-כינע.

90 פּראָצ. יודען צװישען די אַבסאָלװענטען פון ניו-יאָרקער סיטי-קאָלעדזש.

ניו-יאָרק. (יט"א) אין ניו-יאָרקער סיטי-קאָלעדזש איז פאָרגעקומען די פײערונג פון פערטײלען די דיפּלאָמען צװישען די אַבסאָלװענטען פון פעברואַר-קלאַס פון דער שול.

סך-הכל האָבען בעקומען דיפּלאָמען 226 צערהערער. עס איז אינטערעסאַנט, אַז מעהר װי 90 פּראָצענט פון די אַבסאָלװענטען זענען יודען.

די 40,000 דאָלאַר האָט געװונען א לעמבערגער פּראָפעסאָר

לעמבערג, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) די לעמבערגער צײטונגען זענען מודיע אַז דער געװינס פון 40,000 דאָלאַר פון דער „דאָלאַרובקע" איז אַרײנגעפאַלען צום פּראָפ. סטעפאַנסקי אין לעמבערג.

ציהונג פון דער 18-טער מלוכה-לאָטעריע

5-טער קלאַס — 2-טער טאָג

15,000 זל. — 67401

10'000 זל. — 11457

5,000 זל. — 22212 23183 35053 67313 91299.

3,000 זל. — 4323 9007 35246 45168 55741 121214

2,000 זל. — 19397 24726 25335 66732 77978 79898 82265 112008 141562 153324 174176.

1,000 זל. — 8388 42079 48735 51689 63533 71524 88476 95785 108924 135466 147788

600 זל. — 1374 1748 3743 7151 8249 24602 36621 42762 61522 68575 71527 74204 75132 81660 95072 102798 113082 113389 114522 119503 131933 162820 168073.

אכטונג, גאַלאַנטעריע-סוחרים!

לויט'ן בעשלוס פון דער פערװאַלטונגס-זיצונג פון דער גאַלאַנטעריע-סעקציע, װעלכע איז פאָרגעקומען דאָנערשטאָג, דעם 7-טען מערץ איז אײנשטימיג אָנגענומען געװאָרען, אַרויסצוטרעטען טונ'ם פעראײן פּיעטריקאָװער 6 און זיך אָנשליסען אין צענטראַל-קלײנהענדלער-פעראײן, זאַװאַדקאַ 5.

אַלע מיטגלידער קענען זיך װענדען אין זײערע אינטערעסען פון הײנט אָן אין צענטראַל-קלײנהענדלער-פעראײן זאַװאַדקאַ 5.

די פערװאַלטונג פון גאַלאַנטעריע-סעקציע.

בית-הכנסת „אהל-יעקב"

מחר בשבת, פ' ויקהל, מברכים החודש פ' שקלים

הטפה

דאַנקזאַגונג!

איך דריק אויס דעם בעסטען דאַנק דעם ה' משה טאַראַדײקע מיט זײן פרוי רבקה פון שװ. יאַקובאַ 7 אַלס זײער גוטע בעהאַנדלונג בײ מײן טאָכטערס חתונה, זאָלען יודען מאַכען שמחות און זײ נעהמען אַלס קוכאַרזשעס װי אויך אַלס טאָרטען-פוצערס. מיט אכטונג בודע.

אכטונג, לאָדז און אומגעגענד!

דער גרעסטער אויסװאַהל פון יודישע ליטעראַטור בעקומט איהר נאָר אין דער בוכהאַנדלונג פון

ג. בערלינסקי

אַלט-שטאָט 12. (לינקע אָפיצינע, 2 שטאָק).

בעמערקונג: אויף לאַגער ביכער פון:

קלעצקין, „ביכער", בזשאָזאַ, „די װעלט", „קולטור-ליגע". גיטלין, „נײע קולטור", װי אויך אַמעריקאַנער און בערלינער.

ספּעציעלער אויסװאַהל פון יודישע פּיעסען.

גוטע בעדינגונגען! :-:-: גוטע בעדינגונגען!

דער געעהרטער פרל.

ד"ר רחל לעװי

פאַר איהר אָפּפערדיגע און אונענטגעלטליכע אַרבײט אויפ'ן געביט פון געבען מעדיצינישע הילף אונזערע קינדער אין העלענובעק, דריקען מיר אויס אונזער הערצליכען דאַנק אין אונזער נאָמען, װי אויך אין נאָמען פון די קינדער.

די פערװאַלטונג פון אינטערנאַט פאַר יודישע קינדער אין פערמע אין העלענובעק.

Dora Rotsztajnówna
Salek Blatt
Zaręczeni.
Łódź, 5 marca 1929.

מעבעל, שלאָסערײ און שװײסערײ

J. REDER

ŁÓDŹ, Konstantynowska 11
(Róg Zachodniej)

כ'נעהם אָן אַלערלײ שלאָסערײ-אַרבײטען צו ביליגע פּרײזען און פּינקטליכע אויספיהרונג.

פּריװאַט-װאױנונג: גדאַנסקאַ 20.

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52

ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און נערװען-קראַנקהײטען.

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָװענד.

מאַשין-לעכער

װערען אָנגענומען אויסצונײען בײ ג. גאַרדמאַן צעגעלניאַנאַ 29

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דאָס שבת ד. 16 טען מערץ ה. י. 9 אָװענט קומט פאָר אין זאַל „קאָלאָסעאום" זאַכאָדניאַ 53

די פײערליכע ערעפנונג פון דער אַלטשטאָטישער פאָלקס-קאַסע אין לאָדז, פּלאַץ קאָשטשעלנאַ 4

צו װעלכער אַלע מיטגלידער, דעלעגאַטען פון אינסטיטוציעס און סימפּאַטיקער װערען געבעטען צאָהלרײך צו ערשײנען.

ראַט און פערװאַלטונג.

Doktór
Łagunowski

הויט, װענעריש און געשלעכטס-קראַנקהײטען

גדאַנסקאַ 42.

אויפנאַהם שטונדען פון 10.30–8.30, 1–2.45, 8–9 אָװ.

Dr. med.
J. PIK
Żeromskiego 36,
telefon 75-50.

נערװען און אינערליכע קראַנקהײטען.

ספּעצ. פון פּסיכישע און גײסטיגע נערװען לײדען (נערװען-שטאָקעס, געשלעכטס-שװעכע) נעמט אָן פון 12—1 מיטאָג און פון 5—7 אָװ. פאַר אונערמעגלעטע לעטשניצע-פּרײזן

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78,

הויט- און װענערישע קראַנקהײטען און ליכטהײל-אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָװ.

Dr. med.
W. EYCHNER

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אָן פון 6–8 אָװענד

Dr. N. TRACHTENHERC

אינערליכע און קינדער-קראַנקהײטען

נאַראָטאָװיטשאַ 11, טעל. 33-16

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

צום שאַנד-סלופּ

שטעלען מיר די ה"ה שמשון פרײלעך, פּאָלנאָצנאַ 7, מאַקס נירענבערג, קאָנסטאַנט. 24. פאַר זײער שענדליכע האַנדלונג, אַרבײטענדיג אין לעצטען שטרײק פון מאַרינאַרקע-פאַך.

יעדער אויפריכטיגער מאַגאַזין-שנײדער, װערט אויפגעפאָדערט זיך אָפּצוקערען פון זײ.

פאַך-קאָמיסיע פון מענער-מאַגאַזין.

4815 ענטשולדיגונג.

איך ענטשולדיג זיך פאַר דעם פריזיער אַרבײטער פעראײן אין לאָדז פּיעטריקאָװער 79 פאַר שטעלען אַ פּויזישען װידערשטאַנד אַ קאָנטראָל קאָמיסיע פון דעם פעראײן און פעריזיכער, אַז צופעלכּפס װעט מעהר נישט פאָרקומען און אַלס צייכען פון חרטה שפּענדע איך 5 זל. פאַר'ן פעראײן.

מיט אכטונג גרינשפּאַן.

געשעפטס אײגענטומער, אַל. קאָסטשיושקאָ 65.

Doktorowi H. Gliksmanowi
wyrażam głęboką wdzięczność za sumienne leczenie i troskliwą opiekę w czasie mej ciężkiej i niebezpiecznej choroby

Turkeltaubowa.

די מאנדאַט=קאמיסיע ביים פעלקער=בונד

וועגען כותל מערבי און וועגען רעזשים אין ארץ ישראל.

נ ע נ ף. (יט"א) אויף דער זיצונג פון ראַט פון פעלקער־בונד האָט דער פאָרשטעהער פון פינ־לאַנד מין. פּראָקאָפּע רעפעריערט די פראַגען, וואָס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען אויף דער לעצטער סע־סיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע ביים פעלקער־בונד און די רעזשיוזעס וואָס ד׳ קאָמיסיע האָט אין די בעהאַנדעלטע פּראַגען אָנגענומען.

בעריהרענדיג די טינדערהייטען־פּעטיציעס, וואָס די קאָמיסיע האָט בעטראַכט, האָט ה׳ פּראָקאָפּע דערמאָנט די פּעטיציע פון דער ציוניסטישער אָרגאַ־ניזאַציע וועגען די געשעהענישען ביים כותל מערבי. דערביי האָט ה׳ פּראָקאָפּע ערקלערט, אַז די קאָ־מיסיע האָט נישט בעטראַכט אַלע איבעריגע פּע־טיציעס אין דער פראַגע, וואָס זענען אָנגענומען פון אַנדערע, יודישע און מוזולמענישע קוועלען. בנו־גע דעם ראַזיגען ענין, — האָט ה׳ פּראָקאָפּע ער־קלערט, — האָט די קאָמיסיע זיך בעגרעניצט אין גאַנג פון די דעבאַטען צו רעקאָמענדירען. נאָך דעם ווי די בעשלוסען פון דער קאָמיסיע וועלען בעשטע־טיגט ווערען דורך דעם ראַט פון פעלקערבונד, איר־בערגעבען זיי צו קענטניש די אונטערשרייבער פון די פערשידענע מעלדונגען אין דער פראַגע. איך גלויב, — האָט ה׳ פּראָקאָפּע פאָרגעזעצט, — אַז דער ראַזיגער מאָרום דאַרף אָנגעווענדעט ווערען נישט בלויז לגבי די פּעטיציעס, וואָס זענען אָנגעקו־מען פאַר אַז זכות דער סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע. נאָר אויך בנוגע די יעניגע, וואָס זענען אָנגענומען נאָכ׳ן שליסען די סעסיע.

לסוף לענט פאַר מין. פּראָקאָפּע דעם ראַט, צו בעשטעטיגען די רעזשיוזעס פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע בנוגע אַלע בעטראַכטע פּעטיציעס.

נ ע נ ף. (יט"א) עס איז פערעפענטליכט גע־וואָרען דער פּראָטאָקאָל פון דער לעצטער סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע ביים פעלקערבונד. דער פּראָטאָקאָל ענטהאַלט די דיסקוסיע, וואָס איז אויף דער קאָמיסיע געפיהרט געוואָרען וועגען די פּעטיציעס בנוגע ארץ־ישראל־פראַגען. דער פּראָטאָקאָל רעכענט אוים פּעטיציעס פון 44 אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָבען זיך געווענדעט צום פעלקער־בונד וועגען די געשעהענישען ביים כותל־מערבי דעם לעצ־טען יום־כפור.

צווישען די בעשלוסען פון דער מאַנדאַט־קאָ־מיסיע געפינען זיך אויך די בעשלוסען וועגען כותל מערבי־שטרייט און וועגען דער אַראַבישער פּע־טיציע בנוגע איינפיהרען אין ארץ־ישראל אַ פּאַר־לאַמענטאַרישע רעגירונגס־אָרדנונג.

דער בעשלוס וועגען כותל־מערבי לויטעט:

„נאָכ׳ן נעהמען צו קענטניש דאָס עקספּאָזע פון ראַפּאָרטער, האָט די קאָמיסיע בעשטעטיגט פּאָל־גענדען בעשלוס: „די פּערמאַנענטע מאַנדאַט־קאָ־מיסיע, בעדויערענדיג שטאַרק די פאָרגעקומענע געשעהענישען האָט מיט פולער בעפרידיגונג פעסט געשטעלט, אַז די רעגירונג פון ארץ־ישראל האָט שוין אָנגענומען שריט, כדי צו פערלייכטערן אַ הסכם צווישען די פּראַאינטערעסירטע צדדים. די קאָמיסיע האָפט, דאָס דורך דער פערשטענדיגונג וועט דערגרייכט ווערען אַ בערוהיגונג פון די גע־מיטער, און אַז קיינער פון די פּראַאינטערעסירטע צדדים וועט דורך אומפּערנונפטיגע פאָדערונגען אַ־ דער דורך אַזאַגען ,אינספּירירט פון אַנ׳אומטאָלע־ראַנטען גייסט, נישט נעהמען אויף זיך די פעראַנט־וואָרטליכקייט פאַר אַרויסרופען אומרוהען אין דער עפענטליכער אָרדנונג".

וועגען דער אַראַבישער פּעטיציע האָט די קאָ־מיסיע בעשלאָסען: „די קאָמיסיע דאַרף מאַכען אויפמערקזאַם, אַז זייענדיג בעאויפטראַגט נאָכצו־פאָלגען די אַנווענדונג פון די פּרינציפּען און כללים פונ׳ם פאָלק און פון די מאַנדאַטען. געהערט נישט צו איהר רעקאָמענדירען פאַר די מאַנדאַט־טערי־טאָריעס אַ ספּעציעלע רעגירונגס־פאָרם. די פעסט־שטעלונג פון אַנווענדבאַרען רעזשים איז רעגוּלירט בלויז פאַר דער מאַנדאַט־מאַכט אין דער בע־שטעטיגונג פון אַרטיקעל 22 פונ׳ם פאַקט".

דער דרייסטער רויב-אנפאל אין לעמבערג אויפ׳ן געלד=בריפטרעגער

לעמבערג. 7. (טעלעפאָניש). ווי מיר האָבען שוין געכטען מיטגעטיילט איז אין לעמבערג פאָר־געקומען אַ רויב־אַנפאַל אויף אַ געלד־בריפטרעגער קאָכאַנאָווסקי, מיר דערוויסען זיך נאָך פאָלגענ־דע פּרטים: קאָכאַנאָווסקי איז געקומען אין דער וואוינונג פון דער סטודענטקע פּאָלאַ בראָנסמאַן (גראָדעצקאַ 89)) מיט אַ געלד־איבערווייזונג פון 20 זלאָטעס.

אין מאָמענט ווען דער בריפטרעגער האָט איי־בערגעגעבען דעם אַדרעסאַט דאָס געלד, האָבען די צוויי פערשוין, וואָס האָבען זיך געפונען אין צימער, געכאַפּט דעם בריפטרעגער פאַר׳ן האַלז און אָנגעהויבען שלאָגען מיט רעוואָלווערען און גע־וואָלט ביי איהם אָפּנעמען די טאָרבע מיט געלד.

קאָכאַנאָווסקי האָט געכאַפּט אַ טינטער און געוואָרפען דערמיט אין פענסטער, ס׳איז געוואָרען אַ טומעל און אין שטוב האָבען זיך אַריינגעריסען עטליכע לאָקאַטאָרען און דורכגעהער.

די צוויי מאַנספּערשוינען און די פרוי האָבען דאַן אָנגעהויבען צו אַנטלויפען. מ׳האָט זיי נאָכגע־יאָגט, אָבער די אָנפאַלער האָבען געשאָסען אויף די, וועלכע האָבען זיי נאָכגעיאָגט, דערביי זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען דער טראַמוואַי־קאָנ־דוקטאָר גאַזליק און צוויי פּאָליציאַנטען פּאַנקעוויטש און באַבאַק. איינער פון די אָנפאַלער איז בעת׳ן געיעג דערהרגעט געוואָרען. אַ צווייטען האָט מען גע־כאַפּט דאָס איז דער סטודענט פון לעמבערגער אוניווערזיטעט מאַרטשוק. ער וויל קיין שום ערקלע־רונגען נישט געבען; ער וויל אויך נישט זאָגען ווי ס׳הייסט דער דערהרגעטער אָנפאַלער ביי וועלכען מ׳האָט קיין שום דאָקומענטען נישט געפונען. פּאָלאַ בראָנסמאַן איז אַנטלאָפען. אין די פּאָליציייאישע קרייזען פערמוטעט מען, אַז דאָס איז אַ פאַלשער נאָמען, און אין אמת׳ן הייסט זי יאַנאַ יאַנדערש, אויפ׳ן דערמאָהנטען אַדרעס האָט זי געוואוינט ערשט פיר טעג.

דער אָנפאַל האָט געוואָלט אָרגאַניזירט ווערען דורך דער אוקראַינישער טעראָריסטישער אָרגאַ־ניזאַציע.

שמיץ אין די ענגלישע קאלאניעס

לאָנדאָן, 7. (יט"א טעלעגראַפיש).

אויף דער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט פרוי לאָורענס אינטערפּעלירט דעם קאָלאָניאַל־מיניסטער וועגען ד׳ שמיץ־שטראָף, וואָס ווערען אָנגעווענדעט בנוגע פערשידענע בעשטראָפטע.

דער אונטערשטאַטס־סעקרעטאָר אָרמסבי־גאָר האָט געענטפערט, אַז פון 1־טען דעצעמבער 1928 איז אַריין אין קראַפט אַ נייע פעראָרדנונג, לויט וועלכער די פערברעכענס פאַר וועלכע ס׳ווערען אָנ־געווענדעט שמיץ־שטראָף זענען פיל פערקלענערט געוואָרען.

מאסען-עקסמיסיעס אין לענינגראד

ריגא, 7. (טעלעגראַפיש דורך יט"א).

די „קראַסנאַיאַ גאַזעטאַ" מעלדעט, אַז פון סעפּטעמבער 1928, ביז איצט זענען אין לענינגראַד אויסגעפיהרט געוואָרען 25000 עקסמיסיעס און די וואוינונגען זענען איבערגעגעבען געוואָרען צו אַר־בייטער.

צווישען די עקסמיסיעס געפינען זיך פיל יודען.

פראפ. ווארבורג פאהרט קיין א״י

ניו־יאָרק, 7. (טעלעגראַפיש דורך יט"א).

פּראָפ. וואַרבורג מיט זיין פרוי און סירוס אַד־לער מיט זיין פרוי און טאָכטער זענען אַרויסגעפאָ־הרען קיין רוים און פון דאָרט וועלען זיי אָפּפאָהרען קיין ארץ־ישראל.

א פערלייכטערונג פאר פרעמדע אין אמעריקע

ניו־יאָרק, 7. (טעלעגראַפיש דורך יט"א).

פאַר׳ן שליסען די סעסיע פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס איז ענטגילטיג אָנגענומען געוואָרען דער קאַפּלענד־ביל (געזעץ). לויט׳ן דאָזיגען ביל וועלען אַלע עמיגראַנטען וואָס זענען אַריינגעקומען אומ־לעגאַל פאַר דעם 3־טען יולי 1921 און האָבען זיך דורך דער גאַנצער צייט גוט אויפגעפיהרט, בע־קומען בירגערשאַפט אָהן בעזונדערע שוועריגקייטען.

טויטע סטודענטען אפעלירען צו דער וועלט

דער דייטשער פּראָפעסאָר פאַר ליטעראַטור און פּאַציפיסט ד"ר פיליפ וויטקאָפ, האָט נעזאַמעלט 20 טויזענד בריף פון געפאַלענע אין קריג דייטשע סטודענטען. ער איז אַרויסגעגאַנגען פון דעם שטאַנד־פונקט. אַז ווען מען וויל שטודירען די שטימונג פון פאָלק בנוגע דער מלחמה, זאָל מען נאָר זאַמ־לען און אַרויסגעבען בריף פון סטודענטען. ד"ר וויטקאָפ מיינט מיט רעכט: די סטודענטען שטאַ־מען אין דייטשלאַנד פון אַלע קרייזען פון דער גע־זעלשאַפט, זיי זענען אינטעליגענטע און יעדענ־פאַלס געבילדעטע מענשען, און זייערע בריף זענען געוויס דורכגעטראַכטע, לאָגישע, שפּראַכליך גוט־אויפגעשריבענע, און זענען אַזוי אַרום דער שפּי־געל פון דער „קריגס - בעגייסטערונג" פון גאַנצען דייטשען פאָלק. חוץ דעם זענען די סטודענטען אָפט געווען אויך אָפיצירען, און אין זייערע בריף זענען געקומען צום אויסדרוק שטימונגען פון גאַנ־צע קאָמפּאַניעס, פון פיל הונדערטער סאָלדאַטען.

די געבליבענע מלחמה - בריף פון געפאַלענע דייטשע סטודענטען זענען איצט דערשינען — עס וועלען נאָך עטליכע אַזעלכע בענדער אַרויס. דער פּאַציפיסט ד"ר וויטקאָפ האָט זיינס דערגרייכט: די בריף זענען אַ געוואַלטיגער און פלאַמיגער פּראָ־טעסט קעגען דער מלחמה. פיל פון די בריף זענען געשריבען געוואָרען פון די סטודענטען אַ טאָג און אָפט אַ שעה פאַר אַ שטורם אָנגריף, אין יענער רגע, ווען פיל סאָלדאַטען פלעגען שרייבען ווידוי צו זייערע נאָהענטסטע און אַלע בריף פון די סטו־דענטען זענען טאַקע בריף פון געפאַלענע.

דאָס גאַנצע בוך איז ווי איין גרויסער, פיל־הונדערטזייטיגער ווידוי פון אַ גרויסען טייל פון דער בליהענדיגסטער דייטשער יוגענד פון פאַר דער מלחמה.

נאָך איינמאָל שטעהט אויף פאַר אונזערע אוי־גען דער מורא׳דיגער וועלט - קריג, כדי מיט זיך אַליין קענען זיך צו אַגיטירען. צו אַגיטירען קע־גען די, וואָס ווילען איהם ווידער מאַכען.

אָט דער ליבעפולער לאַשטשען זיך פון די יונגע מענשען צו זייערע מאַמעס און אָפט צו זיי־ערע יונגע געליבטע מיידלעך אין בריף פון דעם גרויזאַמען פראָנט, געשריבען אַ שעה פאַר דעם טויט, ווירקען שרעקליך דערשיטערנדיג. זיי זענען דאָך אייביג יונג געבליבען, פערגליווערט אין זיי־ער גרויסער טראַגיק. און די וועלט אַרום זיי איז ווייטער געגאַנגען. זייערע געליבטע זענען היינט שוין ווייבער פון אַנדערע — נאָר זיי שטעהען נאָך אויף זייערע בלוטיגע פּאָסטענס און קלאָגען נאָך אָן די גרעסטע וועלט - פערברעכער פאַר דעם גע־ריכט פון דעם וועלט־געוויסען.

און נאָך עפּעס איז זעהר אינטערעסאַנט:

פון די דאָזיגע בריף ווערט קלאָר, אַז אפילו די סטודענטען, וועלכע מען האָט געהאַלטען פאַר אַזעלכע פערברענטע פּאַטריאָטען, זענען דוקא אין אַ גרויסער צאָהל גוטע אינטערנאַציאָנאַליסטען, וואָס שווערען, ווען זיי וועלען נאָר אַהיים קומען צו קעמפען פאַר דער אידעע פון אַ נייער אָרדנונג.

איצט קעמפען זיי טאַקע דורך זייערע לעצ־טע בריף...

געשטארבען א ריכטער פון העכסטען געריכט אין אמעריקא

דער פערשטארבענער האט געשטאמט פון לאדז

ניו־יאָרק, 7. (טעלעגראַפיש דורך יט"א).

אין עלטער פון 48 יאָהר איז ניט געשטאָרבען דער ריכטער פון אויבערשטען געריכט לואי ידעווי גיבס, אַ יוד.

גיבס שטאַמט פון פוילען און איז געבוירען געוואָרען אין לאָדז. ער איז געקומען קיין אַמעריקע אַלס 10־יעהריגע קינד, אין 1914 איז ער געווען ריכ־טער אין בראָנקס און אין יאָהר 1929 איז ער בעשטימט געוואָרען אַלס ריכטער אין העכסטען געריכט.

Dr. MED. J. BETTE

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אינערליכע־און קינדער־קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 6. טעל. 44-95.

נעמט אָן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אָוונט.

ווער וועט רעגירען מיט ענגלאנד?

דער גרויסער וואהל=קאמף צווישען די קאנסערוואטארען און ארבייטער

אין איינינע חדשים אַרום וועלען אין ענגלאַנד פאָרקומען די וואַהלען פון אַ נייעם פּאַרלאַמענט. דאָס וועט זיין איינע פון די גרעסטע פּאָליטישע גע־שעהענישען פון היינטיגען יאָהר.

דריי צדדים וועלען אַרויסטרעטען: די קאָנסער־וואַטיסטען. די אַרבייטער־פּאַרטיי און די ליבעראַ־לען. און עס אַרבייטען שוין ענערגיש די וואַהל־אַפּאַ־ראַטען פון די פּאַרטייען, וואָס איז שייך דער ענגלי־שער מאַסע, שזיינט זי דערוויל, וואָרום די אַרביי־טער־מאַסען זענען אויפגערודערט דורך די גרויסע נויט פון די הונדערטער טויזענדער אַרבייטסלאָזע קוהלען־גרעבער. אַ גרויסער טייל רעצידירט זיך בכלל ערשט די לעצטע רגע, ווען מען דאַרף שוין געהן צו דער וואַהל־אורנע אַריינוואַרפען דעם צעטעל דעריבער שפּילען אַזאַ קנאַפּע ראָל פּראָגראַמען. גיכער נעהמען אוים שלאַגווערטער. די צוויי קורצע ווערטער: „געגען שוץ־צאָהל" האָבען אין יאָהר 1923 צוקלאַפּט די קאָנסערוואַטאָרען און איבער־געגעבען די מאַכט דער אַרבייטער־פּאַרטיי. סך־הכל מיט אַ יאָהר שפּעטער האָבען די קאָנסערוואַ־טאָרען צוריקגעשלאָגען מיט צוויי ווערטער: „זינאָווי־יעוו־בריף". די צוויי ווערטער האָבען געבראַכט די קאָנסערוואַטיסטען נייע 2 מיליאָן שטימען און זיי צוריקגעבראַכט צו דער ממשלה.

וואָס פאַר אַ שלאַג־ווערטער די פּאַרטייען וועלען איצט אַרויסרוקען, איז נאָך נישט בעוואוסט. דאַגעגען ווייסט מען שוין ווי אַזוי מען גרייט זיך צו די וואַהלען, און וואָס פאַר אַ שאַנסען יעדער צד האָט.

מען האַלט פאַר וואַהרשיינליך, אַז די קאָנסער־וואַטיסטען וועלען ווידער בעקומען די גרעסטע צאָהל שטימען. אָבער אַלע זענען זיכער, אַז זיי וועלען אַרויס מיט אַ גרויסער מפּלה.

דאָס זענען נישט סתם קיין השערות, דאָס זע־גען פאָראויסזאָגונגען, וועלכע שטיצען זיך אויף פאַקט־טען. אין כמעט אַלע צו־וואַהלען, וועלכע זענען פאָרגעקומען אין משך פון די לעצטע 4 יאָהר, ווי אויך ביי די לעצטע שטאָט־ראַט־וואַהלען, האָבען די קאָנסערוואַטיסטען פערלוירען אַ גרויסע צאָהל פון זייערע וועהלער.

במשך פון די 4 יאָהר זענען די אַרבייטער־לוי־נען פערקלענערט געוואָרען. די צאָהל אַרבייטסלאָזע איז פערגרעסערט געוואָרען מיט נאָך 200 טויזענד און דערגרייכט שוין היינט די ציפער פון אַ מיליאָן 320 טויזענד. דערביי איז נאָך די אַרבייטסלאָזע־אונטערשטיצונג פערגערערט געוואָרען. עהנליך, ווי די אינערליכע פּאָליטיק, זעהט אויס די אויסלענדי־שע. קיין איין ווירקליכען ערפאָלג האָט נישט די באַלדווין־רעגירונג צו פערצייכענען. פערקעהרט, די אויסלענדישע פּאָליטיק האָט אַרויסגערופען אַ גרוי־סע אומצופרידענקייט.

אויב עס זאָל מקוים ווערען די פאָראויסזאָגונגען וועגען דער מפּלה פון די קאָנסערוואַטיסטען, ווער־זשע וועט זיין זייער רעגירונגס־יורש? מען גלויבט שטאַרק, אַז די נאָהענטסטע וואַהלען קאָנען ווידער אַרויסשטעלען אויף באַלדוינס אָרט דעם פיהרער פון דער אַרבייטער־פּאַרטיי, וועלכע געהט טאַקע צו די וואַהלען מיט די בעסטע האָפנונגען, זי שטעלט אַרויס קאַנדידאַטען אין 600 וואַהל־קרייזען (סך־הכל וועגען פערהאַן 614). אַזאַ גרויסע צאָהל קאַנדידאַטען האָט זי נאָך קיינמאָל נישט אַרויסגעשטעלט.

די גאַנצע אויפמערקזאַמקייט שענקט מען ביידע הויפּט־צדדים, די קאָנסערוואַטיסטען און די אַרבייטער, וועלכע קעמפען פאַר דער מאַכט. צו די ליבע־ראַלען האָט מען אַ קנאַפּערען אינטערעס.

טראָץ דעם קאָנען די ליבעראַלען שפּילען אַ געוויסע ראָל דערמאָלט, ווען קיינער פון די צוויי הויפּט־צדדים וועט נישט האָבען קיין מערהייט צו רעגירען, דאַמאָלט קאָנען די ליבעראַלען שפּילען די ראָל פון אַ צינגל אין דער וואָג. לאָיד דזשאָרדזש וואָלט דעמאָלט געפּרובט ווערען אַנ׳אָפּענער אָדער בעהאַלטענער קאָאַליציע שותף פון די קאָנסערוואַ־טיסטען אָדער גאָר פון דער אַרבייטער־פּאַרטיי.

*

דער אויסגאַנג פון די קומפטיגע פּאַרלאַמענטס־וואַהלען איז נאָך געהילט אין אַ געדיכטען נעפּעל. דע צידירען וועלען דאָסמאָל די פרויען. אַ דאַנק דעם נייעם וואַהל־געזעץ זענען צוגעקומען נייע פינף מי־ליאָן וועהלערינס. פאַר וועמען וועלען די נייע פינף מיליאָן פרויען אָפּגעבען זייערע שטימען? דאָס איז אַ סוד, וואָס עס איז נישט לייכט צו דערגעהן.

און אויב מען ווייסט נישט, פּרובט מען טרעפען. אין ענגלאַנד געוועט מען זיך איצט וועגען אויסגאַנג פון די וואַהלען. נישט נאָר דער פּראָסטער עולם, נור אויך די מיניסטאָרען אַליין וועטע זיך. דער אינערן־מיניסטער היקס האָט געזאָגט, אַז ער וועט זיך וועטען אויף נייע קאַפּעלושען, אַז די קאָנסערוואַטיסטען וועלען ווידער בלייבען ביי דער מאַכט. ער האָט צו־געזאָגט צו צאָהלען צוויי קאַפּעלושען געגען איינעם, האָט דער בעוואוסטער לאָרד ראָטעמער — דער גרעסטער צייטונגס־אונטערנעהמער אין ענגלאַנד, צוגעשיקט צום אינערן־מיניסטער אַ בריף, אַז ער וויל זיך מיט איהם וועטען נישט אויף קאַפּעלושען, נאָר אויף געלד. ראָטעמער איז גרייט צו צאָהלען 100 ענגלישע פונט געגען 10; ראָטעמער איז זיכער, אַז די קאָנסערוואַטיסטען וועלען שוין נישט האָבען קיין מערהייט אין פּאַרלאַמענט. דער אינערן־מי־ניסטער האָט דעריבער ראָטעמערס פאָרשלאָג נישט אָנגענומען. מיט אַ קאַפּעלוש קען מען נאָך ריזי־קירען, אָבער וועגען שטעלען אין קאָן פונטען — דאַרף מען זיך שוין פערטראַכטען. היקס איז, הייסט אויס אויך נישט הונדערט־פּראָצענטיג זיכער.

דער לינקער קאנסטיטוציע פראיעקט

די איצטיגע סעסיע פון פוילישן פארלאמענט קען זיך נישט קלאגן אויף לאנגווייליגקייט. יעדער טאג ברענגט א סענסאציע: צוערשט איז געקומען דער איינסעל־קלוב מיט זיין קאנסטיטוציע־פראיעקט, וואס וויל פערוואנדלען דאס לאנד אין א מין מאדערנער מאנארכיע, וועלכע וועט מיט דער צייט מקנא זיין, ווי ס'האט זיך אויסגעדריקט רעפ. ליבערמאן, די נעגערישע רעפובליקעס פון אפריקע. אויף דעם פראיעקט האט דער סיים אין דער גיך געענטפערט מיט שטעלען צו טריבונאל־פעראנטווארטליכקייט דעם פינאנץ־מיניסטער טשעכאוויטש. באלד דערויף איז געקומען די סענסאציאנעלע רעדע פון מארשאל פילסודסקי, וואס איהרע קאנסעקווענצען זענען נאך ווייט נישט פערענדיגט.

דער קאנסטיטוציע־פראיעקט, וועלכען ס'האט אריינגעטראגען אין סיים דער פעראייניגטער בלאק פון דער לעווייצע (פ.פ.ס., וויזוואלעניע און פויערים־פארטיי) איז די פרישסטע סענסאציע פון דער וואך. מ'קען נישט לייקענען: דער פראיעקט פון דער לעווייצע, אזוי ווי ר'איז איצט פארמולירט, איז מסוגל ארויסצוברענגען פון גלייכגעוויכט סיי די אנהענגער פון סאנאציארישן פראיעקט, סיי זיינע געגנער. די לעווייצע האט אין איהר פראיעקט אריינגעלעגט דעם מאקסימום רעבאקראטישן ראדיקאליזם, וואס מ'קען זיך ביים היינטיגן טאג פארשטעלען. די פ.פ.ס. גופא, ערקלערען, אז דער פראיעקט איז א פרובע צו פארמולירען די אידעען און לאזונגען, וועלכע זענען געווען אויפגעשריבען אויף די פאהנען פון בעוואפנטען קאמף פאר אומאפהענגיגקייט, אז אין איהם זענען אויסגעדריקט די האפנונגען און חלומות, וועלכע האבען בעלויכטען דעם וועג פון די פוילישע פרייהייטס־קעמפער איידער פוילען איז געווארען א זעלבסטשטענדיגע מלוכה.

דער פראיעקט פון דער לעווייצע איז אין גרויסען און גאנצען א היפך פון דעם סאנאציארישן פראיעקט. די צענטראל־אידעי פון דעם לעצטען איז די שטארקע פערזאן, וועלכע איז בעקליידט מיט אן אומבעגרענצטער מאכט אויף אלע געביטען פון מלוכה לעבען. דער פראיעקט פון דער לעווייצע וויל געבען וואס מעהר מאכט דער מאסע און זיינע פערטרעטער. דער נייער פראיעקט גיט דער בעפעלקערונג דאס רעכט פון געזעצגעבערישער איניציאטיוו; 100 טויזענד בירגער קאנען זיך ווענדען צו די געהעריגע אינסטאנצען וועגען איינפיהרען א געוואונשטען געזעץ. דער סענאט אלס קאנטראלירענדע און מאדערנדע אינסטאנץ פון דער געזעצגעבונג ווערט אינגאנצען אפגעשאפט און דערמיט גופא ווערט געשטארקט די בעדייטונג און דער אויטאריטעט פון סיים. עס ווערען פערברייטערט די קאמפעטענצען און רעכט פון סיים אי זיין אינערליכען ארבייטס־געביט — אויפ'ן חשבון פון די רעכט פון מלוכה־פרעזידענט.

דער נייער פראיעקט וויל לעזען די פראגע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען אין פוילען און גיט צו צום ארטיקעל 109 פון דער ביז איצטיגער קאנסטיטוציע דעם זאץ, אז א בעזונדער געזעץ וועט בעשטימען די אויטאנאמיע פאר די טיילען פון דער רעפובליק, וועלכע זענען בעוואוינט דורך א געמישטער בעפעלקערונג.

דער פראיעקט פון דער לעווייצע — אין היפך צום סאנאציע־פראיעקט, וועלכער פערשטארקט די השפעה פון דער קאטאלישער קירך אין פוילען — טיילט אפ די קירך פון דער מלוכה; קיינער איז — לויט דעם פראיעקט — נישט מחויב צו געבען ערקלערונגען וועגען זיינע רעליגיעזע איבערצייגונגען, סיידען, ווען דאס איז נויטיג פאר סטאטיסטישע צוועקען: מ'קען קיינעם נישט צווינגען צו ערפילען געוויסע קירכליכע פונקציעס; די רעליגיעזע פערבאנדען מוזען זיך אליין אויסהאלטען און טארען נישט האבען קיין איינפלוס אויפ'ן שול־וועזען און אונטערריכט; די מלוכה און זעלבסטפערוואלטונגען טארען נישט בעלאסטעט ווערען מיט הוצאות אויף רעליגיעזע צוועקען.

דער נייער קאנסטיטוציע־פראיעקט ענטהאלט א ווייטערדיגען ארטיקעל, וואס ריהרט אן דאס הייליגע רעכט פון פריוואט־אייגענטום: אלע מיטלען פון פראדוקציע, פערקעהר און אויסטויש זענען אונטערגעווארפען דער קאנטראלע פון דער מלוכה. די מלוכה קען איבערנעהמען אונטער איהר פערוואלטונג די צווייגען פון דער ווירטשאפט, וועלכע זענען דערצו רייף געווארען. דער מאקסימום פון ערד־בעזיץ טאר נישט בעטרעפען מעהר ווי 60 העקטאר, און אין אינדוסטריע־צענטערען — נישט מעהר ווי 30 העקטאר. די ענטאייגנונג פון ערד און וועלדער קען די מלוכה דורכפיהרען אהן ענטשעדיגונג.

אט די דריי מאמענטען: אויטאנאמיע פאר די נאציאנאלע מינדערהייטען, דאס אפטיילען די קירך פון דער מלוכה און די קאנטראלע איבער פריוואטען אייגענטום ברענגט אריין געוויסע ספערען אין א צושטאנד פון היסטארישער פוריע, גלייך ווי די ערד אונטער'ן לאנד וואלט זיך שוין געטרייסעלט. דער פראיעקט ווערט בעצייכענט אלס „אטענטאט אויף די מלוכה־יסודות", אלס אנזאג פון א רעליגיעזען און סאציאלען בירגער־קריג".

די שרעק און די יללות זענען נאטירליך פריה־צייטיג און איבערגעטריבען. די ערד אין לאנד וואלט מסתם נישט אויפגעציטערט אפילו, ווען די ארטיקלען וואלטען אנגענומען געווארען. אבער עס האט אויך דערביי נישט. פון דער אנדערער זייט וואלט אויך פ.פ.ס. נישט גערופען די מאסען ארויסצוגעהן אין גאס, כדי אומבעדינגט דורכצופיהרען איהר קאנסטיטוציע־פראיעקט. פ.פ.ס. איז גרייט זיך צו בעגנוגענען מיט דער איצטיגער קאנסטיטוציע. דאס האט בפירוש ערקלערט דער פ.פ.ס.'ישער סענאטאר פאזנער אויף דער דינסטאגדיגער זיצונג פון סענאט, ווען דער פראיעקט האט זיך שוין געפונען אין די הענד פון סיים־מארשאלעק: „לויט אונזער מיינונג, האט ער געזאגט, וואלט די פוילישע מלוכה געקאנט עקזיסטירען נאך לאנגע יאהרען אויפ'ן יסוד פון דער מערץ־קאנסטיטוציע".

דער פראיעקט פון דער לעווייצע דארף בעטראכט ווערען אלס פרובע איבערצוליציטירען און — אפשר — אויך איבערצושרעקען די אנהענגער פון דער סאנאציארישער קאנסטיטוציע. ער ענטהאלט אזעלכע ווייטגעהענדיגע פארדערונגען, אז עס וועט זיין א ברייטער באדען זיך צו האנדלען, אפדינגען און אויס'פועל'ן. ביי זיין גאנצען ראדיקאליזם פערמאגט דער נייער פראיעקט א רייה ארטיקלען, וואס שאפען א גרונד צו א פערשטענדיגונג מיט דעם סאנאציע־לאגער, א שטייגער, דער ארטיקעל וועגען דער וואהל פון פרעזידענט דורך א ספעציעלער נאציאנאל־פערזאמלונג, וואס ווערט געקליבען דורכ'ן פאלק און בעשטעהט פון א דאפעלטער צאהל מיטגלידער, ווי די צאהל דעפוטאטען פון סיים; די פערשטארקונג פון דער רעגירונגס־מאכט דורך איינפיהרען א קוואליפיצירטע פראצעדור ביים אויסדריקען א אנצוטרוי דעם קאבינעט, אדער א בעזונדערען מיניסטער א. ד. גל.

נישט דער איינסעל־פראיעקט, נישט דער לעווייצע־פראיעקט האבען נישט פאר זיך קיין מעהרהייט אין סיים. ביידע שטעלען אבער מיט זיך פאר אויפגעבלאזענע פרייזען, פון וועלכע מ'קען פיל אראפלאזען. פ.פ.ס. וועט מסתם געפינען דעם פאסיגען, אננעהמבארען מקח.

ל. ב.

דער פאליטישער מאמענט

די מינדערהייטס־פראגע אויף דער טאג־ארדנונג אין גענף.

אויף דער מערץ־זיצונג פון פעלקער־בונד־ראט וואס קומט איצט פאר אין גענף, ווערט צווישען אנדערע פערהאנדעלט איבער דער פראגע פון די מינאריטעטען אין די לענדער, וועלכע זענען מיטגלידער פון פעלקער־בונד. ווי בעקאנט איז אויף אלע מיטגלידער פון פעלקערבונד ארויפגעלעגט געווארען די פליכט די מינאריטעטען איבערצולאזען פרייהייט בנוגע נאציאנאל־קולטורעלע ענינים. אויב די פראגע האט א גרויסע וויכטיגקייט פאר אלע פעראינטערעסירטע לענדער, איז זי אין ערשטער רייה פון נאך גרויסער בעדייטונג פאר די ניי־אויפגעשטאנענע מלוכות. אט די ראזיגע לענדער, א חוץ פוילען אויך טשעכאסלאוואקיי וכדומה האט מען די ראזיגע פליכט לגבי די מינאריטעטען ארויפגעלעגט אין צוזאמענהאנג מיט'ן גאנצען תוכן פונ'ם ווערסיילער אבמאך. די בעריהרונג פון די בעשטימונגען וועגען די מינאריטעטען זאל בעטראכט ווערען אלס א בעריהרונג פון דעם גאנצען ווערסיילער אבמאך, וואס אויף איהם שטיצט זיך די פאליטישע עקזיסטענץ פון די אויפגעשטאנענע מלוכות.

כאטש אזוי בעטראכטען עס פוילען, טשעכיען און אנדערע פאר א נישט ליבער שווערער לאסט און בעליידיגונג פאר זיך, וואס א מינאריטעט, אויב זי פיהלט זיך בעטראפען אין איהרע מינאריטעטען־רעכט, האט דאס רעכט זיך צו בעקלאגען פאר'ן פעלקער־בונד. די ראזיגע מלוכות בעטראכטען עס פאר א אריינמישען זיך אין זייערע אינערליכע ענינים, וואס דערלויבט א מינאריטעט צו רופען א פרעמדע מאכט צו הילף געגען דער איינענער רעגירונג. צוליב דעם האט דער פוילישער פערטרעטער אין פעלקערבונד צוזאמען מיט אנדערע נישט איינמאל שוין אונטערגענומען שריט כדי פון זיך אראבצווארפען דעם עול פון פרעמדער קאנטראל אויף יעדען פערלאנגען פון א מינאריטעט. דעם שטויס צו דעם ראזיגען שריט האט געגעבען דעם פוילישען פערטרעטער אין גענף דער אומשטאנד, וואס די דייטשע רעגירונג האט זיך אנגענומען די פוילישע בירגער פון דייטשער נאציאנאליטעט. ביי זיין ארויסטריט האט דער פוילישער פערטרעטער אין גענף אין יאהר 1928 געוואלט מיט איין שטויס ערלעדיגען אלע פאליטישע מינאריטעטען און ערשטער רייה די יודישע. עס האט אויסגעוויזען, אז דער שריט פון פוילישען פערטרעטער אין גענף אונטערשטיצט פון טשעכישען אויסערן־מיניסטער בענעש וועט פועל יוצא זיין.

די ראזיגע פראגע האט אבער מיט איינמאל דערלעבט א ענדערונג, וואס האט א זעהר גרויסע בעדייטונג פאר אלע מינאריטעטען. דער קאנאדישער פערטרעטער אין גענף האט צוריק אויפגענומען די מינאריטעטען־פראגע אין איהר אלטער פארם. דער ראזיגער קאנאדישער פראיעקט איז א שטראך דורך דער רעכענונג פון אלע מלוכות וואס זענען פרעה געווען פון זיך אפצוטרייסלען די מינאריטעטען־לאסט. די מינאריטעטען בעקומען דערדורך מעהר אקטיוויטעט און מעהר פרייהייט אין זייער ארויסטרעטען געגען עולות.

אויך דער דייטשער פארשטעהער אין פעלקער־בונד־ראט איז ארויסגעטרעטען מיט א גאנצע רייה פארשלאגען וועגען פערברייטערען די שוץ איבער די מינדערהייטען דורך דער פעלקער־ליגע. מיניסטער שטרעזעמאן האט געהאלטען דערביי א גרויסע רעדע, אויף קיינעם נישט אנגעפאלען, נאר ברייט און אויספיהרליך מאטיווירט דאס רעכט פון מינדערהייטען אויף קולטורעלען אויסלעבען זיך. ס'פערשטעהט זיך, אז שטרעזעמאן געהט דא נישט אזוי שטארק אן די עולה פון די מינדערהייטען, נאר אין שלאגען פאליטישע קאפיטאל געגען פוילען, יעדענפאלס איז אבער דער מינדערהייטס־ענין ארויף אויפ'ן ברייטען שליאך און דאס וויכטיגסטע דערפון איז וואס עס וועט איצט געלענקט ווערען די אויפמערקזאמקייט פון דער גאנצער וועלט אויף דער מינדערהייטס־פראגע. פון דעם וואס קאנאדע, אלס ענגלישע דאמיניע, האט אריינגעטראגען דעם פארשלאג וועגען רעווידירען דעם אופן פון מינדערהייטס־שוץ פון דער פעלקער־ליגע, האט מען געקענט מיינען, אז דאס איז פארגעקומען מיט דער שטילער הסכמה פון ענגלאנד, וועמענס פארשטעהער וועט שטיצען דעם ראזיגען פארשלאג. אויף דער סעסיע פון דער פעלקער־ליגע, דערוויל האט זיך ארויסגעשטעלט, אז סיי ענגלאנד סיי פראנקרייך און סיי איטאליע זענען אין איצטיגען מאמענט בכלל נישט פעראינטערעסירט די פראגע צו ענטשיידען, די ראזיגע גרויסע מלוכות ווילען בכלל נישט בעריהרען די ראזיגע פראגע, ווייל ענדערען די בעשטימונגען פון מינדערהייטס־טראקטאט וואלט געהייסען דער אנהויב פון דער רעוויזיע פון ווערסאַילער טראקטאט. און דאן וואלט שוין יעדער אונצופרידענער געקענט קומען מיט א פארשלאג וועגען רעווידירען פערשידענע פונקטען פון ווערסאלער טראקטאט.

פון דער אנדערער זייט האט זיך סטיכיאיש געבילדעט א פעסטגעשלאסענער פראנט געגען דעם קאנאדישען און דייטשען פארשלאגען, פון די עצם־פעראינטערעסירטע, דאס הייסט, פון די, וועלכע האבען אונטערגעשריבען דעם מינדערהייטס־טראקטאט. דאס זענען פוילען, טשעכיען, יוגאסלאוויען, גריכענלאנד און אויך ליטע. די ראזיגע מלוכות ווילען זיך בכלל אפטרייסלען פון דעם מינדערהייטס־טראקטאט און לעגען פאר: אדער דער טראקטאט וועט חל זיין אויף אלע אהן אויסנאהם מלוכות, אדער ער וועט אינגאנצען אפגעשאפט ווערען.

דייטשלאנד האט זיך דעריבער געפונען אין א זעהר שווערער לאגע. זי איז געבליבען פעראיינזאמט און ווערט אונטערשטיצט נאר דורך קאנאדא און פינלאנד.

פוילען איז אין דער ראזיגער פראגע שטארק פעראינטערעסירט, אננעהמען דעם דייטשען פארשלאג וואלט געהייסען געבען די מעגליכקייטען פאר דייטשלאנד כסדר צו אינטערווענירען מכח די דייטשע אין פוילען. דעריבער איז מיניסטער זאלעסקי, אלס דער ווארט־פיהרער פון די 5 דערמאהנטע פעראינטערעסירטע מלוכות, געגען די פארשלאגען פון קאנאדע און דייטשלאנד.

פאר דער יודישע מינדערהייטען איז דער גאנצער ענין זעהר וויכטיג און די דעבאטע אין גענף ווערט פערפאלגט מיט גרויס אינטערעס.

פ. ב.

דער קינסטלער משה אלעי

צו זיין בילדער־אויסשטעלונג אין דער שטאדטישער קונסט־גאלעריע.

אויך אין דער בעציהונג צו קינסטלער, זייערע ווערק און אויסשטעלונגען האט גאנץ אפט — בעזונדערס די לאדזער טערמינאלאגיע — אנ'ענטשיידענע בעדייטונג די „פירמע". זי ווידער איז אנבעלאנגט פון דער „קונסט־קאניונקטור", אין וועלכער עס שפילט אפט א גרויסע ראלע דער צופאל. די געזעלשאפט איז מאנכעס מאל ווי ס'געריכט פון דער „פירמע", אומאפהענגיג דערפון, צי בעזיצט זי טאקע דעם אמת'ן קינסטלערישען ווערט, אדער נישט.

עס זענען אבער אויך פאראן „בעהאלטענע פירמעס", קינסטלער, וואס בעזיצען אויפריכטיגען טאלאנט, אינדיווידועלקייט, געוויסענהאפטיגקייט אין דער ארבייט און ליבע צו זייער קונסט. אט די „בעהאלטענע" ווארטען אויף דער געלעגענהייט, אויפ'ן גליקליכען צופאל, אדער גינסטיגע אומשטענדען, וועלכע זאלען זיי ענטדעקען און ווייזן פאר דער קונסט־בענעהרענדיגער עפענטליכקייט. דער צענטער, וואו עס ברויזט דאס קינסטלערישע לעבען, וואו עס וועגט זיך דער גורל פון קינסטלער אמת'ע און קינסטלער געמאכטע — איז פאריז. אט אין דעם פאריז איז שוין נישט איין אונזער בן עיר נתגלה געווארען, ערווארבען רוהם און אנערקענונג, געווארען „א פירמע". אנדערע ארבייטען נאך אין דער שטיל, געהערען צו די בעהאלטענע, וואס ווארטען אויף זייער רייה און פון צייט צו צייט קומען זיי אראפ צו אונז מיט די דערגרייכונגען פון זייער ארבייט, אפצוגעבען א דין וחשבון פון זיך אין דער פארם פון אנ'אויסשטעלונג.

אזעלכער איז משה אלעי. ער איז געקומען פון פאריז און האט אין דער שטאדטישער קונסט־גאלעריע זיך פרעזענטירט מיט 50 לייוונטען שוין ביים ערשטען בליק ווערט דער צושויער צוגעשכידעט צו זיי דורך דער רייכקייט פון אינהאלט, פארם און אייגנארטיגקייט פון קינסטלערישען מהות. דאס שטאמט פון דער גרויסער פעראינטערעסירונג, וועלכע אלעי האט צו אלעבדינג, וואס בעזיצט א מאלערישען ווערט. און ווען מיר בעקענען זיך נעהנטער מיט אלעי'ס בילדער, זעהען מיר, אז זיינע ארבייטען ווייזען ארויס א טיפע, אויפריכטיגע בעציהונג צו די אויפגאבען, וועלכע ער שטעלט זיך, אהן דעם פרוב זיך צוצופאסען צו אויסערליכען געשמאק.

ס'איז שווער פאר א קינסטלער צו לעבען אין פאריז און נישט אריינזאפען אין זיך השפעות פון די מאדערנע מייסטערס. אויב מיר בעמערקען עס ביי אלעי'ן, זעהען מיר אבער גלייכצייטיג, ווי פארזיכטיג ער נעהמט אויף די השפעות, און אויב ער גיט זיך אונטער וועלכען ס'איז איינפלוס, איז כדי פון איהם צו שאפען א סינטעז מיט זיינע אייגענע עמפינדונגען און אייגענעם אמת. אזוי ארום ענטשטעהט דער אינדיווידואליזם פונ'ם קינסטלער, און ביי אנ'עהרליכען טאלאנט ווערט דער סינטעז געבראכט צו פולקאמענהייט.

די אויסשטעלונג פון אלעי'ען ברענגט הויפט־זעכליך פייזאזשען פון פראנקרייך'ס פרעכטיגע נאטור־ווינקלען. עס טיילען זיך בעזונדערס אויס: „א געסעל אין פאנטענעי", „פייזאזש פון ראבינזאן 1", „פייזאזש פון ראבינזאן 2) „רואין", „פון אלטען פאריז"; דאן — פארטרעט פון פרוי ס.", „נאטיר מארט" א. א. וו

ר. ראזענטאל.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע
20 נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן
און א. קאמפאניעץ.

אנשעל שאר'ס אמעריקאנער יודיש טעאטער
לעצטע 6 גאסט־פארשטעלונגען
פון דער בערימטער אמעריקאנער קינסטלערין
דארא ווייסמאן
פרייטאג, ד. 8־טען, שבת, ד. 9־טען,
זונטאג, דעם 10־טען, 9 אין אווענד
לעצטע 3 מאל דארא ווייסמאן אין איהר
ריזיגען ערפאלג, שאר'ס גרויסע אמעריק. סענסאציע
ווייב
און געליבטע
שבת, 4 נאכמ. מאנטאג, ד. 11־טן, 9 אווענד
צו פאפולערע פרייזען
אנשעל שאר'ס נייעסטע אויפפיהרונג / דארא
ווייסמאן אין א נייער גרויסער קונסט־ראלע אלס
ארעסטאנטקע № 49
מעלאדראמע אין 3 אקטען פון זאלאטארעווסקי.

דינסטאג, ד. 12־טן, 9 אוו. צו פאפולערע פרייזען
א מתנה פון אנשעל שאר פאר די הונדערטער
מענשען, וואס האבען פאריגע וואך נישט בעקומען קיין בילעטען, וועט דארא ווייסמאן
שפילען צום לעצטען מאל
די מאמע
פון דער וועלט

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען:
בעזמאן, באריסאווא, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.
אדמיג.: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאן.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען ביי דער קאסע.

פ. נ. מיליוקאוו

(צו זיין 70-יעהריגען געבורטסטאג)

******* פון *******
וול. גראסמאן

דעם 27-טען יאנואר האט פאריז געפייערט דעם 70-טען יובילעי פון דעם גרויסען רוסישען פאליטיקער און היסטאריקער פאוועל ניקאלאיע-וויטש מיליוקאוו.

וויל איך דא נישט בעשרייבען די מעלות פון דעם דאזיגען אויסגעפרובירטען יודען-פריינד. איך וויל זיך נאר בענוצען מיט דער גע-לעגענהייט, כדי צו דערצעהלען וועגען זיין טע-טיגקייט לטובת דער יודישער גלייכבערעכטיגונג אין דער אלטער רוסלאנד.

די אזוי-גערופענע „קאדעטען-פארטיי" (קאנ-סטיטוציאנעלע דעמאקראטען) האט געהאט נישט ווייניג עהרליכע, אויפריכטיגע און מיט'ן גאנצען הארצען איבערגעגעבענע פריינד פון יודישען פאלק. אזעלכע נעמען ווי פון די שפעטער דער-הרג'עטע שינגארעוו און ראדיטשעוו, און גאנץ בעזונדער פעטרונקעוויטש, וועלען קיינמאל נישט פערגעסען ווערען פון רוסישען יודענטום. עס וועט פשוט זיין אונמעגליך צו שרייבען די געשיכטע פון דעם קאמף פאר די בירגערליכע רעכט פון רוסישען יודען און נישט אפגעבען זיי א גרויסען און חשוב'ן פלאץ. אין די רייהען פון דער קאדע-טען-פארטיי זענען פון דער אנדערער זייט געווען אויך זעהר פערדעכטיגע — אין דעם ספעציעלען יודישען זין — מענשען. דער בעריהמטער אדוואַ-קאט און גלענצענדער פערטיידיגער פון מענדעל ביילים, וואסילי מאקלאקאוו, דער ברודער פון דעם דערשאסענעם אינערען-מיניסטער ניקאלאי מאקלא-קאוו, איז געווען איינער פון יענע רוסישע ליבע-ראלען, וואס וואלטען זעהר וועלען, אז עס זאלען פערשווינדען נישט נאר די געזעצען קעגען יודען, נאר אויך די יודען אליין. איך געדענק ווי היינט יענעם אווענד אין דער רוסישער דומע, ווען מאק-לאקאוו איז אויפגעטרעטען פאר א געזעץ-פראַ-יעקט וועגען אפשאפען די געזעצען געגען יודען און געהאלטען אנ'אמת-אנטיסעמיטישע רעדע. ער האט גערעדט וועגען דער שאנד פון א לאנד, וואו א טייל בירגער קאן נישט געניסען פון אלגעמיי-נעם בירגער-רעכט צוליב זייער ראסע און גלויבען, און דערביי געשילדערט אויספיהרליך, ווי אזוי מען קאן פיהרען א קאמף געגען יודען אויף א „נארמאלען", „געזעצליכען" וועג, דהיינו, דורך א באיקאט אין האנדעל, דורך געזעלשאפטליכען באי-קאט און אלערליי אנדערע פארמען פון רודפ'ן יודען.

דער איינציגער רוסישער ליבעראלער פאלי-טיקער, וועלכער האט בעטראכט דעם פראבלעם פון יודען-רעכט אלס א וויכטיגע רוסישע מלוכה-פראגע, אלס א פראבלעם פון רוסישער קולטור און רוסישען כבוד, דער איינציגער, וואס האט שטענדיג קלאר פארמולירט די פערבינדונג צווי-שען דער יודישער רעכטלאזיגקייט און דעם אלגע-מיינעם רעזשים פון רעכטלאזיגקייט אין רוסלאנד, איז געווען מיליוקאוו.

א מאן פון א הויכער בילדונג און אומגע-הויערע קענטענישען, א גלענצענדער היסטאריקער, אנ'אויסגעצייכענטער קענער פון ליטעראטור און קונסט, איז מיליוקאוו שטענדיג געווען א ליבע-ראל נישט פון טעמפעראמענט, נאר פון טיפער אי-בערצייגונג. דאס הייסט נישט, אז ער איז א קאל-טער דענקער. פערקעהרט, אין דעם דאזיגען אומ-ערמידליכען און שטענדיג פרישען מענשען איז פאראן אנ'אומגעהייערע מענגע פון עקשנות, הי-ציגקייט און טעמפעראמענט. ער וועט קיינמאל נישט אויפגעבען א שטרייט אהן דעם, אז ער זאל דער-גרעהן ביז צום סאמע גרונט. ער וועט קיינמאל נישט בלייבען גלייכגילטיג צו אנ'אנפאל און בעליידיגונג. ער וועט ענטפערען מיט טויזענד ארגומענטען, ער וועט נישט פערשווייגען, ער וועט גארנישט נישט שענקען א פיינד און איהם דערגעהן דאס לעבען, אבער שטענדיג אין פיינע אייראפעאישע פארמען.

מיליוקאוו'ס פאליטישע ארבייט אין רוסלאנד איז פון אנהויב 1905 ביז צו דעם מאמענט ווען די מאכט איז אריבער צו די באלשעוויסטישע זעלבסטהערשער, געווען ענג פערבונדען מיט דער ארבייט פון מאקסים ווינאווער.

פערזענליך זענען זיי גאר נישט געווען אזוי אינטים פערבונדען, ווי עס איז אנגענומען צו מיי-נען וועגען זיי, ביידע זענען געווען ווילענס און ביידע מיט פעסטע, אויסגעשפראכענע כאראקטערס, איינער דורך און דורך א יוד, דער אנדערער פרעמד פון יודישען שטייגער, ווי א מענש קאן עס נאר זיין. אבער גערן צוזאמען און פיהרען צוזאמען א קאמף מיט א מענשען, ווי ווינאווער, איז געווען א וועלטע-נע פערזענליכקייט, און מיליוקאוו איז געווען זיין טרייער און שטענדיג איבערגעגעבענער פאליטישער פריינד. נישט נאר די קאדעטען פלעגן סיסטעמאטיש האלטען רעדעס מיט פאדערונגען וועגען יודישע רעכט. אויך די סאציאל-דעמאקראטען האבען שטענ-דיג גערעדט וועגען דער לאגע פון יודען. קערענ-סקי, למשל, האט אויך בענוצט יעדע געלעגענהייט כדי צו שטעלען אלס שאנדע די רעכטלאזיגקייט פון רוסישע יודענטום. אבער דאס איז געווען דאס רוב למען פאליטיק, כדי שארפער אנצוגרייפען די רעגירונג. מיליוקאוו האט אבער געהאט א בעשטימ-טע ליניע אין דער יודען-פראגע, אונטערגעשטרי-כען דעם זעלבסטשטענדיגען כאראקטער פון דער יודישער פראגע.

מיליוקאוו האט זיך אין זיין צייט נישט אפגע-שטעלט אויפצוטרעטען אין דער שארפסטער פארם געגען פוילען. ווען מען האט זיך צופלאקערט די בויקאט-בעוועגונג געגען יודען און עס איז גע-קומען די צייט פון די סענאטארען-וואהלען צו דער פירטער — דער לעצטער — דומע. יודען האבען דעמאלט געהאט אין ווארשא די מעהרהייט פון וואהל-מענער און האבען געקאנט שיקען אלס איינ-ציגען דעפוטאט פון ווארשא א יודישען דעפוטאט. מען האט אבער בעשלאסען אויסצוקלייבען א פא-ליאק, א בירגערליכען, אויב עס וועט זיך געפינען א פאליאק, א נישט-סאציאליסט, וועלכער איז גרייט צו אנערקענען די פאדערונג פון יודישער גלייכבע-רעכטיגונג. אזא פאליאק צווישען די פוילישע בירגער-ליכע פארטייען האט מען נישט געקאנט געפינען, קיין איינעם נישט. די יודישע וואהל-מענער, נישט-שטימען א פוילישען סאציאליסט, יאגעלא, און ער סאציאליסטען, האבע נדעמאלט אפגעגעבען זייערע איז עס געווארען דער דעפוטאט פון ווארשא. דער שטרייט ארום דעם ווארשאווער מאנדאט האט אנ-גענומען די פארם פון א שווערען קאנפליקט צווישען יודען און פאליאקען. פון א גרויסער בערייטונג האט געהאלט זיין דאס ווארט פון די רוסישע ליבעראַ-לען, און מיליוקאוו האט דאס ווארט גענאנט מיט אזא קראפט און אזוי אומצוויידייטיג, אז אין ווארשא האט עס געווירקט ווי א געפלאצטע באמבע. מיט איינמאל איז מיליוקאוו געווארען אין די אויגען פון די פאליאקען דער געפעהרליכסטער „פיינד", דער פערשאלטענער קנעכט פון יודישען פאלק...

ביז איצט ארבייט מיליוקאוו אומערמידליך. ליי-ענט, רעדאגירט א טעגליכע צייטונג אין פאריז און שרייבט ביכער. ביז איצט רופט ער זיך אפ אויף יעדער קלייניגקייט אין עפענטליכען לעבען. ער איז געבליבען א פיינד פון דעם באלשעוויסטישען רעזשים. אבער ער האט קיינמאל נישט געשלאסען ברודער-שאפט מיט דער רוסישער רעאקציאנערער עמיגרא-ציע, קיינמאל נישט געוואלט אונטערנעהמען קיין געמיינזאמע שריט מיט יענע, וועלכע ער האט שטענ-דיג געהאלטען פונקט אזוי געפעהרליך פאר רוס-לאנד, ווי די באלשעוויקעס אליין.

———:0:———

פינף מיידעך און איין חתן

(פון די לאדזער מעשיות).

גאנצע טעג זיצט דער הויכער גרוינעם גימפל ביים ברייטען טיש אין זיין גאניק-שטיבעל, פערטיפט אין א ריק גמרא-ספר הערט ער נישט ארער מאכט זיך אפשר גארנישט הערען ווי זיין אשת חיל טשיפע טריינע האלט איהם כסדר אין איין יאדען.

און צו יאדען דעם אלטען גרוינעם גימפל האט שוין טשיפע טריינע דוקא יא פארוואס.

עס דרעהען זיך ארום אין דער ענגער שטוב 5 בוגרות'ן, ווי די רעטבעס, און מיט קיינעם פון זיי וויל זיך אפילו דער טייוועל אויך נישט מרבק זיין. ברענגט שוין אמאל יא א פערשלאמפעוואטער שדכן צו שלעפען עפעס אנ'אפגעריסענעם בן-הזוגן מאכט ער ארום דעם טיש אנ'אגולני פושענלאנד ווארפט אנ'אייגעל נאר אויף דער יונגסטער און ווען ער דערוויסט זיך, אז דער נדן ליגט נאך דער-ווייל אין באנק פאלסקי און די וויפראווע געפינט זיך נאך אין זשירארדאווער מאגאזין, כאפט ער שנעל דעם געבארגטען „צעלעגרער" און ענטלויפט, ווי די גריפע וואלט איהם געיאגט.

פלאצט נעבעך ביי דער בידנע טשיפע טריינע דאס הארץ פון וועהטאג, צוועהענדיג, ווי די מיידען האלטען זיך כסדר אין איין „יאדען" און אין דער קאמאר ליגט פאר זיי נאך נישט אנגעגרייט אפילו פאר קיין צובראכענעם דרייער.

וואס זאל די אומגליקליכע מאמע טון? ביי די גרעסטע רביים געווען, אלע הייליגע קברים שוין געריסען און ניער ריכטיגער זיווג בעווייזט זיך נאך אלץ נישט.

ועצט זיך טאקע ארויף די פערדארטע טשיפע טריינע אויף איהר גרוינעם גימפלען מיט א צאצקע-ריגען מענה לשון, הלמאי ער קוועטש נישט ארויס כאטש פון זיינע הייליגע ספרים א פאר חתנים פאר דעם האלבען טו קפערזעסענע מיידען.

מסתמא האט שוין דער אויבערשטער מעהר נישט געקענט צוועהען דעם פיין און ליידען פון די ארימע עלטערען און ער האט זיך איבער זיי ענדליך מרחם געווען.

ערשט מיט א קורצער צייט צוריק אין א גע-וויסען פראסטיגען אווענר עפענט זיך פלוצלונג די טיר פון גרוינעם גימפל'ס ראך-שטיבעל און עס שפרייזט אריין אנ'אומבעקאנטער יונגערמאן.

און גרוינעם גימפלס בני בית האט דערשאפט, אז דער בחור איז געקומען אויף א „קוק" און אז ער איז צום האבען", האבען זיי גענומען איהם פון אלע זייטען בעארבייטען מיט שאקאלאדע, מאר-מעלאדע און אנדערע גוטע זאכען.

דעם גאסט האט אפנים די אויפנאמע נישט שלעכט געשמעקט אז ער האט געגעבען צו פער-שטעהען, אז ער וואלט גערן געוואלט שוין פערבלייי-בען אין דער משפחה. גרוינעם גימפל האט טאקע באלד אויפ'ן שפרינג אפגעהאלטען מיט זיין טשיפע טריינען א „ראדע פאמיליינע" און זיי האבען צוזא-מען בעשלאסען, אז ארויסצולאזען פון שטוב ביי דער איצטיגער קאניונקטור א שטיקעל מאנספערשוין לייריג איז פשוט א פערברעך און דעריבער מוז מען דעם בחור זעהען מיט אלע כחות איינצוזייפען.

מילא — האבען זיך די עלטערען געטראכט — וועט ער נישט געפעלען דער ערשטער, וועט ער טויגען פאר דער צווייטער. נישט קשה — ס'איז פערהאן ב"ה אין שטוב א קאלעקציע סחורה ראז וויבארו.

און ווידער ארום, וואס קאנען זיך דאס אין היינטיגע צייטען, מ'שטיינס געוואנט, אנ'ארימאן א סך איינרערען, אז אפילו נגידישע עלטערן ליגען אויך מיט זייער פעקעל טעכטער פערקאפעט גאנ-צע 9 קלאפטער טיף אין דער ערד.

זאל מען נאר פרובען אקארשט ארויסלאזען דעם בחור איבער דער שוועל, וועט מען זיך פון אלע שכנות'ריגע טירען אויף איהם ווארפען און יעדער וועט פשוט פאר די פאלעס איהם ארייג-שלעפען צו זיך — האט טשיפע טריינע איינגע-טענה'ט מיט איהר גימפעל גרונים'ען.

איבריגענס, פארוואס האט דאס געוואלט טשיפע טריינע אזוי פיל שפעקולירען, אז דער יונגערמאנ-טשיק איז ארום און ארום ממש פימסענהאלץ. טאמער שטעהט נישט אן זיין יחוס, וויזט ער באלד טשארנע נא ביאלע, אז זיין משפחה איז ריינע סמע-טענע, געקייטעלט און געבונדען מיט כמעט אלע רבישע הויפען. מכוח פרנסה און עהנליכע קלייניגקייטען דארף מען זיך אויך נישט צופיל חכמה'נען, צו וואס סתם קראצען אין יענעמס קעשענעס, אז מ'שמועסט א פאבריקאנט — איז שייך צו זאגען עפעס אנדערש, מילא מא, זאל זיין אזוי צום גליק און מזל-טוב!

האט מען טאקע בעגאסען די צרות מיט אנ'-אכטעל 45-ער, פערביסען מיט אנ'אייער-קיכעל און ווייטער זיך גענומען צום עסק...

באלד פון אנהויב האט מען זיך אבער אנ-געשטויסען אויף א זעהר הארבע פראגע, וועלכע פון ר' גרונים גימפעלס האלב טוץ בוגרת'ן צו פער-קנאסען. און א וואונדער גראר דער בעל-דבר, גופא האט אין דעם פרט ארויסגעוויזען נישט קיין צופיל איבערקלויבערישקייט און בעשטאנען צו נעה-מען אזוי ווי ס'געהט.

נעוויזען האט מען איהם טאקע די 4-טע, ראכט זיך, די גרעסטע, נישט מעהר, ווען טשיפע טריינע האט שפעטער געביטען די פאזיציע און אונטערגערוקט, ווי ביי לייטען פיהרט זיך, דאס בכל, די עלטסטע, האט ער אויך נישט געמאכט קיין אפעלאציע.

דער אמת'ער שטורם איז אבער אויסגעבראכען אויף יענער זייט בריק, ר"ה צווישען ר' גרונים גימפעלס בוגרות'ן גופא.

ווי עס פיהרט זיך אין די היינטיגע בעל-בתי'ישע הייזער, האט יעדע פון די שוועסטערען זיך בעזונדער געריסען איבער דעם יונגענמאן און הוקא דאס גליק געוואלט אויסכאפען ביי דער אנדערער. מסתמא האט מען זיך ביי די קורץ-געשוירענע פאלקעלעך אזוי לאנג געאמפערט און געריסען ביז מען איז צווישען זיך דורכגעקומען. אז ווערענס חתן דער בחור זאל ווערען, זאל רעצידירען א גורל.

האט מען דאך א גוטען גאט אין הימעל, איז דער גורל טאקע אויסגעפאלען אויף דער, וועל-כע דארף אספריהסטען געהאלפען ווערען צו א שטי-קעל חתן, מען מיינט אין דעם פאל די עלטסטע.

הנם מיט א פערביטערט הארץ האבען דאך אלע איבעריגע שוועסטערן זיך אונטערגעווארפען דעם שיקזאל און רעזיגנירט פון זייער „רעכט" אויפ'ן יונגענמאן.

אז די מלחמה צווישען די שוועסטערן האט זיך אביסעל איינגעשטילט, האט מען זיך ערשט גע-כאפט אויף דער אמת'ער מניעה, אויף וועלכער דער שידוך וועט דארפען זיך אנשטויסען און וועט קאנען צובראכען ווערען.

די ביי זיך געפאלענע עלטערען האבען גע-מיינט, אז דער בחור וועט זיך הייסען פשוט אפווענגען מיט גאלד און דעם נדן איינלעגען אויף דעפאזיט און דא פייפט דערווייל דער דלות אין אלע ווינקעלעך.

ר' גרונים גימפעל האט זיך אבער „געמאכט הארץ" און אנגעהויבען אונטערהאנדלען מיט דעם בחור אויך מכוח די דאזיגע אייז'עלע זאכען. עס האט זיך טאקע באלד ארויסגעוויזען, אז דער טייוועל זעהט נאר נישט אזוי שרעקליך אויס, ווי מען מאלט איהם. קודם כל האט דער בחור געגעבען צו פערשטעהן, אז אויך אי ןדעם פרט, איז ער נישט קיין צו גרויסער עקשן.

— איך בין נישט קיין אפטייקער, — האט ער פערזיכערט די מחותנים — און איך שטעל נישט קיין סטאלע פרייזע. ביי מיר איז פונקט, ווי אין די אלטשטעטישע האלעס, א הונדערטער אראפ און א פופציגער ארויף... אפי טילקא האנדעל שערל.

נאכמעהר: ער האט זיך אפילו נישט געהייסען תיכף אויסצאלען די קלינגערס, האט טאקע ר' גימ-פעל גרונים לאנג נישט באלעמוטשעט, אוועקגע-לייגט די גמרא, געגאנגען אין מקוה און איינגעוועגם דערווייל ארומגעלאפען שאפען ערגיץ א גמילות חסד'ל, בכדי צו האבען מיט וואס דערווייל איינצו-ארדנען האלבווענגען א תנאים-מאלצייט. קיין גוטע מענשען פעהלען נאך ב"ה נישט, בפרט, ווען מען דארף צודעקען א פערגרויטען קאפ פון א יודישער בוגרת.

האט טאקע גאר נישט לאנג געדויערט און עס איז זוי פון אונטער דער ערד ארויסגעוואקסען א תנאים'ל, טעגען זיך אלע יודישע טעכטער ווינשען נישט ערגער.

און דער חתן-בחור האט דערזעהן, אז עס האט זיך פערזאמעלט א גאנץ שעהנער עולם חסידים און משפחה און עס האלט שוין קורץ ביים אונטער-שרייבען די תנאים, האט ער איינגערוימט דער מחותנת'טע טשיפע טריינע א סוד, אז נישט קיין סך, נאר א פתף הונדערט זלאטים וואלט איהם זעהר צונוצגעקומען און דאס תוקא נאך פאר די תנאים.

וואס טוט מען נישט א מוטער און אזא מאָ-מענט פאר א טאכטער. די עלטערען האבען גענו-מען איינלעגען וועלטען; מען האט געריסען פון טוישע און פון לעבעדיגע און מען האט ענדליך ביי די פערזאמעלטע געסט צוזאמענגעקליבען עפעס מעהר, ווי 3 הונדערט זלאטים און די תנאים זענען צושטאנדגעקומען.

(סוף זונטאג).

ארטיסט"
זאכאדניא 43

יודישער קאמער-טעאטער
לייטונג: מ. בריידערזאן
און ד. בייגעלמאן.

אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג
נאר נאך 4 טעג!

היינט - 1 פארשטעלונג: אנהויב 9' א זייגער אווענד
מארגן, שבת-2 פארשטעל.: אנהויב 4 נאכמיטאג (ביליגסטע פרייזען) און 9 אווענד.

גרויסער 3-שעה'דיגער קאנצערט-פראגראם
א.נ. מאסקאראד
אויף דער אלטשטאדט

1. שכנע-יאכנע, 2. מייסטער, 3. באלעבאטיש, 4. מאנאלאג, 5) וואסער-טרעגער, 6. מאסקאראד, 7. שמידען, 8. אונזערע קינדער, 9. א מויד א צימעס, 10. א פרעהליכס, 11. נאקטורען, 12. אלט-שטאדט.

אנאנס! דינסטאג, דעם 12 טען מערץ—פרעמיערע פון 4. פראגראם א.נ. „ייים JUDEA"

די פארשטעלונגען הויבען זיך אן פינקטליך. דער זאל איז גוט בעהייצט.
בילעטען צו בעקומען טעגליך פון 6 אווענד, שבת—פון 2—5 און פון 7 אוו.

לאָדז, 8 מערץ 1929

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 8 מערץ 1929

די איבערשאַצונג פון י. ל. פרץ

פון לעאָ קעניג

פרץ'ס נאָמען, פרץ'ס שאַפען, פרץ'ס אַמאָלינער נישט פערגלייכליכער פּרעסטיזש אין אונזער ליטעראַטור זענען נאָך אַלץ אין שאָטען פון ירידה.

וועט אין גיכען ווידער קומען אַ פרץ־עליה?

וועט זיך אינגיכען ענדיגען די רעאַקציע געגען פרץ און „פרציזם", וועלכע הערשט איצט אין אונזער ליטעראַרישער וועלט? וועט פרץ ווידער קומען צו זיין אַמאָלינער גרויסקייט?

קלאַסיקער, גרויסע קינסטלער — און אין אונזער ליטעראַטור איז י. ל. פרץ בלי ספק איינער פון די גרעסטע קינסטלער — זענען ס'רוב „עולים ויורדים": איין דור, איין עפּאָכע אָנערקענט זיי אַלס „די גרעסטע", ביז ס'קומט אַ צווייטער דור מיט נייע קינסטלערישע טעאָריעס און אידעען און רייסט זיי, די נעכטיגע געטער אַרונטער; אַ דריטער אָדער אַ פערטער דור זאָל זיי ווידער אָנערקענען און זאָל זיי ווידער אויפלעבען אין זייער גרויסקייט.

אין יעדער ליטעראַטור איז כמעט מיט יעדען איינעם פון די גרויסע וועלט־קינסטלער קומען פאָר אָט די „ירידות" און „עליות".

גרויסע נעמען, גרויסע שאַפונגען ווערען צייטענווייז פערטונקעלט אום ווידער אויפגעלויכטען צו ווערען.

מאָנומענטען ווערען אויפגעשטעלט, אומגעוואָרפען און ווידער פון פערגעסענהייט־שטויב אויפגעהויבען.

אין אונזער יונגער יודישער ליטעראַטור זענען אָט די עליות און ירידות — טאַקע צוליב דעם, ווייל אונזער ליטעראַטור איז נאָך אַזוי יונג — נישט פאָרגעקומען, מיט דעם אויסנאַהם פון י. ל. פרץ.

י. ל. פרץ איז דער ערשטער פון אונזערע קלאַסיקער, וועלכער האָט געליטען פון דעם נאַטירליכען „אַראָב און אַרויף" פון וועלכען עס ליידען (אויב מען קען עס אָנרופען „ליידען") אַלע בערימטע קינסטלער, אַפילו די גרעסטע פון די גרעסטע.

און אפשר איז דאָס אויך פרץ'ס אַ גרויס פערדינסט פאַר אונזער ליטעראַטור; דער ערשטער פון אונזערע שרייבער צו דעמאָנסטרירען אין אונזער ליטעראַטור די נאַטירליכע און אומפערמיידליכע בייטונג פונ'ם ליטעראַרישען געשמאַק און פון ליטעראַרישע רעפּוטאַציעס אין פערשידענע צייטען און עפּאָכען.

פרץ איז דער ערשטער פון אונזערע גרויסע קינסטלער (וועלכע האָט געליטען און ליידט נאָך) פון אַ ירידה. פרץ'ס „שטערען" איז אַמאָל אין אונזער ליטעראַטור געווען דער ליכטיגסטער, דער העלסטער. נישט מענדעלע מוכר ספרים, נישט שלום עליכם, ביי זייער לעבען, האָבען געקענט קאָנקורירען מיט פרץ'ס איינפלוס, מיט פרץ'ס ווירקונג אויף דער יודישער יוגענד, דער יודישער אינטעליגענץ און אויף דעם יודישען לעזער בכלל. פרץ איז ביי אונז געווען אַזוי גרויס און בעליבט, אַז מען האָט איהם אויפגעהערט לייענען און אָנגעהויבען לערנען, פרץ'ס פּראָזע, פרץ'ס בערימטע פינטעלעך אַפילו פלעגט מען ביי אונז לערנען. מען פלעגט אין זיי אַריינלעגען כל'ערליי — רעוואָלוציאָנערע ס'רוב — כונות און אין אידעען.

(ראַכט זיך נאָך אחד העם אין דער העברעאישער ליטעראַטור פלעגט אַזוי געלערנט ווערען פון זיינע חסידים ווי פרץ פון זיינע פיל גרעסערע קרייזען יודישע לעזער).

מענדעלע'ן האָט מען מכבד געווען, פון שלום עליכם'ן האָט מען מיט גרויס הנאה געלאַכט. נישט אָהן אַ געוויסען סנאָביזם מצד דער אינטעליגענץ. נאָר פרץ'ן האָט מען געלערנט, פרץ'ן האָט מען אידעאַליזירט. ווי אחד העם אין דער העברעאישער ליטעראַטור איז פרץ אין דער יודישער געווען דער רבי, דער וואָרט־זאָגער, דער מאַן פון אידעען, און דערצו נאָך נישט בלויז אַלס פּובליציסט נור אויך אָדער הויפּטזעכליך אַלס גרויסער קינסטלער און דיכטער.

אָט די נישט פערגלייכליכע רעפּוטאַציע פרץ'ס אַליין האָט גורם געווען זיין ירידה, האָט געמוזט אַרויסרופען די רעאַקציע געגען פרץ'ן.

ס'רוב לעזער האָבען ליב אָדער צו פערגעטערען אָדער איינגאַנצען אַראָבצוואַרפען. און מענשען בכלל האָבען ווייזט אויס ליב צו מאַכען זיך געטער, זיי זאָלען זיי אַליין דערנאָך קענען צוברעכען.

אָבער נאָך אַנדערע מעהר נאַטירליכע און לאָגישע סבות האָבען אַרויסגערופען די איצטיגע פרץ רעאַקציע.

איך וויל נישט זאָגען, אַז די „שקצים", וועלכע האָבען די ערשטע אַראָפּגעריסען פרץ'ן זענען אינגאַנצען גערעכט אָדער אינגאַנצען אומגערעכט געווען. בערעכטיגט זענען אָבער די קריטיקער געווען הויפּטזעכליך דערפאַר, ווייל זיי האָבען אויסגעדריקט דעם גייסט און די טענדענץ פון זייער צייט, ד. ה. פון אונזער צייט.

די וועלט־מלחמה האָט אונז אַלעמען אויסגעניכטערט, און רעאַליסטישער געמאַכט. די גאַנצע ליטעראַרישע וועלט האָט זיך אָפּגעקעהרט פון דעם סימבאָליזם און ראָמאַנטיזם און פון דער נאַציאָנאַלער ראָמאַנטיק — די פאָרמען, אין וועלכע פרץ האָט געשאַפען אין די לעצטע רייפסטע יאָהרען פון זיין לעבען.

די ליטעראַרישע יוגענד האָט אָנגעהויבען זוכען אמת, רעאַליזם, „לעבען" ביי זייערע שרייבער. און ביי פרץ'ן האָבען זיי רעאַליזם געפונען ווייניגער ווי ביי אַנדערע יודישע שרייבער. און בעזונדער ווי ביי אונזער שלום עליכם'ן. און ס'איז אויפגעקומען ביי אונז דער שלום עליכם־קולט און צוזאַמען מיט דעם שלום עליכם־קולט איז געקומען פרץ'ס ירידה.

דער סטיכישער נאַטירליכער שלום עליכם איז אַמאָל אינגאַנצען כמעט פערשטעלט געווען פון דעם אינטעלעקטועלען קינסטלער פרץ. אָבער באַלד נאָך זייער טויט האָט זיך דאָס רעדעל איבערגעדרעהט: שלום עליכם איז געוואָרען דער גרויסער מייסטער, פרץ „דער וואַרשאַווער ליטעראַט", דער סימבאָל פון אינטעליגענטישקייט און פון נישט אמת'ער קונסט.

און נאָך אַ וויכטיגע סיבה האָט גורם געווען פרץ'ס „ירידה": די וועלט־מלחמה און די רוסישע רעוואָלוציע בפרט האָבען אַרויסגערופען אַ געוויסע פעראַכטונג צום „אינטעליגענט". דאָס וואָרט אינטעליגענט, דער בעגריף אינטעלעקטואַל איז געוואָרען אַ בעליידיגונג. און דאָס קאָמישסטע דערביי איז דאָס אינטעליגענטען, ס'רוב זענען אַרויס מיט ווידלערייען געגען דער דיסקרעדיטירטער אינטעליגענץ... ווי יענע גנבים וואָס שרייען „כאַפּט דעם גנב" האָבען אינטעליגענטען אָנגעהויבען רודפ'ן די אינטעליגענץ, דעם אינטעליגענט.

און פרץ איז דאָך לכל הדעות דער אמת'ער, דער עכטער אינטעלעקטואַלער קינסטלער אין דער יודישער ליטעראַטור, אַזוי ווי פרישמאַן און בערדיטשעווסקי אין דער העברעאישער, און ווי די שפּעטערע יהואש און נאָמבערג — פרץ'ס אמת'ע יורשים — אין דער יודישער ליטעראַטור.

אויך ביי אונז האָבען ס'רוב אינטעליגענטען און „אינטעליגענטלעך" אַפילו געהאַלטען אין איין אַראָפּרייסען פרץ'ן. עפּעס ווי זיי וואָלטען וועלען פאַר זייער אייגענער „אינטעליגענטישער" אומפּאָטענץ זיך נוקם זיין אין זייער גרויסען מייסטער, אין זייער רבי'ן, וועלכער איז נישט ווי זיי אויך שטאַרק שעפעריש געווען.

ס'איז געווען אַ נאַטירליכע רעאַקציע, אָבער ווי יעדער קולט איז אויך יעדע רעאַקציע נישט אָבּיעקטיוו, און נישט ריכטיג. מען איז אַזוי ווייט פערפאַהרען מיט דעם ביטול פון פרץ, אַז מען האָט פערגעסען אָן די פּראַכטפולע בלעטער, וואָס פרץ האָט אָנגעשריבען, און וועלכע האָבען אין זייער מין קיין גלייכען נישט אין אונזער ליטעראַטור.

מען האָט פערגעסען זיינע פּראַכטפולע חסידישע און פאָלקסטימליכע מעשה'לעך, וועלכע זאָגען נאָך עד היום אונז מעהר ווי מאַנכע פון אונזערע בעסטע רעאַליסטישע ערצעהלונגען, וועלכע שילדערען טיפּען „ווי זיי שטעהען און געהען" (גלייך, ווי דאָס איז מעגליך).

ס'איז אמת, אידעען און סימבאָלען ווערען אַלט, אָבער אויך „לעבען" בייט זיך און ווערט אַלט. אַפילו די גרויסע רעאַליסטען פון אַמאָל לייענען זיך שוין נישט אַזוי לייכט. מאַנכע אינטעליגענטען (געוועזענע חסידים פרץ'ס) זענען אַזוי ווייט פערפאַהרען אין זייער „פרץ־קריטיק", אַז זיי זידלען זיך מיט דער „גאָלדענער קייט", וועלכע האָט בעפרוכפּערט קינסטלעריש און אידעאיש די בעסטע יונגערע שרייבער אונזערע.

ווי ווייט מען איז נישט גערעכט צו פרץ'ן קען מען אויך זעהן דערפון, וואָס אונזערע ניי געבאַקענע „פּראָלעטאַרישע קריטיקער" (אינ'ם איצטיגען רוסלאַנד און אויסער רוסלאַנד) האָבען ווי איינגאַנצען פערגעסען, אַז פרץ האָט מעהר אפשר רעוואָלוציאָנערע פערדינסטען, ווי וועלכער ס'איז אַנדערער יודישער דיכטער, איינגעשלאָסען רייזען און אפשר ווינטשעווסקי'ן אַליין... פונ'ם בעל־הבתישען שלום־עליכם (וועלכער איז איצט אויך פּאָפּולער אין רוסלאַנד פון פרץ'ן) אָפּגערעדט, פרץ'ס „באָנצע שווייג", „די פרומע קאַץ" און אַנדערע קינסטלעריש אַפּיקורסישע מעשה'לעך, האָבען יאָהרען לאַנג באמת רעוואָלוציאָניזירט די יודישע אַרבייטער אין רוסלאַנד און פּוילען און זענען געווען די ציהרונגען פון די יודישע אומלעגאַלע אַרבייטער־פערזאַמלונגען.

אָבער, אַז ס'ווערט אַ מאָדע אויף אַראָפּרייסען, פערגעסט מען שוין, וואו אָפּצושטעלען זיך.

וועט נאָך לאַנג אָנהאַלטען די שטאַרק איבערגעטריבענע רעאַקציע געגען פרץ'ן?

פון דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור איז צו אונז אַריבערגעקומען די רעאַקציע געגען אינטעלעקטועלער קונסט, און פון דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור, דוכט מיר, קומט שוין די בענייאונג פרץ'ס.

פאַר די לעצטע צעהן יאָהר אונגעפעהר האָט מען ביי אונז געהאַלטען אין איין אַראָפּרייסען פרץ'ן, ווייל אין דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור בכלל האָט געהערשט אַ שטימונג געגען אינטעלעקטואַליזם.

אָבער די שטימונג געהט שוין ראַכט זיך אַריבער: די ערפאָלגרייכסטע נאָוועלען און ראָמאַנען אין דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור (ווי צום ביישפּיל פויכטוואַנגערס „יוד זיס", צווייגס „סאַרזשאַנט גרישאַס משפּט" און אַנדערע) זענען ווערק פון אינטעלעקטועלע קינסטלער, ד. ה. פונ'ם פרץ־טיפּ קינסטלער.

בכלל ווערען איצט ראָמאַנען און נאָוועלען מעהר אידעאיש און עסעי־אַרטיג געשריבען. די בעסערע לעזער איבעראַל זענען, ווייזט אויס, שוין מיד געוואָרען מיט די ליטעראַרישע פאָרמען, וועלכע ווערען אַלע געשטעמפּעלט מיט'ן נאָמען רעאַליזם.

אינטעלעקטואַליזם קומט ווידער אין פאָדערגרונד. און אָט די שטימונג, אָט די בעוועגונג וועט צוריקברענגען פרץ'ן צו זיין אמת'ן ווערט און גרויס.

י. ל. פרץ איז ביז איצט נאָך נישט איבערגעשטיגען געוואָרען אין אונזער ליטעראַטור אַלס אינטעלעקטואַלער קינסטלער. ער איז עד היום ביי אונז דער עכטער אינטעלעקטואַלער אידעען־קינסטלער.

און וואָס פאַר אַנ'אָרגאַנישע חסרונות מיר זאָלען נישט געפינען מיט דעם לעצטען מין קינסטלער, זעהען מיר דאָך, אַז אינטעלעקטועלע, אידעען־קינסטלער, האָבען מיר אין אונזער ליטעראַטור פיל ווייניגער, ווי סטיכישע נאַטירליכע טאַלאַנטען....

דער נאַטירליכער שלום עליכם־טיפּ־קינסטלער איז ביי אונז צאָהלרייכער, ווי דער אינטעלעקטואַלער פרץ־טיפּ קינסטלער.

און דאָס אַליין זאָגט שוין אויך אַזוי פיל פאַר פרץ'ס גרויס' און בעדייטונג אין אונזער ליטעראַטור.

עס פעהלט אונז איצטער ראַך אַ פרץ. אַ קינסטלער, וואָס זאָל נישט בלויז שילדערען נאָר אויך אידעאיש רעדען. קינסטלעריש זוכען און מיט זיין שעפערישען שכל — פיהרען.

פּראָגרעס פון וויסענשאַפט און טעכניק

פון ל. באַראַדולין

קויהלען פון שטרוי און גאַזאָלין פון קויהלען.

אַלע אינדוסטריעס אונזערע, און אַפילו אונזער גאַנצע ציוויליזאַציע, זענען דירעקט אָפּהענגיג פון קויהלען און אייל. עס האָט געדויערט מיליאָנען יאָהרען איידער אָט די צוויי פאָרמען פון ברען־מאַטעריאַל האָבען זיך פאָרמירט אין דער ערד. און היינט צו טאָג פערברויכט מען קויהלען, אייל און גאַזאָלין אין אַזאַ געוואַלדיגער מאָס, אַז עס איז דאָ אַ געפאַהר, אַז די „אומערשעפּליכע" קוואַלען פון קויהלען און אייל זאָלען זיך גאַנץ גיך אויסשעפּען.

האָבען די וויסענשאַפטלייט, אונטער דעם דרוק פון די וואַקסענדע אינדוסטריעס זיך געשטעלט די פראַגע: צי וואָלט נישט מעגליך געווען צו בעשאַפען אָט די צוויי פאָרמען פון ברען־מאַטעריאַל אויף אַ קינסטליכען אופן? קויהלען און אייל זענען נישט קיין זעלבסטשטענדיגע מאַטעריאַלען; זיי האָבען זיך פאָרמירט פון אַנדערע מאַטעריאַלען. וואָס האָבען פריהער עקזיסטירט, קויהלען האָבען זיך פאָרמירט פון וועלדער און גראָזען; און וועגען אייל איז דאָ אַ טעאָריע, אַז עס האָט זיך פאָרמירט פון די קערפּערס פון זעהר קליינינקע בעשעפעניש, וואָס האָבען אַמאָל עקזיסטירט אין אַ זעהר גרויסער צאָהל. און דער פּראָצעס פון פאָרמירונג פון אָט די צוויי ברען־מאַטעריאַלען האָט געדויערט צעהנדליגער מיליאָנען יאָהרען. איז די איבערגעמאַהנטע פראַגע פון די וויסענשאַפטלייט דעריבער רעדוצירט געוואָרען צו אַזאַ פאָרם; צי איז נישט מעגליך אויסצואיילען דעם נאַטירליכען פּראָצעס און בעשאַפען אין עטליכע שעה אָדער עטליכע טעג דאָס, וואָס עס געדויערט ביי דער נאַטור אַ סך מיליאָנען יאָהרען צו בעשאַפען?

און נאָך דעם, ווי מען האָט זיך אָט די פראַגע געשטעלט, האָבען זיך די געלעהרנטע גענומען צו דער אַרבייט: און איצטער קומען בעריכטען פון פערשידענע זייטען וועגען די ערפאָלגען, וואָס זענען אויף דעם געביט דערגרייכט געוואָרען.

דער בערימט־געוואָרענער ד"ר פרידריך בערביאוס פון היידעלבערג בעריכטעט, אַז ער האָט פערוואַנדעלט צעלולאָז אין שטיין־קויהלען, און אַז דער פּראָצעס געדויערט עטוואָס מעהר ווי איין מעת־לעת.

צעלולאָז איז רעה געהילץ־מאַטעריאַל פון אַלע פלאַנצען. אין אַ ריינער פאָרם קריגט מען עס, ווען פלאַנצען ווערען בעאַרבייט דורך כעמישע מיטלען; אָבער פאַקטיש איז צעלולאָז דער האַרטער מאַטעריאַל פון אַלע פלאַנצען. טרוקענע שטרוי און טרוקענע האָלץ זענען כמעט ריינער צעלולאָז.

דער פּראָצעס פון ד"ר בערביאוס איז אַביסעל אַ קאָמפּליצירטער און ביי היינטיגען טאָג וועט זיך נאָך נישט לוינען צו פּראָדוצירען קינסטליכע קויהלען; אָבער דער פּראָצעס גופא איז שוין ענטדעקט געוואָרען, און דאָס איז דאָס וויכטיגסטע. און ווען מען זאָל נעהמען אין אַכט די גרויסע בערג פון שטרוי און אַנדערע פאָרמען פון אָפּפאַל פון אַגריקולטור, וואָס געהט אַוועק אין ניוועץ און וואָס וואָלט געקענט פערוואַנדעלט ווערען אין צעלולאָז און אין קויהלען — קריגט די נייע ערפינדונג אַ זעהר גרויסען ווערט און בעדייטונג.

וואָס אָנבעלאַנגט דער פראַגע וועגען גאַזאָלין — איז עס שוין קיין נייעס נישט. גאַזאָלין פון קויהלען ווערט איצט מיט ערפאָלג און אויף אַנ'אינדוסטריעלען אופן פּראָדוצירט אין פראַנקרייך און אין דייטשלאַנד. די אונטערנעהמונג לוינט זיך שוין איצטער און די אינטערעסענטען וואַקסען. די פאַבריק אין דייטשלאַנד האָט לעצטען יאָהר פּראָדוצירט 70 טויזענד טאָן גאַזאָלין. און גרייט זיך אַרויסצולאָזען 250 טויזענד טאָן פאַר דעם קומענדיגען יאָהר.

קיין מאַנגעל אין קויהלען און אייל האָט מען נאָך נישט דערשפּירט, און די מיטלען צו בעשאַפען אָט די צוויי ברען־מאַטעריאַלען אויף אַ קינסטליכען אופן זענען שוין ערפונדען געוואָרען. וואַרהאַפטיג; די וויסענשאַפט שיקט די רפואה פאַר דער מכה...

סאָלדאַטען מיט מאַשין־ביקסען אַראָפּגעלאָזען פון אַעראָפּלאַנען.

אויף ברוקס־פעלד אין טעקסאַס, האָט מען נישט לאַנג צוריק דורכגעפיהרט אַזאַ מיליטערישען עקספּערימענט:

עס איז געפלויגען אַ ריזיגער אַעראָפּלאַן און געפיהרט מיט זיך זעקס סאָלדאַטען מיט זעקס מאַשין־ביקסען. איבער אַ געוויסען פונקט זענען די סאָלדאַטען אַרויסגעשפּרונגען פון דעם אַעראָפּלאַן און זיך אַראָפּגעלאָזען אויף דער ערד מיט דער הילף פון פּאַראַשוטען. יעדער סאָלדאַט מיט אַ בעזונדער פּאַראַשוט. די מאַשין־ביקסען האָט מען אויך אַראָפּגעלאָזען מיט פּאַראַשוטען. ווען די סאָלדאַטען זענען שוין געשטאַנען אויף דער ערד, זענען זיי צוגעלאָפען צו די מאַשין־ביקסען, האָבען זיי אָנגעשטעלט און אָנגעהויבען שיסען.

די גאַנצע פּראָצעדור, — פון דעם מאָמענט, ווען אַ סאָלדאַט איז אַראָפּגעשפּרונגען פון אַעראָפּלאַן ביז ער האָט אָנגעהויבען שיסען פון מאַשין־ביקס, — האָט געדויערט בלויז דריי מינוט צייט.

פאַר דער מלחמה פון דער צוקונפט קען עס האָבען אַ געוואַלדיג גרויסע בעדייטונג.

די אויפגאַבע פון די טראַנשעען און די רייהען מיט קאַנאָנען אויף די שלאַכט־פעלדער, איז צו פערשטעלען דעם וועג פאַר'ן שונא. אָבער מיט דער הילף פון אַעראָפּלאַנען און מיט פּאַראַשוטען קען מען אַראָפּלאָזען אַ גאַנצע אַרמיי אויף דער פיינדליכער טעריטאָריע און הינטער דעם באַריער פון טראַנשעען און קאַנאָנען.

דאַמף־בעהייצונג פאַר הייזער אָהן קאַלאָריפערען.

אין וואַשינגטאָן בויט מען איצטער אַ נייע הויז פאַר דער ענגלישער אַמבאַסאַדע.

אין דעם דאָזיגען הויז וועט זיין אַ סיסטעם פון בעהייצען די צימערען אָהן קאַלאָריפערען.

אָנשטאָט קאַלאָריפערען וועלען אין די ווענד, אין די פּאָדלאָגעס און אין די סופיטען זיין אויסגעלייגט רינגע רעהרען, דורך וועלכע הייס וואַסער וועט צירקולירען. דאָס וועט האַלטען די צימערען וואַרעם ווינטער־צייט. דערביי וועט מען דערגרייכען צוויי גרויסע מעלות: ערשטענס, וועט מען זיך בעפרייען פון די קאַלאָריפערען, וואָס זענען קיינמאָל נישט אַ געווינטער ציהרונג פאַר אַ הויז; און, צווייטענס, וועלען דאָ נישט זיין קיין פונקטען, וואו די היץ איז קאָנצענטרירט אַמשטאַרקסטען ווי אַרום די איצטיגע קאַלאָריפערען: די וואַרימקייט וועט זיין צושפּרייט איבער'ן צימער רעגעלמעסיג. עס וועט נישט זיין אַ פונקט, וואו עס איז הייסער, ווי אין אַנדערע טיילען פון זעלבען צימער.

——:0:——

קאסמעטיק אלס פאזיטיווע דערשיינונג

די געשיכטע פון קאסמעטיק און איהר איצטיגער צושטאנד.

פון דר. ה. רוזשאנער

דאס ווארט „קאסמעטיק" האט ביז לעצטענס איבערהויפט פאר מענער, געהאט א בעדייטונג פון עטוואס מינדערווערטיגעס — און דער בעגריף וועגען קאסמעטיק האט זיך בעשרענקט מיט פודער, מאניקור, אנדולאציע און ראס גל.

ווייטער האט די ראזיגע וויסענשאפט נישט דערגרייכט.

גאנץ אנדערש אבער בעציהט זיך צו קאסמעטיק די צווייטע העלפט מענשהייט, ד. ה. די פרויען. דאס אלטע שפריכווארט, אז מענער רעגירען מיט דער וועלט און מיט זיי פרויען, איז בלי ספק אין א גרויסער מאס אמת — און איינס פון די ערנסטע כלי־זיין, מיט וועלכע די פרוי איבט אוים איהר איינפלוס, איז — איהר שעהנהייט. דעריבער דארף מען זיך נישט וואונדערען, וואס די פרוי זארגט זיך אזוי שטארק וועגען איהר שעהנהייט, וועגען איהר אויסערליך אויסזעהען מיר דארפען דערביי געדענקען, אז געוויסע קאסמעטישע חסרונות ווירקען נידערשלאגענר אויף דער פרוי און פערקלענערען איהר זיכערקייט אין זיך, זי פערלירט דעם הומאר, ענערגיע שארפזיניגקייט, וואס עס שאדט איהר אין א קאמפלער שטימע פראפעסיאנעל און געזעלשאפטליך. דערפון נעהמט עס זיך, וואס קאסמעטיק ווערט וואס אמאל מעהר פאפולער און וויכטיג פאר אלעמען

קאסמעטיק איז א וויסענשאפט, א אינטעגראלער טייל פון דער אלגעמיינער מעדיצין, א וויסענשאפט, וועלכע דאטירט זיך פון א סך הונדערטער יאהרען און האט איהר אינטערעסאנטע געשיכטע.

שוין אין די אוראלטע צייטען, אין די עלטסטע אויסגראבונגען טרעפט מיר פערשידענע בעווייזען, אז דער מענש האט שוין מיט טויזענדער יאהרען צוריק ארויסגעוויזען די שטרעבונג צו בעזייטיגען פערשידענע דעפעקטען פון זיין קערפער, צו פערשענערען זיך דורך כל'ערליי בעמאהלונגען און בעצירונגען.

די ראזיגע שטרעבונג ליגט אין דער נאטור אליין, און מיר טרעפען זי נישט נאר ביי מענשען. אויך אין דער אנימאלער וועלט קאנען מיר אפט בעטראכטען ביי חיות און עופות פערשידענע מאניפולאציעס, וואס האבען דעם צוועק צו פלעגען און פערשענערען זייער קערפער.

עס איז לייכט צו פערשטעהן, אז ביים מענשען אלס דעם העכסטען פארשטעהער פון אלעם לעבעדיגען, הריקען זיך אוים די קאסמעטישע שטרעבונגען אין א העכערער שעהנערער פארם.

די מאדערנע קאסמעטיק האט היינט צו הילף די נייעסטע ערפינדונגען, און איהרע לייסטונגען האבען א וויכטיגע בעדייטונג.

די קאסמעטיק איז אבער, ווי געזאגט, אן אלטע וויסענשאפט — אזוי אלט, ווי די מענשהייט איבערהויפט. און ביז זי האט דערגרייכט איהר היינטיגע שטופע האט זי ארורכגעמאכט פערשידענע עפאכען פון ענטוויקלונג אין משך פון טויזענדער יאהרען.

דער אוראלטער מענש, דער קריגס־מאן האט קודם־כל געזארגט פאר זיינע מוסקולען, פאר זיין הארטער פויסט, דערצו האט ער בענוצט דאס באדען וואס איז פאר דער פרוי צו יעדער צייט פון יאהר. צום דאמאלסדיגען שמוק האט געהערט לאנגע האר, פערשידענע בעמאהלונגען, דאס טאטואירען דעם גאנצען קערפער, פערדער־בעציהונגען אויפ'ן קאפ, שווערע אויערינגען און נאזרינגען.

דאס ווייבליכע געשלעכט האט שוין דאמאלס בענוצט קאסמעטישע מיטלען, אבער וועלכע בארבארישע און שמערצהאפטע אויפטואונגען זענען דאמאלס פראקטיצירט געווארען! בעזונדערע קערפער־טיילען זענען אינגאנצען צושטאכען און דעפאסאנירט געווארען. דאס זענען געוועזן די פאלגען פון נשווערע אוירען, נאז און ליפען־רינגען, וועלכע האבען אויסגעצויגען די בעטרעפענדע ארגאנען, פון פערשידענעם פארמירען די פיס, וואס עס ווערט נאך היינט פראקטיצירט ביי די כינעזערין, זענען די גלידער פערקריפעלט געווארען.

מיר טרעפען אבער שוין ביי אלטע פעלקער, מעהר ראציאנעלע קאסמעטישע פראקטיק, וואס שיינט שוין צו זיין דער פונדאמענט פאר דער מאדערנער קאסמעטישער וויסענשאפט.

די עלטסטע און שעהנסטע קאסמעטישע ערפינדונג שטאמט פון די אינדיאנער, וועלכע האבען די ערשטע פערשטאנען צו דערגאנצען פערלוירענע נאז־טיילען, נאז־שפיצען. די ראזיגע קאסמעטישע לייסטונג איז שפעטער אינגאנצען פערגעסען געווארען, ביז געוויסע געניאלע בערלינער כירורגען האבען זי פראקטיצירט אין דער נאז־ארטאפעדיע.

אויך ביי די אלטע עגיפטער איז צו זעהן, אז זייערע גייסטליכע, דאקטוירים און אפטייקער האבען אויף א וויסענשאפטליכען אופן מיט ערפאלג בעהאנדעלט די קאסמעטיק.

דער עלטסטער ליטעראריסער בעוויז, דער בעקאנטער „פאפירוס עבערס" ענטהאלט פערשידענע רעצעפטען, וואס האבען א מאדערנעם פערנעהם.

עס ווערט דארט גענוי אנגעוויזען ווי אזוי צו פארבען גרויע האר און צו בעצוועקען א שנעלערן האר־וואוקס, ווי־אזוי צו ענדערן די הויט־פארב, צו פערטרייבען קנייטשען פון פנים, ווי־אזוי גלאט צו מאכען, צו קאנסערווירען די ציין. בעדער אין זיס־וואסער זענען געווען די בעליבסטע מיטלען. עס ווערען דארט אויסגערעכנט פערשידענע זאלבען און פערפומען איינצוזייבען דעם קערפער נאך דער באד.

אויך פאר אונז יודען, איז די קאסמעטישע קונסט נישט געווען קיין געהיימניש. די ביבעל דערמאהנט נישט איינמאל וועגען קאסמעטישע מיטלען. די פרוי פון דער אלטער צייט האט געזארגט פאר די פולקייט פון איהר קערפער, כדי דערנים צו ערשיינען בעגעהרליכער פאר'ן מאן. עס ווערען אויך אויסגערעכנט פערשידענע זאלבען, אויך שמינקע צום אויג „פוך", וואס איז געהאלטען געווארען אין א ספעציעלען הארן „קרן הפוך". אויך אין מגילת אסתר ווערט דערמאהנט, אז די אויסדערוועהלטע פרויען האבען אין הארעם פון אחשורוש אדורכגעמאכט א גאנצע רייהע קאסמעטישע פראצעדורען איידער זיי זענען פארגעשטעלט געווארען פאר'ן מלך.

ביי די גריכען און רוימער איז די פלעגע פון קאסמעטיק געווען א וויכטיגער ענין.

פון די ריכטונגען פון אוויר, האראץ, א. א. איז צו זעהן, ווי ווייט די רוימער האבען אכט געלעגט אויף יעדען פונקט פון זייער טואלעט, וועגען די טייערסטע אילען, זאלבען, פערפומען, מוילוואסערן, וועגען פערשידענע מעטאדען פון פריזורען און שמינקען. די דעמאלסדיגע קונסט פון קאסמעטיק האבען די רוימישע פרויען זיכער געגאסען דורך עצות פון זאך־קענער, דאקטוירים, ווייל די בענוצטע מיטלען שיינען צו זיין דער פראדוקט פון לאנגיעהריגער ספעציאליפיקאציע אויפ'ן ראזיגען געביט.

די אראבישע אויפפאסונג וועגען קאסמעטיק, האט זעהר א וויכטיגע בעדייטונג פאר איהר ענטוויקלונג. די אראבער האבען די ערשטע בעטאנט, אז דער געזונד־צושטאנד האט די וויכטיגסטע בעדייטונג פאר'ן אויסזעהן פונ'ם מענשען. די פערשענערונג פון קערפער דארף מען, הייסט עס, זעהן באר אלעם אין פערבעסערן דעם געזונד־צושטאנד. דאס האט שוין אנגעוויזען, ווי וויים די קאסמעטיק איז פערבונדען מיט דער אלגעמיינער מעדיצין.

איבערגעהענדיג צו די מאדערנע קאסמעטיק, דארף מען פעסטשטעלען פאלגענדעס:

פון איין זייט בעציהען זיך פערשידענע טיילען פון דער מעדיצין, ספעציעל אבער די דערמאטאלאגיע, כירורגיע און פארמאקאלאגיע צו געבען א פעסטען פונדאמענט דער קאסמעטיק, אלס א וויסענשאפטליכע געביעטע, וועלכע האט דעם צוועק מיט היגיענישע און מעדיצינישע מיטלען צו בעזייטיגען דעפעקטען פון (דער אויבערפלעכע פון אונזער קערפער, כדי איהם צו מאכען געזונטער און דערביי שעהנער.

די ראזיגע ערצטליכע קאסמעטיק בלייבט אבער, לייהער, אין שאטען פאר דער ברייטער געזעלשאפט, פאר וועלכער עס בליהט און בלאפט (די טואלעטען־קונסט אינ'ם ערגסטען זין פון ווארט, און וועלכע, נישט נאר, וואס זי האט נישט קיין שום שייכות מיט דער געזונדהייט און אינערליכע סיבות פון דעפעקטען, נאר פערקעהרט: מיט'ן שמינקען, פודערן, מאשטשען — האט דעם צוועק ארויסצורופען א צייטווייליגען גלאנץ, אדער בעסערן קאליר פון דער הויט — ווירקען זיי אפט שעדליך אויפ'ן ארגאניזם.

אלס ביישפיל, וועלכער אילוסטרירט בולט דעם אונטערשיד פון בעהאנדלען געוויסע קאסמעטישע דעפעקטען פון איין זייט דורך דעם דאקטאר־ספעציאליסט און פון דער צווייטער זייט דורך פערשוינען, וואס זייער גאנצער וויסענשאפטליכער באגאזש בעשטעהט אין עטליכע שמעקענדיגע סלאיקעס — קאנען דינען די אופנים פון בעזייטיגען די בעהארונג איבער דער מאס ביי פרויען, די אזוי־גערופענע „פרויען־בארט".

ווי־אזוי ווערט ארורכגעפיהרט די מאדערנע קוראציע פונ'ם ראזיגען הויט־דעפעקט?

דערצו דינט די אזוי־גערופענע עלעקטראליזע, וועלכע איז ארייגעבראכט געווארען אין די דערמאטאלאגיע מיט 30 יאהר צוריק, און וועלכע בעשטעהט אין דעם, וואס מיט דער הילף פון א נעגוי־אויסגעמאסטענעם עלעקטרישען שטראם ווערען צושטערט בעזונדערע הויט־בייטעלעך, און דערביי ווערט די דערבייאיגע הויט נישט בעשעדיגט. דאס איז זעהר א זשמודנע ארבייט, און פערלאנגט גערולדיגקייט מצד דער פאציענטין; דאס איז אבער א אידעאלער אופן, ווייל נאר אן אנ'אונבעדייטענדער טייל האר וואקסט צוריק, וועלכער קאן אבער שפעטער רעסטגלייכען בעזייטיגט ווערען.

אין געגענזאץ צום ראזיגען, גשוויסערמאסען, אידעאלען מיטעל פון קורירען, ווערט בענוצט א גאנצע רייהע אנדערע מיטלען, ווי פאסטערס „טאקי", אוטלעניאבע וואסער, פערשידענע דעפילאטארען, פינצענטקעס (אינסטרומענטען ארויסצורייסען האר), און אפילו דאס פערברענגען בעזונדערע האר מיט דער הילף פון זאפאלקעס.

די אלע מיטלען זענען, פערשטעהט זיך, נישט ראדיקאל און, וואס עס איז דאס ערגסטע, שאדען דער הויט, ארויסרופענדיג ענטצינדונגען, וועלכע מאכען אונמעגליך דאס אדורכפיהרען די ראציאנעלע קוראציע (מיט דער הילף פון עלעקטראליזע).

אין די לעצטע יאהרהונדערטער האבען זיך מיט קאסמעטישע פראגען בעשעפטיגט גרויסע כעדריצינישע פערזענליכקייטען, אזוי האט דער בערימהטער אנאטאם פאליאפיא אנגעשריבען איבער דער קאסמעטיק א גרויס ווערק, אויך דער בעקאנטער נעאפאליטאנישער געלעהרטער דעללא פארטא שרייבט א ווערק איבער „שמינקען און אנדערע קונסט־מיטלען פון ווייבער־ציהרר".

צום סוף פון 16־טען יאהרהונדערט האט מען נענומען אויפווייזען דעם צואמענהאנג פון קאסמעטיק מיט מאגענליידען. מען הייסט שוין דעמאלס, ווען מען וויל שעהנער אויסזעהן, נעגוי זארגען פאר נארמאלע ענטלעהרונג פון דארם־קאנאל.

די לעהרע פון קאסמעטיק איז לעצטענס רייכער געווארען דורך די ענטדעקונג פון רענטגען, ראדיום און דורך די וויסענשאפטליכע בעגרינדונג פון מאסאזש.

דער סוף פון די האהענצאלערנס

די זכרונות פון שיידעמאנ'ען*)

פון ה. לאנג

ס'איז געקומען פרעזידענט ווילסאנ'ס צווייטער ענטפער, און שוין פיל קלערער, אז מיט דער קייזערליכער רעגירונג וועט ער נישט פערהאנדלען קיין שלום — „נאר מיט פערטרעטער פון דייטשען פאלק".

דער קאבינעט האט ארייגערופען גענעראלען צו א בעראטונג.

שיידעמאן גיט איבער דעם געגנויען געשפרעך.

פרינץ מאקס: — וויפיל אמעריקאנער סאלדאטען קומען אן יעדען מאנאט אין פראנקרייך?

אבערסט העיע: — ארום א פערטעל מיליאן.

לודענדארף: — אין די מאנאטען אפריל, מאי און יוני זענען אנגעקומען דריי הונדערט און פופציג טויזענד.

פרינץ מאקס: — ווי שטארק וועט זיין די אמעריקאנער ארמעע קומענדיגען פריהלינג?

אבערסט העיע: די פיהרער פון דעם אמעריקאנער מיליטער רעכענען צו האבען אין פריהלינג צוויי מיליאן און דריי הונדערט טויזענד.

פרינץ מאקס: — און האבען זיי אלץ, וואס איז פאר זיי נויטיג!?

אבערסט העיע: — אויב זיי וועלען אנגעהן אזוי ווי זיי געהען איצט אן, וועט זיי קיין זאך נישט פעהלען; די אמעריקאנער שאצען אפ אלץ ריכטיג.

לודענדארף: — איידער מיר נעהמען אן די בעדינגונגען (מיינענדיג פרעזידענט ווילסאנ'ס נאטע), דארפען מיר זאגע נדעם שונא — קעמפט פאר זיי".

פרינץ מאקס: — און אז זיי וועלען ווידער געווינען, וועלען זיי נישט ארויפצווינגען ערגערע?

לודענדארף: — ערגער קען שוין נישט זיין.

פרינץ מאקס: — א,! זיי וועלען זיך ארייג־רייסען אין דייטשלאנד גופא...

קייזער ווילהעלם איז דאן געווען אין זיין „בעלוויו" פאלאץ. ער האט געוואוסט פון די נאטעס צו פרעזידענט ווילסאן און פון פרעזידענט ווילסאנ'ס ענטפערס; אבער, אז פרעזידענט ווילסאן מיינט, אז ער, ווילהעלם, דארף זיך אפטראגען, אינגאנצען אויפגעבען זיין טראן, איז איהם נישט איינגעפאלען.

פרינץ מאקס איז אוועק צו איהם און מיטגענומען זיין קאבינעט מיט די גענעראלען. שיידעמאן איז דארט אויך געווען. ווילהעלם האט געוואלט אויפשיינען אין א נייער ליכט. ער האט אויך אנגעהויבען רעדען, אז מען דארף אין דייטשלאנד א נייע ארדנונג, אין א געוויסען זינען. פערשטעהט זיך, א „נייע ארדנונג" מיט איהם אין זאטעל, ווילהעלם האט זיין קורצע רעדע צו די געסט אין זיין „בעלוויו" פאלאץ ארויסגעלייענט פון א פאפיר, דערביי האט ער געזאגט, אז אויב דער שונא וועט נישט צושטיי מען צו א ריכטיגען פרידען, „וועלען מיר קעמפען ביז'ן לעצטען אטעם". ער האט אויסגעקוקט גאנץ געמיטליך, דער קייזער — דערצעהלט שיידעמאן; אויף זיין פנים איז געווען א צופרידענער שמייכעל.

ס'האבען זיך, אבער, גלייך אנגעהויבען ביטערע סצענעס.

דער קאבינעט איז אוועק פון „בעלוויו"־פאלאץ.

שיידעמאן האט זיך בעראטען מיט זיינע נאהענטסטע קאלעגען פון דער דייטשער סאציאל־דעמאקראטישער פיהרערשאפט פריץ עבערט און נאסקע. זיי האבען אפגעמאכט, אז ער, שיידעמאן, זאל אינ'ם קאבינעט פארלעגען א בעשטימטע רעזאלוציע, אז קייזער ווילהעלם מוז „אפדאנקען". פשוט אינגאנצען אויפגעבען זיין טראן.

אז דאס ווערט ערווארט איבער דער גאנצער וועלט, און אז דאס מאכט האט געמיינט פרעזידענט ווילסאן אין זיינע נאטעס. האבען די דריי סאציאליסטען געוואוסט פונ'ם אויסלענדישען מיניסטער פון דייטשלאנד. געוואוסט האט עס אויך דער גאנצער קאבינעט פון פרינץ מאקס. קיינער אין קאבינעט האט אבער נישט געהאט דעם מוט צו מאכען אזא פארשלאג. עס האט געשמעקט מיט טויט אויפ'ן ארט. א יונקער קען זיך אויפהויבען און דעם פארשלאג־מאכער דערשיסען.

שיידעמאן האט פערזיכערט זיינע צוויי קאלעגען, אז ער וועט דעם פארשלאג יא מאכען.

אין דער צייט, ווען שיידעמאן האט שוין אין קאבינעט ארגומענטירט פאר זיין פארשלאג, האט מען איהם איבערגעגעבען, אז קייזער ווילהעלם איז אוועק פון בערלין אין זיינע הויפט־קווארטירען, און אז ער וועט בעפעהלען די ארמעע צו קומען אין בערלין אויף צו בעשיצען זיין טראן. די זיצונג פונ'ם קאבינעט איז געווארען אלץ אנגעצויגענער. פריהער, ווען שיידעמאן האט די פראגע פון ווילהעלמ'ס „אפדאנקען" ארויסגענומען אויף דער טאג־ארדנונג, איז אין צימער, וואו די זיצונג איז פארגעקומען אריין א שטילקייט ווי די ערשטע שטילקייט אין א הויז נאך איינעמס טויט. שיידעמאן אליין האט געמוזט יעדע ווייל זיך אומקוקען, צי דער טויט פאלט נישט אויף איהם. שפעטער, אין דער דיסקוסיע, זענען אנגעקומען נייע סארטען אנגעצויגענע מאמענטען. די מיטגלידער פון קאבינעט, א חוץ שיידעמאנען, האבען נישט געקענט קומען צו א בעשלוס. זיי האבען געפיהלט, אז דייטשלאנד וועט מיט דעם געראטעוועט ווערען; אבער ווי קענען זיי האבען א הארץ צו זאגען דאס ווילהעלמ'ען?

שיידעמאן איז ארויס פון דער זיצונג, זיך בעראטען מיט זיינע קאלעגען סאציאליסטען; אריין צוריק און געמעלדעט, אז אויב דער קייזער וועט נישט „אפדאנקען" ביז מיטאג־צייט פון נעכסטען טאג, וועלען זיך די סאציאליסטען אינגאנצען צוריקציהען פון בעטייליגונג אין דער רעגירונג. די צייט איז געווען קורץ. מ'האט געמוז'ם שמירען דאס אייזען אזוי לאנג ווי עס איז געווען הייס, און שיידעמאן האט געשמירט.

פרינץ מאקס האט אבער געמוזט לאזען וויסען דעם קייזער, אז אזא דיסקוסיע קומט פאר; אז די סאציאליסטען פאדערען זיין „אפדאנקונג" אונטער אלע אומשטענדען. ער האט עס געלאזט וויסען דעם קייזער דורך א „נאטע", געשריבען העפליך און אונטערטעניג. דער קייזער איז אויפגעקאכט געווארען: געפאדערט, מען זאל באלד אפשטעלען די „אונפערשעהמטע דיסקוסיע". איהם איז נישט געווען פרעמד די גאנצע לאגע. ער האט געוואוסט, אז א רעוואלוציע איז ביים טיר; עס קומען פאר אויפשטאנדען אין פערשידענע שטעט, מיט

איהם אין קווארטיר איז געווען איינער פון זיינע נאהענטסטע גענעראלען, גענעראל גרענער. ס'האט געקלונגען דער טעלעפאן אין קריגס־קווארטיר. א שטימע פון די רעגירונגס־אפיצירען האט איהם גערעדט א זאג געטאן:

— אום גאטעס ווילען, זאג דעם קייזער, זאל ער זאל אוועק, אויב נישט איז אלעס פערלוירען...

דער קייזער האט נאך אבער נישט געוואלט הערען פון דעם. ער האט צונויפגערופען 39 פון זיינע גענעראלען.

— וועט די ארמעע נאכגעהן דעם קייזער געגען די רעוואלוציאנערען? — האט ער זיי געפרעגט.

איינער האט געענטפערט:

— יא.

פופצעהן האבען געוואכט זיך ארויסצודרעהען פון אנ'ענטפער.

דריי־און־צוואנציג האבען געענטפערט:

— ניין!

ס'איז אוועק א מעת־לעת. א דראמאטישע נאכט געווען. אויף מארגען האט שיידעמאן טעלעפאנירט צום רייכס־קאנצלער:

— אונזער אולטימאטום געהט באלד אריין אין קראפט; מיר, סאציאליסטען, וועלען זיך צוריקציהען פון דער רעגירונג; וואס הערט זיך? וועט דער קייזער אפדאנקען?

— דערווייל האט ער נאך נישט אפגעדאנקט — איז געקומען אנ'ענטפער. — מיר ערווארטען אבער די נייעס יעדע מינוט.

— גוט, ווארטען מיר נאך א שטונדע — האט שיידעמאן געזאגט.

די שטונדע איז אוועק. ס'איז געקומען צו א גענעראל־שטרייק. ווילהעלם האט מיט א געמאכטען שטאלץ ערקלערט, אז עס שטעהט איהם גאר נישט אן ווייטער צו רעדען איבער דעם, און ער איז אוועק. פרינץ מאקס האט עס אנגעזאגט שיידעמאנען. אויפ'ן סקווער ארום רייכסטאג אין בערלין האבען זיך דערווייל אנגעהויבען זאמלען גרויסע מאסען מענשען. זיי האבען נאך נישט געוואוסט, וואס עס האט פאסירט. ס'איז געווען הונגעריג, מ'איז געווען אויסגעמאטערט. איז מען געקומען אין א דעמאנסטראציע. ליבקנעכט האט געהאלטען א רעדע צו דער מאסע, רופענדיג איהר צו א רעוואלוציע. שיידעמאן איז ארויף אויף א באלקאן פון דער רייכסטאג־געביידע, און פון דארטען דורך א פענסטער אויסגערופען:

— נישט נויטיג קיין צוזאמענשטויסונגען; א רעפובליק איז ערקלערט.

פרינץ מאקס האט דאן איבערגעגעבען די רעגירונג אין די הענד פון א סאציאליסט — צו פרידריך עבערט — וועלכער איז נאכדעם געווארען דער ערשטער פרעזידענט פון דער דייטשער רעפובליק.

אין שיידעמאנ'ס בוך געהט דורך די גאנצע געשיכטע אזוי קלאר, אזוי דייטליך, אזוי אמת'דיג, אז מען ווערט ערשטוינט ווי איינפאך, ווי נאטירליך־ריכטיג, ווי מאדנע פראסט און פשוט עס האבען זיך געשפילט אקט נאך אקט פון דער גרויסער דייטשער דראמע.

אמוראי איז געווען בלוט אין דער דייטשער רעוואלוציע; אמוראי איז געווען טויט, פערוויסטונג, פערניכטונג; אבער ווי אלץ האט זיך גענומען שנעל איינשטעלען, אלע וואונדען שנעל אויסהיילען!

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נומער 51.

מארגאן — דער סימבאל פון אמעריקע

פון א. ש. זאקס

אמעריקא!

אמעריקא, אדער בעסער די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקא. איז די הערשערין פון דער וועלט, זי איז דער מלך בכבודו, צו וועמען אלע מוזען זיך בוקען. זי איז דער צענטר, ארום וועלכען עס דרעהט זיך די גאנצע וועלט־פאליטיק. אמעריקא שפילט די ערשטע פידעל אויף דעם דיפלאמאטישען קאנצערט. א דיפלאמאטישע אסיפה אהן דעם אנטייל פון אן אמעריקאנישען פארשטעהער, האט קיין טעם נישט, זי האט אויך קיין ווערט און קיין יפח נישט. אז אמעריקא איז דער גבאי ראשון איז די וועלט־ענינים און אלע אפמאכען, געהיימע און אפענע, אהן אמעריקא, זענען חשבונות געמאכט אהן דעם באלעבאס.

ווער אבער איז דאס אט די אמעריקא, די הארינטע פון דער וועלט? וועמען פערשטעהט מען אונטער אמעריקא? אמעריקא איז דאך נישט אויסגעגאסען פון איין שטיק און בעשטעהט דאך נישט פון איין מין מענשען! עס זענען דאך פערהאן פערשידענע קלאסען, הערשענדע גרופען, מיט פערשידענע אינטערעסען און פערשידענע דעות, סא וועמעס דעה איז די גרעסטע און די איינפלוסרייכסטע? וועלכע שטים איז די שטארקסטע און די מעהר קלינגענדיגע?

מיט א דריי־פיר צעהנדליג יאהר צוריק זענען די קאפיטאלען פון דער אינדוסטריע געווען די טאן־געבער אין דער אמעריקאנישער אינערליכער און אויסערליכער פאליטיק. די ראקפעלער אינטערעסען זענען געווען די הערשענדיגע. דזשאן ד. ראקפעלער אליין איז געווען דער שטארקסטער און דער מעכטיגסטער מאן, אז מען האט גערעדט וועגן אמעריקא האט מען געהאט אין זינען ראקפעלער'ן — דעם גרעסטען בעל־דעה אין אמעריקא. ראקפעלער איז בעטראכט געווארען אלס די פערקערפערונג פון דעם אמעריקאנער גייסט. פון דעם אמעריקאנער גניוס. נאך ראקפעלער'ן זענען געווען די וואנדערבילטס, די הערימאן'ס, די גולדס, וועלכע האבען פערטראטען די פערקעהרס־מיטלען, די קעילראודס, וואס זענען געגאנגען זייט־ביי־זייט מיט דער אינדוסטריע. דער אויל־טרעסט, דער שטאל און אייזען־טרעסט. דער קויהלען־טרעסט און אלע אנדערע טרעסטען וואלטען נישט געקאנט דערגרייכען די הויכע מדרגות, אויף וועלכע זיי געפינען זיך. אויב די רעילראוד־מאגנאטען וואלטען נישט געמאכט מיט זיי יד אחת און וואלטען נישט צוריבען און ארויסגעשטויסען מיט שופוח'דיגע כוח'ת די קלענערע קאמפאניעס און געזעלשאפטען.

מען האט אמאל נעפרעגט דעם פערשטארבענעם הערימאן, פארוואס ער קאנדידירט נישט אויף א סענאטאר, אדער אויף אנאנדער הויכען אמט, האט ער געענטפערט, אז ער אליין דארף נישט געהן אין סענאט. ער האט דארטען זיינע מענשען, וועלכע וועלען פערטיידיגען זיינע אינטערעסען נישט ערגער פון איהם אליין. דאס איז זעהר כאראקטעריסטיש. די געזעצגעבער זענען פאקטיש שלוחים פון די ראקפעלער'ס און די הערימאנס. זיי קאנען נאר עהזעהלט ווערען מיט זייער חסר און מוזען דערדיענען זייערע אינטערעסען. צי וואס בעדארף מען זיצען אויף'ן טראן. אז מען קאן זיין די מאכט הינטערן טראן? אז מען בעדארף זיך נישט ארומרייסען, אז מען פיהרט דורך דעם ווילען.

א געוויסע צייט איז הענרי פארד, דער אויטאמאביל־קעניג, וואס איז אזוי שנעל געוואקסען אין מאכט צוזאמען מיט די מיליאנען פון זיינע אינטערעסען. בעטראכט געווארען אלס דער טיפישער אמעריקאנער. „פארדיזם". אדער „פארדיזאציע", איז געווען דער סינאנים פון אמעריקאניזם, פון דעם אמעריקאנער זשעני. האט מען געזאלט אנווייזען אויף דעם עכט־אמעריקאנער טיפ, אויף די אמעריקאנישע מעגליכקייטען און אויף דער שנעלקייט פון דער אמעריקאנישער אינדוסטריע, האט מען גענומען אלס א ביישפיל פארד'ן, וועלכער איז אין א קורצער צייט געווארען א מולטי־מיליאנער און א אנגעזעהענע וועלט־פיגור.

נישט לאנג. אבער איז פארד געווען דער סימבאל פון דער אמעריקאנישער שעפערישקייט, פונ'ם אמעריקאנישען שאפונגס־גייסט. די פערטרעטער פון פינאנץ־קאפיטאל, די באנקירען און די וואל־סטריט לייט האט איהם פערטונקעלט. ווי האבען זיך ארויסגעוויזען פיל שטארקער פון איהם.

עס איז קיין סוד נישט, אז פארד'ס אנטיסעמיטיזם האט זיך גענומען דערפון, וואס ער האט נישט געקאנט איינעהמען וואל־סטריט, אזוי ווי ער האט איינגענומען די אינדוסטריעלע וועלט. ער האט בעגעגענט שוועריגקייטען אין זיינע פינאנץ־אפעראציעס, וואס ער האט נויטיג געהאט פאר זיינע אויטאמאביל־געשעפטען, אזוי ווי אין וואל־סטריט האבען די יודישע פינאנסיסטען א גרויסע דעה. איז ער במילא געווארען אנ'אנטיסעמיט. ער האט געוואלט אויסלאזען זיין כעס אויף וואל־סטריט. האט ער אויסגעלאזען אויף יודען... אפשר נישט אזא געזונדעסטע און יושר־דיגע לאגיק, אבער אזוי איז על כל פנים געווען.

דער איצטיגער טיפישער פערטרעטער פונ'ם אמעריקאנער גניוס איז נישט דער אינדוסטריעלער, נישט דער פאבריקאנט, נאר דער געלד־מענש, דער קרעדיטאר.

דער באנקיר מארגאן פערקערפערט און סימבאליזירט מיט זיך אמעריקא. אז מען רעדט וועגען דעם איינפלוס פון אמעריקא אין אייראפע, מיינט מען דעם איינפלוס פון די מארגאן־אינטערעסען. אמעריקאנישע פינאנסען — אט וואס בעהערשען די וועלט!

נישט ראקפעלער, נישט הערימאן און נישט פארד זענען די אמת'ע, עכטע אמעריקאנער, נאר די אטא קאהנ'ס, די ווארבורגס, די לאמאנטס, די מעלאנס, די מאראוס, איבער וועלכע עס דערהויבט זיך דער מלך מלכי המלכים אין דער פינאנץ־וועלט — פירפאנט מארגאן, וועלכער טראגט אויף זיך די גרעסטע גאלדענע קרוין.

מארגאן אליין, בכבודו ובעצמו, איז בעשטימט געווארען אין דעם רעפאראציע־קאמיטעט, דער קאמיטעט, וואס האט צו טון מיט דעם נעפעהרליכסטען אויפרייס־מאטעריאל אין דער וועלט פון פאליטיק.

מיט א צוואנציג יאהר צוריק, ווען דער דערמאלדיגער רייכסקאנצלער פון דייטשלאנד, פירשט פאן ביולאו, האט געהאט כאראקטעריזירען דייטשלאנד'ס איינפלוס און אנזעהן אין דער וועלט, האט ער מיט התלהבות אויסגעשריען: דייטשלאנד איז אין דער וועלט פערהאן! איצט זאגט מען: אמעריקא איז אין דער וועלט פערהאן! דעמאלט האט דער רייכסקאנצלער געזאגט; „און דער קייזער איז אין דייטשלאנד פערהאן!" איצט קאנען מיר צולייגען: „און מארגאן איז אין אמעריקא פערהאן!"

די איבער־מאכט פון דעם פינאנץ־קאפיטאל איבער דעם אינדוסטריע־קאפיטאל האט זיך שוין אנגעהויבען ארויסצוזייען אין 1907.

אבער דעם לעצטען רינג פון דער קייט, וואס האט פערזיגעלט די מאכט פון דעם אמעריקאנישען פינאנץ־קאפיטאל, האט אויסגעשמידט די וועלט־מלחמה, ווען אלע לענדער, די זיגרייכע און די בעזיגטע, האבען זיך אלס בעלי־חובות פער'משכונ'ט און פערבאנדט צו דער אמעריקאנער פינאנץ־וועלט.

אמעריקא איז אין דער וועלט פערהאן; דער פינאנץ־קאפיטאל איז אין אמעריקא פערהאן; פירפאנט מארגאן און אין דעם פינאנץ־קאפיטאל פערהאן.

מארגאן איז איצט דער סימבאל פון דעם אמעריקאנער גניוס.

דער רבי ר' זושא זעהט זיך פנים אל פנים מיט א למדוניק (א חסידישע מעשה)

פון מ. אנדריץ

א לאנגע צייט האט דער רבי ר' זושא זכרונו [illegible] א למדוואניק. כידוע, געפינען זיך אין יעדען דור ל"ו צדיקים, וואס אויף זיי דערהאלט זיך די וועלט. זיי לעבען אויסבעהאלטען פון דער וועלט, געוועהנליך, זענען זיי בעלי־מלאכות. ווי, שניידערס, שוסטערס וכדומה. וויל ווי לעבען מיגיע כפיהם, קיינער ווייס פון זיי נישט, נאר בלויז איינער פון די אנגעזעהענע גדולי הדור ווייס ווער זיי זענען, און ער זעהט זיך מיט זיי, אזוי ווייס מען, אז דער צדיק הדור ר' ליב שרה'ס, וועלכער פלעגט ארומפאה־ען תמיד איבער דער וועלט האט געהאט די שליחות מפרנס צו זיין די ל"ו צדיקים.

דער רבי ר' זושא האט, ווי געזאגט, געוואלט כאטש זעהן איינעם פון זיי פנים אל פנים. ער האט דערפאר שטארק מתפלל געווען מ'זאל זיין בקשה ממלא זיין.

און, אז מן השמים שזיינט מען, שטארקט זיך דער רבי און איז נאך מעהר מתפלל, ממש ער רייסט איין וועלטען. קען מען דאך רבי'ן ר' זושא נישט מעיז פנים זיין, לאזט מען איהם וויסען, אז מען וואלט זיין בקשה נאכגעגעבען, איז אבער שוין אנ'אנדערער אויסדערוועהלט צו וויסען ווער די ל"ו צדיקים זענען, און אויב מען זאל איהם אנווייזען אויף איינעם פון זיי, און ער וועט זיך מיט יענעם טרעפען, קען ער נאך אמאל קומען צו סכנת נפשות.

וויל דאך אבער דער רבי אנקוקען א למד וואוו'ניק, איז ער זיך מוסר נפש און בעשטעהט אויף דאס זייניגע, מען זאל איהם זאגען, ווער עס איז א למד וואוו'ניק. זאגט מען איהם, אז ער זאל פאהרען דארטען און דארטען, אין א געוויסען שטעטעל וואוינט איינער פון די ל"ו צדיקים, און מען זאגט איהם אויך דעם נאמען פון בעהאלטענעם צדיק.

מאכט דער רבי ר' זושא קיין שהיות נישט, און פאהרט גלייך, וואו מען האט איהם אנגעוויזען. געקומען אין שטעטעל, נעהמט ער זיך נאכפרעגען אויף ר' פלוני. ווייס קיינער נישט פון אזא איינעם. עס געפינט זיך דארט יא איינער מיט אזא נאמען, איז ער אבער א גארנישט מיט א נישט. יא א פראסטער שוסטער א לאטוטניק ממש און דערצו אנ'עם הארץ. דער רבי ר' זושא ווייס שוין דאך, אז דאס רוב ל"ו צדיקים זענען טאקע בעלי־מלאכות, פרעגט ער זיך נאך, און לאזט זיך געהן צום שוסטער.

געווען איז דאס א פרייטאג פאר חצות.

אריינקומענדיג אהין, בעגעגענט איהם א יוד א מגושם'דיגער אזא, א פערשמירטער פון דער ארבייט און פרעגט איהם, וואס ער וויל, און אז דער רבי ז"ל פרעגט איהם, צי ער איז פלוני בן פלוני, זאגט דער שוסטער, אז ער איז דאס טאקע.

— וואלט איך געוואלט האלטען ביי אייך שבת — זאגט דער רבי.

לאכט זיך דער שוסטער שטארק פונאנדער.

— ביי מיר האלטען שבת? האט איהר שוין קיין שענערע אכסניה נישט געפונען? מעהר ווי צוויי חדרים'לעך האב איך נישט, וואס צו עסען איז אויך נישטא! און בכלל וואס וויל דער אורח פון מיר, דרעהט מיר נישט קיין קאפ.

ר' זושא נעהמט זיך אייב'טענה'ן, נישט אנדערש ער וויל דארט האלטען שבת.

— איך בין צופרידען אויף אלעם — טענה'ט ר' זושא — וואס ארט אייך. אז איהר וועט מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים?

— מצוה נישט מצוה! — זאגט איהם דער שוסטער — נאר אויב איהר ווילט שוין נישט אנדערש, וועל איך אייך לאזען דא האלטען שבת, נאר בתנאי, איהר זאלט פאלגען, וואס איך וועל אייך הייסען.

און ער רעדט דאס ארויס מיט אזא מין כראבט קייט, אז דער רבי ר' זושא הויבט שוין אן ווערען מסופק צי ער איז טאקע אויף דעם ריכטיגען פלאץ.

— אויב איהר ווילט דא זיין שבת — זאגט דערווייל דער שוסטער — זאלט איהר וויסען, אז קיין נגיד בין איך נישט. ביי מיר אין הויז צינדט מען אן קליינע חלב'נע ליכטלעך. איהר וועט דאך מסתמא וועלען געהן אין שוהל אריין און דארטען זיך פערבאמקענען און דאוונען, ווי אלע דארטען טון, זאלט איהר וויסען זיין, אז איך וועל אויף אייך בשום אופן נישט ווארטען. מאכט דאס גיך און קומט באלד א היים, אז נישט וועט איהר מוזען עסען אין דער פינסטער.

דער רבי ר' זושא קוקט אויף דעם שוסטער, וויל עפעס געפינען אנ'אנדייטונג פון צדקות, פון למדנות, אבער ער זעהט קיין זאך נישט, וואס זאל איהם אנווייזען, אז ער שטעהט פאר איינעם פון די יסודי עולם.

דער שוסטער האט אפגעזאגט זיינס און האט זיך אפגעדרעהט.

אבער ר' זושא איז ביי זיך גוזר צו פערבלייבען דארט שבת, אולי וועט ער עפעס דערזעהן, דערווייל נעהט ער אוועק אין מרחץ. געקומען צוריק, עס האלט שוין ביי זון־אונטערגאנג, ער זעהט דער שוסטער דרעהט זיך נאך ארום אין הויז. נעהמט ר' זושא זיין טלית און לאזט זיך געהן אין שוהל אריין.

— געדענקט, קומט באלד צוריק! — שרייט איהם נאך דער שוסטער, — אז נישט וועט איהר עסען אין דער פינסטער.

דער רבי ז"ל איז אוועק אין שוהל, האט דארטען מקבל שבת געווען, ווי עס געהער צו זיין. ער וועט דאך דעם חזן נישט אונטעראיילען, און ווען ער איז, ווען ער וועט איהם דען פאלגען? ווייס דאך קיינער נישט ווער זייער אורח איז.

ווען דער רבי ז"ל איז דערפאר צוריקגעקומען צום שוסטער, האט ער שוין געפונען דאס הויז פערפינצטערט, גיט ער א קלאפ, קומט ארויס דער שוסטער און ווארטשעט שטארק.

— וואס ווילט איהר פון מיין קאפ? איך דאב דאך אייך געזאגט, איהר זאלט נישט פערשפעטיגען זיך. איצט איז שוין אין הויז פינסטער, דארט ליגען פאר אייך צוויי חלה'לעך, מאכט קידוש און עסט.

דער רבי נעהט אריין אין הויז און עס ווערט איהם נישט פרעהליך אויפ'ן הארצען. עפעס דאס ערשטע מאל קומט איהם אויס צו מאכען קידוש אין דער פינסטער, דער שוסטער געהט דערווייל אריין אין צווייטען חדר און באלד הערט זיך ווי ער כראפעט.

זיצט דער רבי ר' זושא פערטראכט עפעס איז איהם אזוי דאס הארץ פול מיט וועהטאג, און אזוי ווי ער זיצט, דערזעהט ער פלוצלונג א טיר אפען און עס זעהט זיך א חדר בעלויכטען, ווי הונדערטער ליכט וואלטען דארט געברענט.

אין חדר, זעהט ער, שטעהט א טיש געגרייט מיט א ריינעם ווייסען טישטוך, אויפ'ן טיש ברענען ליכט אין זילבערנע לייכטער. און דארטען שטעהען כל מעדני מלך.

גלויבט זיך דער רבי זיינע אויגען נישט. אבער איהם דאכט זיך, אז עמיצער נעהמט איהם פאר'ן האנד, פיהרט איהם אריין אין חדר און זאגט, אז דאס איז פאר איהם געגרייט.

נעהמט דער רבי און וואשט זיך די הענד, זעצט זיך ביים טיש, מאכט קידוש, עסט און בענטשט. און גלייך ווי ער עסט אפ, ווערט פינסטער צוריק און ער איז ווידער אויף דעם זעלבען פלאץ ביים שוסטער, ווי פאר דעם. ווייס ער נישט, וואס צו טראכטען. צי איז נישט א חלום געווען?

אויף מארגען, דער רבי ר' זושא קוקט ווידער נאך דעם שוסטער, זעהט ער אבער פון איהם ווידער קיין זאך. א פראסטער מגושם'דיגער יוד. כאפט אפ דעם דאוונען, עסט גיך, זאגט עברי א געוואלד — הכלל, מען קען גארנישט גלויבען, אז דאס איז א צדיק.

נאך שבת איז ר' זושא פון דארט אוועק, דער שוסטער האט איהם אפילו געראטען ער זאל נאך שטעהן אין שטעטעל א פאר טאג, אבער ר' זושא האט גוזר געווען גלייך אוועקצופאהרען. די מעשה מיט'ן ליכטיגען חדר האט ער געדענקט, איז נאר געווען א מך חלום.

ערשט שפעטער, ווען דער רבי ר' זושא איז געקומען צו סכנת נפשות משום מעשה שהיה, און דער שוסטער האט איהם מציל געווען פון טויט, האט ער פערשטאנען, אז אט דער שוסטער איז טאקע א למד וואוו'ניק און, אז די מעשה מיט'ן ליכטיגען חדר איז טאקע נישט געווען קיין פשוט'ער חלום.

דער שווארצער וואלף

(ראמאן). (76

— פריינד מיינער, זייט רוהיג, אלע אייערע עגמת נפש'ן האבען זיך געענדיגט! — האט לילי א זאג געטון, צארט דריקענדיג איהם די האנד — ס'איז צייט צו געהן!

זי איז געווען גערעכט: דער בכבוד'ער קאנסול איז נענאנגען צו זיי, ווייזענדיג זיי מיט די הענד, אז עס איז צייט זיי זאלען פערנעהמען זייערע ערטער אין אעראפלאן.

— אלץ איז פערטיג! — האט דער קאנסול געמאלדען.

וולארעק און לילי זענען שווייגענדיג צוגענאנגען צום אפאראט.

ווען מ'האט זיי געהאלפען אריינשטייגען אין דער קליינער קאבינע, איז דער פילאט וואלקאף געשטאנען אין א זייט.

וולארעק האט געפונען זיין ארט פאר זעהר בעקוועם.

א פעסטער רימען האט אונטערגעהאלטען זיינע פאסוועס און געשיצט פאר פאלען פארויס. די פיס האבען זיך געשטיצט אויף אויסשניטען אין דער מעטאלענער פאדלאגע, און די הענד וועגען געלעגען אויף ווייכע קישעלעך פון ביידע זייטען שטול.

ער האט א שמייכעל געטון צו לילי'ן, און יענע האט איהם געענטפערט מיט א פריידיגען צופרידענעם שמייכעל.

מעהר אבער האט ער איהר פנים נישט געזעהן, וויל זי האט ארונטערגעלאזט העם וואואל.

עס האט אנגעהויבען שנעל צו טאגען.

אינ'ם גרויסען פריהמארגען איז בולט ארויסגעקומען דער ארום און ארום.

די כראושעקטארען האבען פערמינערט דאס ליכט.

דער מאטאר האט אנגעהויבען צו רוישען.

די קראפט פון ווינד, וואס דער פראפעלער האט אנגעמאכט האט א שטויס געטון אויף צוריק דעם ארומיגען עולם.

דער קאנסול האט ארונטערגענומען זיין הוט און ה'זיך אויסגעשריגען פערגלישענדיג דעם רויש פון מאטאר:

— גליקליכע רייזע!

דער אעראפלאן האט זיך א ריס געטון פאראויס, אנגעהויבען אונטערצושפרונגען אויף דער ערד, און מאכענדיג עטליכע האסטיגע גרויסע שפרונגען, האט ער זיך פאמעלעך אויפגעהויבען אין דער לופטען.

אין עטליכע סעקונדען זענען זיי שוין געפלויגען איבער דעכער פון נאהענטע הייזער.

ציטערענדיג און פלאטערענדיג מיט די פליגלען האט זיך דער אעראפלאן געהויבען אין דער הויך.

פונדערווייטענס האבען א בלישטשע געטון די ערשטע גאלדענע זונען־שטראהלען.

דער הימעל האט זיך אנגעהויבען אויסצולייטערען, און א לייכטער, קאלטער ווינד האט געטריבען די וואלקענעס צו מזרח צו.

וולארעק האט פון זיין זיץ־ארט געקאנט זעהן דעם קאמפאס אין דער אלומיניען־ראהם, וואס איז צוגעפעסטיגט געווען פאר דעם זיץ־ארט פונ'ם פילאט דער אעראפלאן געפלויגען אין דער ריכטונג פון אורטיילענדיג לויט דעם קאמפאס־ווייזער איז צפון־מערב.

אונטען האט זילבעריג געגלאנצט די ווייכסעל.

דער אפאראט האט זיך שנעל געטראגען פאראויס, שניידענדיג די קאלטע פריהמארגען־לופט.

עס זענען דורך א דורך עטליכע מינוטען...

דער פילאט האט זיך פלוצים אומגעקוקט אויף וולארעק'ן און עפעס אויסגעשריגען.

וולארעק האט נישט געהערט זיינע ווערטער מחמת דעם נערויש פונ'ם מאטאר.

ער האט בלויז א שאקעל געטון מיט'ן קאפ אלס צייכען, אז ער פערשטעהט נישט וועגען וואס עס האנדעלט זיך.

מיט אנ'אומגעדולדיגען ושעסט האט דער פילאט אנגעוויזען אויף אונטען.

וולארעק האט זיך אריבערגעבויגען איבערן באראטען פון דער קאבינע.

ער האט אבער גארנישט דערזעהן. חוץ די וועלדער און פעלדער, וואס האבען זיך געשפרייט אונטען.

ער האט פערוואונדערט א קוק געטון אויפ'ן פילאט, און יענער האט איבערגע'חזר'ט זיין אויס־געדולדיגען זשעסט.

נישט געפינענדיג קיין מעגליכקייט צו פערשטענדיגען זיך, האט וולארעק ווידער אנגעהויבען צו קוקען אונטען אראפ, כדי צו דערגעהן הלמאי דער פילאט איז אזוי אומרוהיג.

אונטען איז געלעגען א ברייט פעלד און אינמיטען איז געפלויגען א הייסער אעראפלאן...

דאס מוז זיין קאטשאלקאווסקי'ס אעראפלאן „וואלקא"... דער אעראפלאן הויבט זיך אויף... דאס מיינט צו זאגען דער פילאט וואלקאף?.. אויב עס איז אזוי, טא, וואס ארט עס אונז?...

— איך פערשטעה נישט! — האט וולארעק געשעפטשעט פאר זיך.

דער פילאט איז געווען פערטון מיט דעם מאנעווריר פון אפאראט.

דער ווינד האט שטארק געבלאזען, און דער אפאראט איז געשפרונגען איבער די לופט־גריבער.

(פארטזעצונג קומט)

דער קונדס

הומאר — סאטירע

צוזאמענגעשטעלט דורך א. שארפצינגעל

פאליטיק פון דער וואך.

א וואך פון א וויכטיגער פאליטישער געשעהניש — שלום אין די ציוניסטישע רייהען אין פוילען.

מיר זעמיר דאך עפעס פאליטיקער, נאר וואוש־נע פאליטיקער, נאר דעם שלום האבען מיר נישט פארנעזעהען. איצט זעהען מיר ערשט ווי נישטיג און מיטדערהזערטיג עס איז די ארבייט פון דער פעלקער־ליגע.

זיצט א פעלקער־ליגע און גענף, ארבייט און ארבייט און גאר נישט. וואס מ'שטייט געזאגט קומט ארויס פון איהר ארבייט? מען קומט זיך צונויף, מען רעדט, מען נעהמט עפעס אן מויל אריין און מען פאהרט זיך פונאנדער. וויכטיגע פאליטישע אקטען ווערען דארט נישט אפגעטון.

אגב זעהען מיר, אז די פעלקער־ליגע האט נישט קיין אויג פאר א בערייטערען פאליטישען פאקטאר. א בעווייז — זי האט זיך נאך ביז איצט נישט אריינגעמישט אין דער פייערדיגער מלחמה צווישען „עת לבנות" און „על המשמר".

זאל זיך ערגעץ אין א פערוואָרפען ווינקעל צובאנצקען עטליכע רייטערס, האפ, די פעלקער־ליגע איז דא. נעהמט מאכען שלום און א סוף אנ'עק! און דא, אין סאמע פוילען געהט אן אזא שרעקליכע מלחמה צווישען גרינבוים'ען און רייכ'ען — זעהט גאר נישט די פעלקער־ליגע.

ערשט האט זיך געמוזט אריינמישען ד"ר ראָ־זענבלאט און געמאכט שלום. ווען דאס וואלט זיך ד"ר ראָזענבלאט'ען נישט איינגעגעבען, ווער ווייסט, וואס פון דער דערמאָהנטער מלחמה וואלט נאך ארויסגעשפרינגען, ווי ווייט דאס שלאכט־פעלד, וואלט זיך געווען אויסגעשפרייט.

ווען די פעלקער־ליגע וואלט זיך שוין דאן געוואלט אריינמישען, וואלט אויך שוין געווען צו־שפעט.

ווידער איינשטיין.

ס'איז איינשטיין'ס נייע טעאריע
גישטא איז צו זוכען קיין סיבה,
ס'זאל זי פערגלייכען מיט דעם,
וואס מענשען רופען היינט „ליבע"

און „ליבע", ווי אלע ווייסען
אדער וועלען איינגיבען הערען,
איז גלייכער גאר איינצונעמען
נישט פראובען אפילו ערקלערען.

נעכטען, היינט און מארגען.

„פאפא, איז היינט מארגען?" האט געפרעגט דאס קינד.

„זיכער נישט", האט געענטפערט דער פאטער.

„אבער דו האסט דאך געזאגט, אז עס איז".

„ווען איך האב דיר געזאגט. אז היינט איז מארגען?"

„נעכטען".

„יא אזוי איז געווען — היינט איז געווען מארגען־נעכטען, אבער היינט איז היינט, פונקט ווי נעכטען איז געווען היינט־נעכטען, אבער עס איז נעכטען היינט, און מארגען וועט זיין היינט־מארגען, וואס עס מאכט אויס אז היינט איז נעכטען און מארגען צו דערזעלבער צייט. פער־שטעהסטו שוין?"

פון אויסלענדישען מארס

איטפארטירטער הומאר מיט ווערטערזוירטען צו

עס ווענדט זיך

פאציענט: דענקט איהר, אז עס וועט מיר נאך אויס־וואקסען א צאהן אויפ'ן ארט פונ'ם ארויסגערוסענעם?

דענטיסט: נאך אמאליגע יאהרען נישט, אבער נאך אייער שכל יא.

רופט א דאקטאר

פרוי (צו איהר מאן): מיר דוכט זיך, אז אונזער יונ־געלע סיהלט עפעס נישט גוט.

מאן (דערשראקען): וואס, ער האט היץ?

פרוי: ניין, ער האלט שוין צוויי טעג א ולאטי און האט איהם נאך נישט אויסגעגעבען.

ער וועט זיך ארויפארבייטען

— איך וויל קויפען א העמד פאר מיין מאן.

— איז ער א גרויסער מאן?

— ניין, דערווייל אנ'אנגעשטעלטער, אבער איך דענק, אז ער וועט זיך ארויפארבייטען.

וואס איז איינפלוס

קינד: פאפא, וואס איז אזוינס איינפלוס?

פאטער: איינפלוס איז א זאך, וואס דו דענקסט, אז דו האסט, ביז וואנען דו ווילסט עס געברויכען.

געשעפט איז געשעפט

בעטלער: גיב מיר סינף דאלער, אדער איך וועל שיסען!

פארבייגעהער: קאנט איהר מיר געבען פינף דאלער אויסגאב? — איך האב נאר א צעהן דאלער שטיק און קעשענע.

נישט דאס, וועט זיין יענץ.

(א פרום־געזאנג).

האבען מיר די וואך געהאט
רבנים און רביים,
און געשמועסט האבען זיי
וועגען א פאר פאיעם...

א מיליאנדעל זלאטעקעלעך —
נישט קיין חכמות טיפע,
האט מען אפגעהאלטען דא
זונטאג אנ'אסיפה...

שיין און פיין האט מען גערעדט,
אבער פיין גע'דרש'נט.
וועט דאס פאלק פון דעם א סך
האבען גאר גע'ירש'נט.

האבען זיכערער מען וועט
אונזערע ישיבות —
און מ'עט לעבען מירצעשעם,
ווייטער בעניוות...

אז דער מסחר ליגען וועט
טיף אין דער אדמה,
וועט די תורה פעסטיגען
די יודישע נשמה...

אז רדיפות כל'ערליי
וועלען מוחות שפאלטען,
וועט דאס לערנען לשמה
ס'לעבען אונטערהאלטען...

אז ס'וועט יאגען אהן א שיעור
אונז דער יצר הרע,
איז דער מיטעל אויסגעפרובט —
נאך א בלאט גמרא...

און אז הונגער מאטערן
וועט אונז שטארק און פרעסען..
וועלען מיר — ישיבה־לייט —
האבען טעג צו עסען!

יאקעל בן פלעקעל.

ער איז פערפלאנטערט.

למך: היילינער רבי! זינט ר' אנשעל שור האט נעאסרט צו האבען געליבטע, שרייט יעדע פון זיי, איך זאל מיט איהר חתונה האבען כדת. נעוואלד, גיט מיר אנ'עצה ווי אזוי ארויסצופלאנ־טערען זיך פון דעם פלאנטער.

זי איז צופרידען.

א מערעל, וואס האט חתונה געהאט מיט א מאן פון ווילנע און האט גוט געטראפען מיט'ן שידוך, האט אמאל אין א געשפרעך צו איהר מאן אזוי געזאגט:

איך בין זעהר צופרידען מיט דיר, איך וועל שוין אלעמאל חתונה האבען פון ווילנע...

שא.

דער אונטערשיד.

יונגערמאן: (צום רייכען פאטער פון זיין גע־ליבטער): — פארוואס ווילט איהר נישט איך זאל חתונה האבען מיט אייער טאכטער? איהר האט דאך זאגט מען, א גוטע הארץ.

פאטער: — מיין הארץ איז טאקע ווייך, אבער מיין קאפ נישט.

גלייכער.

א בעל עגלה האט אמאל געזאגט, אז איידער צו פערברענגען אזא לעבען ווי איך, איז שוין גלייכער צו לעבען און נחת.

שא.

רייכער פון קייזער.

ערשטער מלמד: ווען איך בין א קייזער, וואלט איך געווען רייכער פון א קייזער.

צווייטער מלמד: ווי אזוי?

ערשטער מלמד: איך וואלט נאך צוגעקנעלט מיט עטליכע תלמידים.

נישט קליגער.

עס האט פראפעסאר איינשטיינ'ען גענומען צעהן יאהר צייט צו דערטראכטען זיך צו זיין נייער טעאריע.

עס זאל דעריבער קיינעם נישט וואונדערען, אויב עס וועט אונז נעהמען פונקט אזוי לאנג צו בעגרייפען די נייע טעאריע.

קליגער פון איינשטיינ'ען זענען מיר דאך נישט מחויב צו זיין!

מען דארף אויף איהר נישט ווארטען.

באלעבאסטע: מיר עסען פרישטיק געוועהנליך אכט א זייגער אינדערפריה.

דינסט: זעהר גוט, מאדאם: אבער אויב איך וועל נישט ארונטערקומען ביז דאן, זאלט איהר אויף מיר נישט ווארטען.

אין לאקאל פון „קונדס" וועט
בערנארד זינגער
האלטען א פארלעזונג אויף דער טעמע:
„פון ד"ר ראזענבלאט ביז לייבעל מינצבערג"
(די קהלה צו לאנגע יאהר)
טעזיסען: ווייל דו ווילסט, וויל איך נישט. — מוסרים און להבעיס־ניקעס. — איינער ארויף, דער אנדערער ארויף. — א קליינטשיק רוס'עלע אין דער מיט. — סקאנדאלען, געשלעגען, צובראכענע טירען און פענסטער. — עירוב, קוילען און מקואות. — פאר וואס איז ניימאן נישט קיין פרעזעס? — וואס טוט דארט הענעך בער־גער? — ווער דארף זיי, די כאליאסטערע דאזערעס?! — ציט־רינאווסקי און זעלמאנאוויטש קושען זיך אין די פיסקלעך.
רעיעלע בעהאנדלונג! קומט און איבערצייגט אייך!

פרייער בעלעמער.

א נייע אפאזיציע.

נעהמענדיג אין אכט, אז אנ'ארגאניזאציע מוז האבען אנ'אפאזיציע, האבען מיר בעשלאסען, אין צוזאמענהאנג מיט'ן אונטערשרייבען דעם שלום מיט דער ציוניסטישער אפאזיציע — צו בילדען איצט א נייע אפאזיציע, ווייל אהן אנ'אפאזיציע וועט זיין ספעטנע.

דער קאמף טאר נישט אויפהערען אויף קיין איין מינוט, פאר אונזערע גערעכטע פערלאנגען.

טרעט אריין אין אונזערע רייהען, חזק ואמץ! א גרופע נייע אפאזיציאנערען.

ארבעס מיט קרויט

(אויסצוגען פון איינעמ'ס א רעדע).

איך קאן אייך נוט, מיינע הערן, ארבעס מיט קרויט־פרעסערס.

ווער זענט איהר דען? ארבעסניקעס און קרויט־ניקעס, אט וואס איהר זענט!

וועגען וואס טראכט איהר, וועגען וואס זענען דען פערנומען אייערע געדאנקען? א, איך ווייס — וועגען א שיסעל ארבעס מיט קרויט.

צו וואס שטרעבט איהר, צו וואס צילט איהר? — ארבעס מיט קרויט, איז אייער ציל און שטרעבען.

וועגען וואס חלומ'ט איהר, צו וואס בענקט איהר? — א שיסעלע ארבעס מיט קרויט, איז אייער חלום.

אין אייער איינזאמקייט טראגט איהר זיך ארום מיט דעם אידעאל צו דערגרייכען די ארבעסקייט און קרויטקייט.

אייער גאנצער קאמף, וואס איהר פיהרט מיט מיר, איז ביי אייך נאר — צוליב א קאפיטשקעלע ארבעס מיט קרויט.

ווען אייערע מאגענס זענען אנגעשטאפט מיט ארבעס און קרויט, דארפט איהר דען נאך עפעס?

אויף וואס פערהוילטאיעט איהר דען אייערע פערמעגענס? נישט אויף — ארבעס מיט קרויט?

א, איהר ארבעס מיט קרויט־פרעסערס!

ווען גאט העלפט...

פריינדין: אך, מיין טייערע — ביזט געוואָרען אנ'אלמנה! דאס איז דאך אזא מערקווירדיגע איר־פערלעבונג!

דער האניג חודש.

טאכטער: ווי לאנג געדויערט דער האניג חודש?

מוטער: אזוי לאנג ביז וואנען דו הויבסט אן בעטען געלד ביי איהם.

שפאס פון פאמיליען־ווינקעל

מיט א וואלגערהאלץ

— וואס טוט מען וואס מען וויל לענט זיך שלאפען נאכט שלאפען פיער א זייגער?

— וואו איז זי אזוי שפעט?

— זי ווארט אויף מיר.

אויף אלע זעקס

— שטעלט זיך פאר. מיין מאן איז נעכטען געקומען אהיים אויף אלע פיער.

— דאס איז גארנישט. לעצטע וואך איז מיין מאן געקומען א היים אויף זעקס פיס.

— ווי אזוי איז דאס מעגליך?

— צוויי מענער האבען איהם קוים ארייננעשלעפט אין הויז.

ער איז מזל'דיג

— וואס טוט מען? איך האב קיין מזל נישט צו פרויען.

— אויב אזוי ביזטו דאך טאקע א מזל'דיגער.

זי ווייסט נישט

— „איז עס אמת, אז דיין מאן האט א טבע צו רע־דען צו זיך אליין ווען ער איז אליין?"

— „איך ווייס נישט. איך בין קיינמאל נישט גע־ווען מיט איהם, ווען ער איז אליין".

ער געדענקט נישט

— וואס ביזטו אזוי צעטראגען און צעשטערט?

— שטעל זיך פאר: איך האב ביי איהר געבעטען די האנד און געדענק נישט, וואס זי האט מיר אויף דעם געענטפערט...

Przymusowe licytacje

Magistrat m. Łodzi — Wydział Podatkowy niniejszem podaje do wiadomości, że w dniu 20 marca 1929 r. między godz. 9-tą rano, a 4-tą po południu odbędą się przymusowe licytacje ruchomości u niżej wymienionych osób za niewpłacone podatki:

1. Agater R., Rajtera 21, maszyna do szycia, meble,
2. Ajzen A., Zachodnia 16, meble,
3. Brauner M., Zgierska 16, szafa, tremo,
4. Bister L., Szkolna 10, 2 szafy,
5. Bornsztajn M., Aleksandryjska 2, lustro,
6. Barek Ch., Wolborska 5, maszyna do szycia.
7. Borowiecki A. D., Matejki 2, szafa,
8. Błaszkowski I., Młynarska 8, meble,
9. Brenzel Sz., Pomorska 11, meble,
10. Brodaty M., Franciszkańska 15, meble,
11. Bonbus Ch., Drewnowska 7, biurko amer.
12. Dajerman S., Konstantynowska 30, meble,
13. Działowski B., Aleksandryjska 4, szafa, 2 kołdry,
14. Fajwlowicz A., Gdańska 11, meble,
15. Fiszer A., Długosza 43, maszyna,
16. Grinbaum I., Zgierska 17, szafa,
17. Goldberg G., Nowomiejska 15, lustro,
18. Grynbaum N. B., Kościelna 3, meble,
19. Gutter S., Północna 6, różne trunki,
20. Gutman B., Konstantynowska 13, meble,
21. Goldberg B., Pl. Wolności 10, meble, patefon,
22. Grosman L., Konstantynowska 13, meble,
23. Gross M., Nowomiejska 9, serwisy obiadowe, szklanki, lampy,
24. Golde M., Szkolna 16, meble,
25. Grynbajl M., Stary Rynek 6, meble,
26. Gruszkowski D., Aleksandrowska 11, meble.
27. Gross H., Nowomiejska 26, lampy, talerze
28. Hendeles B., Podrzeczna 10, tremo, kredens,
29. Herszenberg L., Franciszkańska 30, lustro,
30. Hau I., Aleksandrowska 75, meble, maszyna do szycia,
31. Jasiński T., Północna 36, fortepian, meble,
33. Jasnokowski A., Marysińska 59, meble,
34. Jachnik R., Pomorska 185, meble, maszyna do szycia,
35. Karpp E., Pomorska 19, meble, obraz olejny.
36. Kinrys H., Nowomiejska 20, szafa,
37. Krygier E., Bazarna 7, tremo, otomana.
38. Kuperberg W., Północna 23, meble,
39. Kurc M., Szkolna 8, kredens, zegar,
40. Krumholc B., Pl. Kościelny 4, meble,
41. Kohn J., Konstantynowska 18, meble, obraz,
42. Kowal M., Pomorska 4, 25 dywanów,
43. Kempiński J., Pomorska 107, szafy, tremo,
44. Knoblow Sz. A., Zgierska 54, wzory malarskie, farby, gips, kreda,
45. Kłos J., Franciszkańska 51, 1500 butelek octu,
46. Karo E., Ogrodowa 3, kredens, zegar,
47. Kohn I., Pomorska 67, różne meble,
48. Krakowska M., Pomorska 69, pianino, meble,
49. Łabanow M., Zgierska 111, meble,
50. Lubochiński M., Wolborska 28, meble,
51. Lejbowicz Ch., Zgierska 15, szafa, lustro, 2 kałdry, żyrandol,
52. Lewkowski J., Zgierska 16, wieszak z lustrem, potefon,
53. Lewkowicz I., Wolborska 10, maszyna do szycia,
54. Lida E., Wschodnia 10, maszyna do szycia,
55. Lewkowicz R., Pomorska 87, kredens, czekolada, szproty, herbata,
56. Mycynmacher M., Wolborska 28, maszyna do szycia,
57. Morgensztern H., Podrzeczna 19, meble,
58. Markowicz M., Pleprzowa 6, meble,
59. Morawski J., Smugowa 28, meble,
60. Maroko M., Szkolna 25, meble,
61. Majzels A. E., Wschodnia 4, meble,
62. Minc M., Aleksandrowska 14, meble, 2 koldry pluszowe,
63. Mitlin L. i Góralski M., Pomorska 83/85, maszyna do pisania, urządzenie gabinetu.
64. Nasielski J., Zgierska 13, meble,
65. Pozner E. M., Szkolna 10, kredens, zegar,
66. Perliński I., N. Łagiewnicka 18, wino, szafa sklepowa, kanapa,
67. Perwin G., Wrzesińska 3, maszyna do szycia,
68. Pok Ch. M., Nowomiejska 8, otomana, biurko.
69. Pulwermacher E., Brzezińska 3, lustro, garderoba,
70. Parzenczewski H., Zgierska 36, różne meble,
71. Powodowska Ch., Pomorska 119, meble,
72. Rajs M., Północna 21, maszyna do szycia, kredens,
73. Rozental J., Podrzeczna 7, meble,
74. Retelewski P., Franciszkańska 58, meble,
75. Rozental I., Nowomiejska 29, szpagat,
76. Russak, Konstantynowska 30, meble,
77. Rybak E., Kilińskiego 7, różne meble, bibljoteka,
78. Rozenbaum Ch., Zgierska 3/5, 2 wagi,
79. Szydłowska R., Nowomiejska 26, meble,
80. Szpigel Ch., Rybna 9, 20 par spodni,
81. Szymkiewicz B., Podrzeczna 11, różne meble,
82. Szeller F. W., Smugowa 12, biurko,
83. Szpigelman M., Szkolna 22, kredens, tremo
84. Sztajn Ch., Drewnowska 8, meble.
85. Szczygielski G., Aleksandrowska 34, żyrandol, lustro,
86. Słoikowski M., Kielma 41, meble,
87. Sękowski H., Pomorska 25, szafy,
88. Sobociński M., Pomorska 28, maszyna do szycia, kasa, meble,
89. Szwarc J., Nowomiejska 19, 2 wagi,
90. Strykowski I., Konstantynowska 42, maszyna do szycia, meble,
91. Storch J., Zgierska 56, meble,
92. Szlamowicz M., Pomorska 107, maszyna do szycia, meble,
93. Sochaczewski S., Zgierska 15, meble, czekolada, bufet,
94. Tomkin Ch., Dolna 9, maszyna do szycia, meble,
95. Weis B., Konstantynowska 12, meble,
96. Wajnrajch A., Drewnowska 16, meble,
97. Wajnert M., Gdańska 5, meble,
98. Witelson H., Wschodnia 18, swetry damskie,
99. Wajznert J., Wschodnia 2, 200 par skarpetek,
100. Wiązowski B., Wschodnia 8, kasa ogniotrwała, meble,
101. Waldman Ch., Zgierska 38, garderoba, zegar,
102. Wysocki Ks., Wolborska 40, maszyna do szycia, meble,
103. Witecki J., Brzeska 9, szafa i komoda,
104. Wolman W., Podrzeczna 7, różne meble,
105. Wolf A. A., Aleksandrowska 91, pianino, stół, krzesła,
106. Zarzewski A., Podrzeczna 10, pianino, różne meble, kasa ogniotrwała,
107. Zambrzycki E., Kwiatkowskiego 10, maszyna do szycia, szafa,
108. Zycer Ch., Nowomiejska 31, 15 sztuk białego płótna,
109. Zarzewski Sz., Pomorska 3, meble,
110. Zaliszewski D., Wolborska 33, kredens,
111. Zalcensztajn M., Podrzeczna 9, meble,
112. Zajdenwurm M., Pomorska 163/165, kasa ogniotrwała, maszyna do pisania,
113. Zylberberg Abr., Zgierska 9, bilard,
114. Alter H., Cmentarna 1, szafa, lustro,
115. Bacharjer S., Cmentarna 3, szafa, lustro,
116. Bożykowski J., Cmentarna 3, meble,
117. Bożykowski D., Cmentarna 3, szafa,
118. Buzyn Sz., Konstantynowska 29, meble, zegar,
119. Chmielewski E., Konstantynowska 30, meble, maszyna do szycia,
120. Cymer J., Konstantynowska 22, swetry,
121. Działowski M., Bazarna 7, kredens, leżanka,
122. Dobrzyński D., Konstantynowska 17, meble,
123. Deutzman Z., Konstantynowska 30, meble
124. Frenkel D., Konstantynowska 16, kredens, zegar,
125. Fiszman A. J., Konstantynowska 28, garderoba, biurko.
126. Griner I., Konstantynowska 68, meble,
127. Gliksman M., Wolborska 3, waga, kredens
128. Glanc J., Konstantynowska 11/13, fortepian
129. Hiller Ch., Pomorska 93, meble,
130. Kaufman A., Aleksandryjska 18, meble,
131. Lerner D., Konstantynowska 50, kredens, szafa, mąka, mydło,
132. Lebowicz Z., Zgierska 15, meble,
134. Majerczak M., Cereckiego 11, 2 fotwagi, szafa, stół,
135. Milewska R., Konstantynowska 28, woda kolońska, kanapka, waga,
136. Maneli A., Konstantynowska 30, meble.
137. Ostrowiecki B., Starka 3/5, garderoba, zegar,
138. Openchajm M., Konstantynowska 3, meble
139. Reinsfeld G., Cmentarna 3, zegar.
140. Rotkopf M., Zgierska 9, szafa,
141. Rudski B., Konstantynowska 40/42, biurko,
142. Stępień R., Cmentarna 1, kredens,
143. Suchecki Sz., Zgierska 64, meble,
144. Szweryn L., Cereckiego 9, meble.
145. Szternfeld Ch., Konstantynowska 29, kredens,
146. Sarnowski L., Łagiewnicka 66, lustro, szafa,
147. Tenter A., Aleksandrowska 2/4, meble,
148. Wilczkowski L., Gdańska 4, maszyna krawiecka, kredens,
149. Wizner M., Konstantynowska 18, szafa, biurko,
150. Welner G., Konstantynowska 30, kredens, zegar,
151. Wąsowicz R., Konstantynowska 46, szafy,
152. Zylbergberg A., Zgierska 9, bilard.

W dn. 21 marca 1929 r. między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu.

153. Alter M., Południowa 5, likiery różne,
154. Aron J., 6-go Sierpnia 36, garderoba, zegar,
155. Arensztajn M., Południowa 25, meble, samowar,
156. Angerstein St., Wólczańska 74, pomocnik kredensu.
157. Bortner M., Piotrkowska 117, meble,
158. Birnbaum H., Zielona 28, meble,
159. Bromberg D., Narutowicza 56, szafa,
160. Brzeziński A., Lipowa 20, meble,
161. Breitsztajn i Schlachtus, Cegielniana 12/17, meble,
162. Bławat H., 28 p. Strzelców Kan. 27, pończochy, kredens.
163. Buzyn Abr. Piotrkowska 6, meble,
164. Bezdezski J., Cegielniana 57, kredens,
165. Bornsztajn I., Cegielniana 59, meble,
166. Blumenfeld M., Piotrkowska 18, różne meble, patefon, radjo.
167. Bocheński Fr., Zachodnia 39, tremo, szafa,
168. Bortner M., Piotrkowska 117, kredens,
169. Berkenfeld D., Sienkiewicza 22, meble,
170. Braun J., Południowa 9, pianino, różne meble.
171. Buchbinder B., Zachodnia 31, meble,
172. Bittner O., Zielona 39, maszyna do szycia, meble.
173. Bernhart C., Zakątna 62, maszyna do pisania, bormaszyna,
174. Czudnowska B., Piotrkowska 79, tremo, kanapka, fotele,
175. Czapnik Z., Cegielniana 61, szafa,
176. Cederbaum Sz. M., Wschodnia 65, bibljoteka, meble,
177. Cygielman I., Południowa 28, szafa, bibljoteka,
178. Chabański A., Zachodnia 42, garderoba,
179. Cukier M., Al. I Maja 45, radjo, meble,
180. Chmiel J., Kilińskiego 105, meble, biurko,
181. Checiński L., Cegielniana 75, meble,
182. Djamant M., Żeromskiego 67, 2 szafy,
183. Endwajs A., Piotrkowska 60, kredens, krzesła.
184. Einhorn Fein i S-ka, Wysoka 9, kasa ogniotrwała, maszyna do pis. biurko,
185. Frenkiel S., Al. Kościuszki 32, biurko meble,
186. Flaster D., Al. I Maja 9, meble,
187. Frenkel D. B., Kilińskiego 95, maszyna do pisania, biurka, szafy,
188. Dembiński I., Kilińskiego 15, meble, gramofon z płytami,
189. Dawidowicz Sz., Piotrkowska 79, herbata, szproty, soki,
190. Engiel A., Kilińskiego 86, szafa, kredens,
191. Frenkel J., Al. I Maja 17, kredens,
192. Goldkorn U., Al. I Maja 45, lustro, szafa,
193. Godlewicz A., Kilińskiego 41, meble,
194. Goldszmidt H., Kilińskiego 12, meble,
195. Grzelczak W., Rokicińska 56, stół,
196. Herszkowicz M., Zawadzka 9, szafa, biurka,
197. Herszenbaum Chil, Kamienna 3, meble,
198. Herszlikowicz Sz., Kilińskiego 89, żyrandol, meble.
199. Hasylew I. A., Piotrkowska 27, koniaki,
200. Lichtenstein Sz., Południowa 34, szafy,
201. Lewin L., Zakątna 13, radjo,
202. Melszpajs I., Kilińskiego 17, meble,
203. Makówka J., Rokicińska 20, 5 worków mąki żytniej,
204. Naszelski Ab., Al. I-go Maja 19, krzesła szafy.
205. Reznik M., Nowo - Cegielniana 17, meble.
206. Radzyner N. F., Południowa 20, szafa 2.
207. Rotenberg J., Gdańska 31, meble.
208. Richter Sz., Północna 4, 100 wiader emaljowanych,
209. Rzepka M., Kilińskiego 89, 6 syfonów do wody sodowej, maszyna do szycia.
210. Szeer H., Kilińskiego 41, meble,
211. Salomonowicz J., Południowa 20, szafa.
212. Tyber L., Piotrkowska 49, maszyna do pisania,
213. Weinstadt H. S., Kilińskiego 71, szafa, lustro,
214. Zec Z., Nowo - Cegielniana 37, meble, żyrandol.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 81-27.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטן און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעושינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	4½—3½
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	4½-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטן	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	1½—12½
ד"ר שמידגעלד נערווען און גײסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטן	3—2
ד"ר בערנסאן פרויען און געבורטס-הילף	4—3

אימפונגען געגען שקארלאטין.

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי טמארעפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 5—6

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

פראצאווניע — פון — ראהמען-לייסטען צו בילדער
J. KREŹLEWSKI
i Z. ZAGAŃCZYK
Łódź, Gdańska 105

א שותּה
צו א געשעפט אויף נאוואמיעסקא גאס מיט א קאפיטאל ווערט געזוכט.
די אדרעס צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט".

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
דיזאסלע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטן.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po poł. 4604

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31-08.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

44 וויכטיג פאר מחותנים 44
קויפט נישט קיין
מעבעל
גדאנסקא (דלוגא)
44 **Ch. LAZNIK, tel. 62-56** 44
קומט און איבערצייגט אייך!

שפארט-געלד
קויפט
שירמס, שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל
ס. פייגענבוים, נארוטאוויטשא 19

ראדיא-הערער!
ראדיא-אבנעהמער 3 לאמפיגע — 150.— זל.
„ „ 4 לאמפיגע — 200.— „
זענען די בעסטע
RADIO-SPLENDID
PIOTRKOWSKA № 65 (front) tel. 59-02 (Wł.: H. GOLDRYNG).

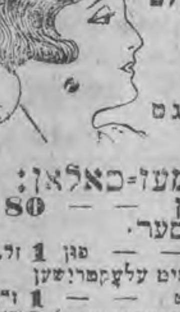

בעקאנטמאכונג.
אין מיין ערשטקל. הערן- און דאמען-פריזיער-אנשטאלט
5 פאלודניאווא 5

אין מענער-סאלאן:
ראזירען — 40 גר.
שערען — 80 גר.
קאפ-וואשען — 50 גר.
עלעקטרישער מאסאזש — 50 גר.

אין דאמען-סאלאן:
שערען דאמען — 80 גר.
מאניקור (א חוץ פרייטאג, שבת) 70 גר.

WASCHSEIDE
Für Strumpffabrikation und Webzwecke
ACETATSEIDE
eintach und gezwirnt — roh und gefärbt
bu bekommen zei der firma **inż. J. BORNSTEIN i S-ka Zawadzka 1, tel. 25-38.**

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.

פון דינסטאָג, ד. 5. מערץ ביז מאָנטאָג, ד. 11. מערץ פּרעכטיגע עפּאָפּעי לכבוד דער העלדישקייט און דרייסקייט פון לופט-פליהער

„פליגער" (SKRZYDŁA)

אין די הויפּט-ראָלען: **KLARA BOW, Charles Rogers**

אין די הויפּט-ראָלען: „קאַזאַנאָוואַ" **Vivian Gibson, Harry Liedtke**

אָנהויב אין געוו. טעג, אַ חוץ שבת, 3.30 נאָכם. שבת, זונטאָג און יום-טוב 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

לעצטער סעאַנס 9.30 אין אָוונט. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פּרייזען פּערקלענערט.

נעכסטער פּראָגראַם: „דער מאָדערנער קאַזאַנאָוואַ"

קינא-טעאַטער ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פּלאַץ קאָשטשעלני

היינט און פאָלג. טעג! **גיהנום פון פּעראַטענעם מאַן**

אומגעוועהנלעך טראַגעדיע פון אַן אונבעקאַנטען זעלנער, וואָס אילוסטרירט די דראַמע פון מענשליכע ליידענשאַפטען. די הויפּט-ראָלען שפּילען:
Hr. Agnes Asterhazy, Agnes Petersen Mozżuchinowa — די בעריהמטע כינעזערין LI, די שקלאַפינים פון שאַנכיי

נעכסטער פּראָגראַם: „מיט'ן רויך פון שרפות"

פּערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער דער ליטונג פון ה' ד. שימקעוויטש.
אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פּרייזען פון אַלע פּלעצער צו 50 גר.

קינא „ERA"
פּרי-הער „פלאַרא" זאַווישאַ 22 (באַלוט)

פון דינסטאַג ד. 5. מערץ און ווייטערע טעג! — דער אונפערגלייכליכער — פון דינסטאַג ד. 5. מערץ און ווייטערע טעג!

Douglas Fairbanks
דער מענש מיט דער בייטש
אין זיין שענסטער קרעאַציע א. נ.

דער נעכסטער פּראָגראַם: „די וואַהנזיניגע".

אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12,30 נאָכמיטאָג. דער זאַל איז גוט בעהייצט דורך ספּעציעלע צענטראַל אייוועגס.

קינא-טעאַטער „סירענא"
KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

היינט און טעגליך גרויסע סענסאַציע!
EDDIE POLO
דער פון אַלעמען בעליבטער
דזשענטעלמען איינברעכער
אין דער קרימינעלער דעדעקטיוו - דראַמע — א. נ.

אָנהויב פון די סעאַנסען 4 נאָכמ. און יום-טוב 12 בייטאָג, אין געוו. טעג פון 4—5 נאָכמ. און יום-טוב פון 12—2 נאָכמ. זענען די פּרייזען פון די פּלעצער פאַר דערוואַקסענע 60 גר און פאַר קינדער 30 גר. דער זאַל איז גוט בעהייצט, פערשטאַרקטער אָרקעסטער. נעכסטער פּראָגראַם: „אונטערערדישע מענשען".

קינא MIMOZA
178 קילינסקי 178.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער
דער זאַל איז גוט בעהייצט

היינט און פאָלגענדע טעג מאָנומענטאַלע דראַמע פון רוסישען לעבען אין 1914 ביז'ן אויסברוך פון דער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד.

שטורם

איז די הויפּטראָלען: צוויי עקראַן-העלדען דער בעריהמטער
CAMILLA HORN און **JOHN BARRYMORE**
צום פילם „שטורם" איז ספּעציעל אַנגאַזשירט געוואָרען דער בעריהמטער אוקראַאינישער אַרטיסטען-כאָר אונטער דער ליטונג פון **H. WĄSOWICZ**

נעכסטער פּראָגראַם: „די געליבטע" מיט **RONALD CALMAN** און **VILMA BANKY**

---

58 טוך- און קאָרט-לאַגער 58
J. Weksler
58 PIOTRKOWSKA 58
TELEFON 9-89. I PIĘTRO, FRONT.
עמפּפעהלט צום קומענדיגען סעזאָן
אינלענדישע און אויסלענדישע שטאָפען פון ערשטקלאַסיגער קוואַליטעט
אויף מענער- און דאַמען-גאַרדעראָבען
צו צוגענגליכע פּרייזען.
58 — 58

AKUSZERKA MASAŻYSTKA
B. JAKUBOWICZ
38 זגערזשער 38.
ערטיילט הילף-געבורטען פּריוואַט און פון דער קראַנקען-קאַסע. כ'נעם אויך אָן אינדערהיים וויזיטען.

בעקאַנטמאַכונג!

אין מיין ערשטקל. הערן- און דאַמען-פריזיער-אַנשטאַלט
12 פּאָלודניאָווא 12
M. KUPKA
זענען די פּרייזען פון שערען און ראַזירען ערמעסיגט געוואָרען:

אין מענער-סאַלאָן:		אין דאַמען-סאַלאָן:	
ראַזירען	40 גר.	שערען דאַמען	80 גר.
שערען	80 .	אייזען- און וואַסער-אָנדולאַציע	פון 1 זל. אָן
שערען א יונגעל	50 .	קאָפּ-וואַשען מיט עלעקטר. טרוקען-אַפּאַראַט	1 זל.
קאָפּ-וואַשען	50 .	מאַניקור	70 גר.
עלעקטרישער מאַסאַזש	50 .		

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 5 marca do 11 marca r. b.
Dla dorosłych i młodzieży:
Epopea filmowa nieśmiertelnego dzieła
ADAMA MICKIEWICZA
„PAN TADEUSZ"
Następny program:
„CHATA WUJA TOMA"

צו פערדינגען אַנ'אָרט
מיט אַ דאַמסקע ניי-מאַשין
פאַר אַ פריילין פון וואָס פאַר אַ בראַנזשע עס זאָל נישט זיין. צו ערפאַהרען ביי שימקעוויטש קילינסקי 21

MŁODA PANIENKA
ukończywszy kurs buchalterji i pisząca na maszynie poszukuje posady, bezpłatnie. Łask. of. do Adm. nin. pisma pod „Uczciwa"

Dr. med.
H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
נעהמט אָן פון 10—8 און פון 5—6

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
נעהמט אָן פון 5—7 אין אָוונט

Dr. med. STUPEL
12 Szkolna 12.
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונט

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען- און הארץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

OSŁABIENIE BLEDNICE
LECZY
HEMOGEN
oryginalny tylko z firmą
KLAWE

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה.
פאַר מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויסשלאַג אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסיליום מיט ספּעציאַליסטען פון אורא-לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער היילן-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— פעטינג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט. —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט אָן אַ דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
אין ערצליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר דאַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—5, 6—7
ד"ר רודשאַנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין אויגען-קראַנקהייטען פאַלאַק	1—2, 5—7
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר שפּיגעל פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאַגאַן אינערליכע-קראַנקהייטען	4-5 און 1—2
ד"ר ווינבערג אינ. הארץ לונגען-קר.	12—1, 6—7
ד"ר סטופּעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענסקי צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראָזען צאָהן-ארצט	9—2

א רענטגען-אינסטיטוט
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאָסמעטיש. גאַבינעט

ניער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

ניער פאָלקסבלאַט

8 פרייטאג — כ"ו אדר א' תרפ"ט

מערץ

זון־אויפגאַנג 6 12

זון־אונטערגאַנג 5.24

ליכט־צינדען: 5,14

לאַניוכאַ וויל נישט אויסהערען

די מאָטיווען פון זיין טויט־אורטייל

(…) נעכטען האָט מען אין קרייז־געריכט,— אין … 56, וואו עס איז צוריק מיט 2 וואָכען פאַר־געקומען … פּראָצעס געגען לאַניוכאַ'ן, דעם מער־דער … דעם פאָרפאָלק טישער און זייער דינסט, באַראַזסקאַ — אַדורכגעלייענט דעם פּראָטאָקאָל מיט די מאָטיווען פון טויט־אורטייל געגען דעם בעשולדיגטען לאַניוכאַ.

די קולוארען פון דעם קרייז־געריכט זענען געווען פול מיט מענשען, וועלכע האָבען געוואַרט אַז מען זאָל ברענגען לאַניוכאַ'ן צום אויסהערען די מאָטיווען. עס איז אָבער באַלד בעוואוסט געוואָרען, אַז לאַניוכאַ האָט געבעטען, מען זאָל איהם נישט פיהרען אין געריכט אויסצוהערען די מאָטיווען פון אורטייל און דעריבער וועט מען איהם אין געריכט אַריין נישט ברענגען. דאָס פובליקום איז זיך דעריבער באַלד צוגאַנגען.

(ז) וועגען לאַניוכאַ'ס בריף, מען זאָל איהם נישט פיהרען אין קרייזגעריכט דערוויסען מיר זיך נאָך פאָלגענדעס:

ווערנדיג … איז צו לאַניוכאַ'ן געקומען זיין פאַטער; לאַניוכאַ האָט גערעדט מיט זיין פאַטער וועגען זיין אַפּעלאַציע, זיך אויסגעפרעגט וועגען דער היים און קרובים, א.ז.וו. ביים געזעגענען זיך, געבעטען דעם פאַטער און אויך דעם ברודער, שוועסטער און שוואָגער אַז זיי זאָלען קומען אויף צוזאַמענגעם אין געריכט אַריין, ווען מען וועט לייענען די מאָטיווען פון'ם אורטייל. ער וויל זיך זעהען מיט זיי.

און ווען דער פאַטער איז אַוועק האָט לאַניוכאַ געבעטען, מען זאָל איהם געבען פּאַפּיר און טינט — ער דאַרף מאַכען עפּעס אַ וויכטיגע מעלדונג. מען האָט איהם אַריינגעבראַכט דאָס שרייבגעצייג און לאַניוכאַ האָט אָנגעשריבען אין קרייז־געריכט זיין בריף, אַז מען זאָל איהם נישט פיהרען אין קרייזגעריכט אויסצוהערען די מאָטיווען.

אין די מאָטיווען ווערט אָנגעוויזען, אַז אַזוי־ווי דער בעשולדיגטער האָט זיך מודה געווען אין זיין פערברעכען, און אויך אין דעם, אַז ער האָט זיך אַרומגעטראָגען מיט'ן געדאַנק צו ערמאָרדען די טייערם שוין פון לאַנג, און אַז זיין פערברעכען איז ער בעגאַנגען צוליב רויב־צוועקען; אַזוי ווי עס איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז זיין מורה־זיין־זיך ענטשפּרעכט די אומשטענדען ביי וועלכע עס איז פאָרגעקומען דאָס פערברעכען, ווי עס האָבען עס אויך בעוויזען די עדות. אַזוי ווי דער בעשולדיגטער האָט בעת'ן געריכט נישט אַרויסגעוויזען קיין חרטה, זיך געהאַלטען פריי און ציניש, און אַזוי ווי אַפילו אייביגע קאַטאָרגע וואָלט פאַר אַזאַ פערדאָרבענעם פערברעכער נישט געווען קיין גענוגענדע שטראָף, ווייל עס איז מעגליך, אַ פאַרטערמינירגע בע פרייאונג, אויף־לויב, אַמנעסטיע א.ד.ג. צוליב דעם האָט דאָס געריכט איהם פערמשפּט אויף טויט־שטראָף.

(2) פון היינט אָן געהט דער אורטייל אַריין אין קראַפט, און פון נעכטען ד.ה. פון'ם טאָג פון פעראָפענטליכען די מאָטיווען פון'ם אורטייל, האָט דער פעראורטיילטער צייט 14 טעג אָנצוגעבען אַן אַפּעלאַציע.

מיט דער אַפּעלאַציע פערנעהמט זיך, ווי בעוואוסט, דער אַדוואָקאַט ווילהעלם לילקער.

אַ באַנדיט צינדט אונטער די תפיסה

מען כאַפּט זיך אָבער בעצייטענס און מען לעשט אויס די שרפה

(2) נעכטען אַרום 9 אַ זייגער אינדערפריה איז די פייערלעשער אַלאַמירט געוואָרען צוליב דער שרפה, וואָס האָט פּלוצים אויסגעבראָכען אין דער טורמע אויף קאָפּערניקא גאַס. ביז די פייערלעשער־אָפּטיילונגען זענען אָנגעקומען אויפ'ן אָרט פון'ם געשעהעניש איז שוין אָבער די שרפה אָפּגעלאָשען געוואָרען דורך דער טורמע־רינגערשאַפט.

די ערשטע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די שרפה איז ענטשטאַנען אין איינער פון די צעלעס, פון אַן אונטערצינדונג.

אינדערפריה, ווען אַלע אַרעסטאַנטען זענען אַרויס אויפ'ן שפּאַציר, איז אין איינער פון די צעלעס געבליבען דער קרימינעלער פערברעכער וולאַדיסלאַוו באָרעצקי. באָרעצקי האָט אונטערגעצונדען זיין שעניק, ער האָט געהאַט בדעה אַרויסצורופען אַ פּאַניק, בעת וועלכער עס וואָלט זיך איהם איינגעגעבען צו ענטלויפען און אפשר נאָך עמיצען צו בעפרייען.

מיעטשיסלאַוו באָרעצקי האָט גאָר אַ רייכע קרימינעלע פערגאַנגענהייט. ער איז בסך הכל אַלט 25 יאָהר. מיט אַ צייט צוריק האָט ער זיך פערליבט אין אַ געוויסער סטעפאַניאַ שווידערסקאַ פון וואַרשא, און נישט־קוקענדיג דערויף, וואָס ער איז אַ פערהייראַטער, האָט ער אָנגערעדט זיין געליבטע, זי זאָל פערלאָזען איהר עלטערן־הויז און אַנטלויפען מיט איהם. זי האָט איהם געפאָלגט און איז מיט איהם אַנטלאָפען קיין קראָקע.

פון דאָרטען האָט דאָס פאָרפאָלק מיט אַ גע־רונגענער טאַקסובקע זיך געלאָזט פאָהרען ווייטער.

אונטער וועלו האָט באָרעצקי דערהרגעט דעם שאָפער פון דער טאַקסובקע, יאַן סקאַלניאַק, און זיך געלאָזט מיט זיין כלה איבער די פוילישע שטעט און שטעטלעך. אויסגעפיהרט אַ גאַנצע רייה גנבות און שווינדלערייען, ביז מען האָט איהם ענדליך אַ־רעסטירט אין פויזען פאַר אַ גרויסער גנבה, וועלכע ער האָט אויסגעפיהרט אין לאָדז. אויפ'ן וועג קיין לאָדז האָט זיך איהם איינגעגעבען צו ענטלויפען פון ער איז געקומען קיין וואַרשע, וואו עס האָט נאָך פון פריהער געוואַרט אויף איהם סטעפאַניאַ שווידערסקאַ. ער האָט אָבער נישט לאַנג שפּאַצירט אויף דער פריי, די וואַרשאַווער פּאָליציי האָט איהם אויסגעשפּירט, אַרעסטירט און ווידער איבערגעשיקט קיין לאָדז וואו מען האָט איהם אַריינגעזעצט אין טורמע אויף קאָפּערניק־גאַס.

זיין פּרוב אַרויסצורופען אַ שרפה וועט איצט האָבען נאָר די פאָלגען, וואָס לעת־עתה האָט מען די אַרעסטאַנטען ערלויבט צו רויכערן, און זיי האָבען געמעגט האָבען ביי זיך זאַפּאַלקעס — וועט איצט די טורמע־מאַכט פון דעם פאַל אָן, האַהר־שיינליך פערווערען צו האָבען זאַפּאַלקעס און צו רויכערן.

די אויספאָרשונג וועגען דער שרפה ווערט נאָך ווייטער געפיהרט. צוליב פערשטענדליכע סיבות ווערען די גענויערע רעזולטאַטען פון דער אויספאָרשונג נישט פערעפענטליכט.

דער סוד פון אַ געפונענעם טויטען קערפּער

(2) מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט מען אין וואַלד הינטערן דאָרף קיעראַן געפונען אַ טויטען קערפּער פון אַ יונגען, אַנ'ערך, 19־יעהריגען מאַנס־בערשוין, מיט טיפע וואונדען פון ביקס־שאָסען אין דער ברוסט. די ערשטע אויספאָרשונג האָט פעסט־געשטעלט, אַז דער דערהרגעטער איז אַ געוויסער זיגמונד מיכאַליאַק פון דאָרף שטשעראָזו. וועגען דעם, אויף וואָס פאַר אַן אופן עס איז אויסגעפיהרט געוואָרען דער מאָרד, איז די פּאָליציי דערגאַנגען פאָלגענדעס:

נישט ווייט פון'ם דאָרף קרישיאַקי־בענדקאָוו־סקיע וואוינט אַ רייכער דאָרפס־ווירט טאָמאַש בעשקאַ.

מיט עטליכע טעג צוריק זענען אַלע אין בעשקאַס שטוב ביינאַכט אויפגעוועקט געוואָרען פון דעם אומגעוועהנליכען בילען פון'ם הונד. פּלוצים האָט זיך דערהערט אַ שאָס און דער הונד איז פערשוויגען געוואָרען. עס איז געווען קלאָר, אַז דעם הונד האָט מען דערשאָסען, מיט אַ פּאָר מינוט שפּעטער האָט מען אָנגעקלאַפּט אין דער טיר און גע־פאָדערט מען זאָל עפענען. בעשקא האָט זיך אָפּגעזאָגט דאָס צו טון. די אומבעקאַנטע לויט די שטימען 3 פּערזאָן, האָבען גענומען די טיר אויס־ברעכען, בעשקאַ האָט אָנגעשטעלט די ביקס און געוואָרענט, אַז ער וועט שיסען. די אָנפאַלער האָבען דערויף אָנגעהויבען שיסען דורך דער טיר. דאַן האָט בעשקאַ, אָנגעשטעלט זיין ביקס אין אַ שפּאַרע און אויסגעשאָסען, עס האָט זיך דערהערט פון דרויסען אַ קרעכץ און קללות, בעשקאַ האָט נאָך אַ פּאָר מאָל אויסגעשאָסען און אין דרויסען איז גע־וואָרען שטיל.

אַ גאַנצע נאַכט איז בעשקאַ געזעסען ביי דער טיר מוט אַן אָנגעלאָדענער ביקס. אינדערפריה איז ער אַרויסגעגאַנגען און דערזעהען, ליגען דעם יונגען מיכאַליאַק אַ טויטען, צוערשט האָט ער געוואָלט אַליין געהן מעלדען דער פּאָליציי וועגען דעם גאַנצען געשעהעניש, די פרוי האָט איהם אָבער נישט געראַטען, זי האָט מורא געהאַט פאַר פעראַנטוואָרטליכקייט, דאַן האָט ער גענומען דעם טויטען קערפּער און איהם אַפּגעפיהרט אין וואַלד אונטער קעדראַן. דאָס געוויסען האָט איהם אָבער נישט געלאָזט רוהען, און ער האָט געלאָזט צווויסען טון וועגען דעם גאַנצען געשעהעניש אין דאָרף.

מען האָט בעשקאַן אַרעסטירט, אַזוי אָבער ווי די סימפּאַטיע פון דעם גאַנצען דאָרף איז אויף דער זייט פון בעשקאַן האָט מען איהם געלאָזט אויף דער פריי ביז צום פּראָצעס.

דער דערהרג'עטער מיכאַליאַק איז געווען שוין פון לאַנג אין פערדאַכט ביי דער פּאָליציי, אַז ער האָט אַדורכגעפיהרט אַ רייה רויב־אָנפאַלען.

די פּאָליציי זוכט מיכאַליאַק'ס חברים.

אַנ'אויפרייס אין אַ הויז

(2) נעכטען אַרום 1 בייטאָג איז אויף ליפּאָווע 20, אין הויז וואָס געהערט צו דער פירמע לעוויט און בושעווינסקי פאָרגעקומען אַנ'אויפרייס פון אַ קעסעל, וואָס איז בענוצט געוואָרען אָנצוואַרימען די רעהרען פון דער וואַסערלייטונג.

דער אויפרייס איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז אַלע שויבען, אין דעם הויז און פון די אַרומיגע הייזער זענען אַרויסגעפאַלען, דער קעסעל איז צו־ריסען געוואָרען אויף צוויי טיילען, איין טייל איז אַ־רויפגעפלויגען אויפ'ן באַלקאָן פון צווייטען שטאָק און מיטגעריסען אַ שטיק פון'ם באַלקאָן.

צום גליק זענען קיין מענשליכע קרבנות נישט געווען.

אַ גנבה

נעכטען ביינאַכט, האָבען זיך גנבים־איינברעכער אַריינגעכאַפּט אין יובילער־מאַגאַזין פון י. בורשטיין (זנערושער 50), און אַרויסגעגנבעט פאַר פינף טויזענד זלאָטעס פינגערלעך, זייגערלעך, א.ד.ג. די פּאָליציי זוכט די פערברעכער.

לעגיטימאַציעס פאַר וואַיאַזשאָרען

(2) צוליב דעם, וואָס אַ סך וואַיאַזשאָרען ווערען אין וועג פערהאַלטען דורך דער מאַכט, ווייל זיי בעזיצען נישט קיין ענטשפּרעכענדע לעגיטימאַציעס, מעלדעט די אינדוסטריעלע אָפּטיילונג פון דער ערשטער אינסטאַנץ אַז די לעגיטימאַציעס פאַר די וואַיאַזשאָרען גיט אַרויס די אינדוסטריעלע אָפּטיילונג פון דער 1־טער אינסטאַנץ ביי אַלע סטאַראָסטוועס. דאָס ביכעלע איז גילטיג אויף אַ יאָהר. כדי צו בעקומען אַ לעגיטימאַציע דאַרף מען צושטעלען אַ בעשייניגונג פון דער פירמע, אַנ'אויסצוג פון'ם מעלדונגס־בוך, אַ צייגניש פון גוטער אויפפיהרונג און צוויי פאָטאָגראַפיעס, אַזאַ לעגיטימאַציע דינט דעם וואַיאַזשאָר אַלס פּאַס אין וועג.

אַ זעלבסטמערדערין

(2) אויף גראַנסקאַ 69 האָט אַ געוויסע יאַנינאַ באַראַנסקאַ, 18 יאָהר אַלט געפּרובט בעגעהן זעלבסטמאָרד און אויסגעטרונקען אַ גרויסע דאָזע יאָרינע. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט די ערשטע הילף.

פון געריכט

(2) אין קרייז־געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען דעם לאַנג־בעקאַנטען פּראָפעסיאָנעלען גנב — סטאַניסלאַוו מאַטוס. דאָס מאָל איז מאַטוס בעשולדיגט געוואָרען אין גנבענען אַ פּאַלטאָ און 100 זלאָטעס.

דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף דריי יאָהר שווערע טורמע.

דאָסזעלבע געריכט האָט פערמשפּט אויף 4 חדשים טורמע דעם סאָלדאַט יאַן קאָכאַנאָווסקי, פאַר איינהאַלטען ביי זיך מלוכה־געלדער, וועלכע ער האָט צונויפגעזאַמעלט ביי די שטייער־צאָהלער.

פאָלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

מאָרגען, שבת, דעם 9/3 ה. י. — 2 פאָרלעזונגען:

א) 5 נאָכמ. אין לאָקאַל פון דער ציוניסט. אָרגאַניז. (צגעלנ. 4) ד"ר י. פרענקעל (העברעאיש) אויף ד. ט.: א. ז. ראַבינאָוויטש—צום 75 טען געבורטס־יובילעאום.

ב) 8 30 אָוונד אין לאָקאַל פון צענטר. יוד. האַנדווערקער־פערבאַנד (פּאָלודניאָווע 4) — ה' יוסף הערשקאָוויטש (יודיש) אויף ד. ט.: „אָרגאַניזאַציע און ספּעציאַליזאַציע פון אַרבייט אַלס פּראָבלעם פון דער יוד. עקאָנאָמיק". איינגאַנג פריי!

די נאָהענטסטע פאָרלעזונג:

זונטאָג, 10/3, 8.30 אָוונד אין לאָקאַל פון דער ציוניסט. אָרג.—ד"ר פ. פרידמאַן (פּויליש) א.ד.ט.: „די 1־טע פאַזע פון דער עמאַנציפּאַציע פון די יודען אין אייראָפּאַ". איינגאַנג פריי!

געמאַכט אַ סך פּראָטאָקאָלען אין בעקערייען

(2) אַ קאָמיסיע אונטער דער אָנפיהרונג פון דעם שעף פון דער אַפּראָוויזאַציאָנס־אָפּטיילונג דר. גראַבאָווסקי, מיט דעם אַנטייל פון דעם שעף פון שטראָף־אָפּטיילונג ביי דער שטעטישער סטאַראָסטווע, ה' ר"ן, און אַ פּאָליצי־פּאַטראָל האָט נעכטען אַדורכגעפיהרט אַ קאָנטראָל אין אַ גאַנצער רייה בעקערייען. מען האָט אין רעזולטאַט פון דער קאָנטראָלע פערקוועסטיאָנירט 600 זאַק מעהל, אַלס נישט ענטשפּרעכענדע לגבי דער פעראָרדנונג פון פּראָצענט־איבערמאָהל. אַ חוץ דעם זענען פערשריבען געוואָרען אַ סך פּראָטאָקאָלען פאַר אויסבאַקען געבעקס פון נישט־ענטשפּרעכענדען מעהל, און פאַר אַנטיסאַניטאַרען צושטאַנד פון די בעקערייען.

אַ קאָנפערענץ וועגען אַרבייט און לוין־בעדינגונגען

(ז) נעכטען האָבען זיך צום מאַגיסטראַט גע־ווענדעט אַלע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, וועגען צו־זאַמענרופען אַ געמיינזאַמע קאָנפערענץ, אויף וועלכער עס זאָל בעהאַנדעלט ווערען די פראַגע פון די אַרבייט־ און לוין־בעדינגונגען פאַר די סעזאָן־אַרבייטער אויפ'ן יאָהר 1929.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען די סעזאָן־אַרבייטער אויף דעם יאָהר פאָדערען אַ לוין־הוספה פון 20 פּראָצענט העכער ווי פאַראַיאָהרען.

וועגען דער „שוואַרצער ליסטע" אין דער „באַנק פּאָלסקי"

(2) ווי בעוואוסט, ווערט אין דער באַנק פּאָלסקי געפיהרט אַ צעטעל פון די פּערזאָנען, וועלכע האָבען דערלאָזט צו פּראָטעסט זייערע וועקסלען. דאָס צעטעל ווערט גערופען „די שוואַרצע ליסטע". ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען אויף דער שוואַרצער ליסטע בעצייכענט ווערען נאָר די פּערזאָנען, וועלכע דערלאָזען סיסטעמאַטיש צו פּראָטעסט זייערע וועקסלען פאַר צופעליגע פּראָטעסטען וועט מען אויף דער שוואַרצער ליסטע נישט אַריינפאַלען.

אָפּגעשטעלט די טראַמוואַי־קאָמוניקאַציע

צווישען לאָדז—פּאַביאַניץ—אָזאָרקאָוו

(ז) ווי עס אינפאָרמירט אונז די דירעקציע פון די צופאָהר־טראַמוואַיען זענען די ליניעס לאָדז—אָזאָרקאָוו און לאָדז—פּאַביאַניץ, צוליב די שטאַרקע שניי־זאַווערוכעס אַזוי פערשיט געוואָרען, אַז עס האָט זיך אָפּגעשטעלט די קאָמוניקאַציע.

אויף די ליניעס לאָדז—טושין און לאָדז — זגיערזש קורסירען די טראַמוואַיען מיט אַ גרויסער פערשפּעטיגונג.

אויף די פערשיטע ליניעס זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען אַרבייטער אָפּצוריינען די שינעס. מען רעכענט, אַז די קאָמוניקאַציע זאָל היינט צוריקגעשטעלט ווערען.

פאַבריק־שרפות

(2) אין משך פון'ם נעכטיגען טאָג זענען פערר־רעגיסטרירט געוואָרען פאָלגענדע שרפות:

אין דער פירמע וואַגנער און שותפים (יולי־וש גאַס 32), האָט זיך אָנגעצונדען אונטערן דאַך דאָס שטרוי.

אויף גדאַנסקאַ 133 אין דער שפּינערייי פון לאָרענץ אין פאַבריקס־בנין האָט זיך אָנגעצונדען די וואָל פון דער רייסערייי.

די דריטע שרפה האָט אויסגעבראָכען אין דער טריקאָטאַזש־פאַבריק פון ניעדזוויעדזשינסקי, אויף זאַגאַיניקאַווא 75. עס האָט זיך אָנגעצונדען דער דאַך איבער דער קעסלערייי.

דער היזק איז נישט קיין בעדייטענדער.

אַלע שרפות זענען תיכף איינגעלאָשען געוואָרען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: וואַיטשיצקי, נאַפּיורקאָווסקאַ 27; ראַצע־לעצקי, פּיעטריקאָווער 127; אילניצקי, און צימער, וואָולטשאַנסקאַ 27; ליינוועבער, פּלאַץ וואָלנאָש־טשי 2; האַרטמאַן, מלינאַרסקאַ 1; קאַהאַן, אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80.

אראמאנטישער פערוואונדעטער

(ב) אויפ׳ן וואקזאל לאדז־פאבריטשנע האט מען נעכטען געבראכט אין א שווער־פערוואונדעטען צושטאנד א געוויסען פראנציסעק גוטקאווסקי, 21 יאהר אלט, פון הארף דלוגיע, אונטער בושער־זשין. פונ׳ם וואקזאל האט מען ארויסגערופען די פאגאטאוויע וועלכע האט דעם פערוואונדעטען אפגעפיהרט אין פאזנאנסקים שפיטאל.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט פאלגענדעס: דער פערוואונדעטער גוטקאווסקי האט זיך פערליבט אין א מיידעל א טאכטער פון א רייכען גארפס־ווירט אין דארף דלוגיע. דאס מיידעל האט שוין אבער געהאט א חתן א געוויסען ראמאן נעטשינסקי. נעטשינסקי האט געווארענט גוטקאווסקי ער זאל צורוה לאזען זיין כלה, וועט ער איהם דערשיסען. גוטקאווסקי האט אבער ווייטער פערפאלגט דאס מיידעל. נעכטען אינדערפריה האט נעטשינסקי אפגעווארט זיין קאנקורענט און אין איהם עטליכע מאל אויסגעשאסען.

נעטשינסקי׳ן האט די בושעושינער פאליציי שוין אויך ארעסטירט.

העלפט א נויט-ליידענדער פאמיליע!

אויף דרעוונאווסקא 6 הונגערט אן־ארבייטס־לאזע פאמיליע.

ווער עס קען אונטערהעלפען מיט ארבייט א קוואליפיצירטער וואקען־ארבייטער, ווערט געבעטען מיטצוטיילען דרעוונאווסקא 6, מ. געלבארד.

10-יאהריגען יובילעאום פון דער פישער-סעקציע

(—) מארגען אין אווענד קומט פאר אין זאל „קאלאסעאום" די פייערונג פון 10־יעהריגען יובי־לעאום פון דער פישער־סעקציע ביים קליינהענדלער־פעראיין.

די פייערונג איז פערבונדען מיט דער פאהן־ענטהילונג פון קליין־פיש־הענדלער־פעראיין.

פון „מרכז עברי"

שבת אווענט קומט פאר די לעקציע פון ה׳ אינזשיניער פ. לינדער א. ד. ט. „ארבייט און ענערגיע" איינטריט פריי.

דער לעקציע זאל ביים „מרכז עברי" איז פער־זעהען מיט דער גאנצער העברעאישער ארץ־ישראלי־דיגער און חוץ לארץ׳דיגער פרעסע, ווי אויך מיט די לעצטע פעריאדישע אויסגאבען אין דער העב־רעאישער שפראך.

שפענדען פאר די וואוים- און דערנעהרונגס פונקטען.

אין אונזער רעדאקציע זענען אריינגעפאלען פאלגענדע שפענדען: פון ה׳ הערש ראטשטיין, וואלבארסקא 37 — 5 זלאטעס און ה׳ שמעון מאראוועצקי וואלבארסקא 38 — 4 זלאטעס.

Dr. DONCHIN

מאניושקא 11, טעלעפאן 9-97

ספעציאל-ארצט פאר אויגענקראנקהייטען

נעמט אן טעגליך פון 10—1 מיטאג און 4—7 נ.מ

זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

הלל שטארקמאן

נעכטען איז אין עלטער פון 27 יאהר געשטאר־בען דער בעקאנטער טוער אין די היגע ספארט־קרייזען, הלל שטארקמאן.

נאך אלס נימנאזיע־שילער האט זיך דער פער־שטארבענער פערנומען מיט ענטוויקלען די ספארט־אידעי צווישען דער יודישער יוגענד, גענומען א אקטיוון אנטייל ביים שאפען די היגע מקומיגע ארגאניזאציע, שפעטער איז ער אריינגעטרעטען אין „בר־כוכבא" ווי ער איז זייט עטליכע יאהר געוועזען פערוואלטונגס־מיטגליד און ספארט־אינסטרוקטאר. זיינע פארלעזונגען איבער ספארטטעמעס האבען שטענדיג געהאט גרויס ערפאלג.

הלל שטארקמאן איז אויך געוועזען טעטיג אלס ספארט־פובליציסט פאר׳ן אפפאהרען אויף שטודיעס, איז ער געוועזען רעדאקטאר פון דער בעקאנטער ספארט־צייטונג „טיגאדניק ספארטאווי" און מיטארבייטער פון דער יודישער „ספארט צייטונג" ערשט נישט לאנג האט ער זיך צוריקגעקעהרט פון מיליטער, אלס בעמיקער האט ער אין מיליטער ארויסגעוויזען גרויסע פעהיגקייטען און ער איז לאנג געוועזען דער איינציגער יוד, וואס האט געענדיגט די „פארכאראזשובקע" אין שרעם ביי פויזען, אלס פלוטאנאזיר.

דער טויט פון הלל שטארקמאן האט ארויס־גערופען גרויסען טרויער אין די היגע יודישע ספארט קרייזען.

מארגען — די פארלעזונג פון בערנארד זינגער

פון וויטאס׳ן ביז סלאוואק׳ן 10 יאהר פוילישער פארלאמענט

מארגען, שבת האלב 11 אינדערפריה וועט אין זאל פון „ארט" פארקומען די פארלעזונג פון בעקאנטען פובליציסט בערנארד זינגער א. ד. ט. „פון וויטאס׳ן ביז סלאוועק׳ן — 10 יאהר פוילישער פארלאמענט".

די פראגע וועגען סיים, דער קריזיס, וועלכען עס לעבט איצט דורך דער פוילישער פארלאמענטא־ריזם איז איצט דאס צענטראל־פראבלעם פון פא־ליטישען לעבען אין פוילען. עס ווערט דעריבער פאר יעדען זיין אומגעהויער אינטערעסאנט אויס־צוהערען א שילדערונג פון סיים פאר די 10 יאהר פון זיין עקזיסטענץ. בפרט ווען די שילדערונג ווערט געגעבען ווערען דורך א־א אויסגעצייכנעטע קענער פון סיים, ווי דאס איז בערנארד זינגער. דאס וועט זיין נישט קיין טרוקענע פארלעזונג, נאר א לעבע־דיגער פילם פון סיים, זיינע פיגורען, גרויסע און קליינע מענשען, מנהגים, טראדיציעס, ליכט־ און שאטען־זייטען. די וואס וועלען בעזוכען די פאר־לעזונגען וועלען זיכער פילזייטיג בעדייכערען זייער קענט־ניש פון דער לאבאראטאריע, וואו עס ווערט גע־שמידט דאס פאליטישע לעבען אין לאנד.

פון יודישען טעאטער

נאך 3 מאל וועט דאס לאדזער פובליקום האבען דאס פערגעניגען צו זעהען דארא ווייסמאן אין דער פרעכטיגער ראלע פון „ווייב און געליבטע" דאס וועט זיין פרייטאג, שבת און זונטאג אין אווענד.

שבת נאכמיטאג און מאנטאג אין אווענד וועט זיך דארא ווייסמאן בעווייזען אין א נייער קונסט־ראלע „א־עסטאנטקע נומער 46. און נאך איינמאל אין „די מאמע פון דער וועלט".

שוין געבוג צייט

זיך נישט לאזען פערפיהרען

פון נישט זעלבסטגעלערנטע און נישט ערפאהרענע שאנטאזשירענדע ווינקעל־עצה געבער, ווען איהר קענט פאר א קליינעם האנאראר קריגען א ריכטיגע עצה און געשריבען פון געלערנטע און ערפאהרענע ג. רעפערענטען פון רעגי־רונגס־אינסטיטוציעס, יעדער אויף זיין געביט ווי:

שטייער, קאנצעסיע, היפאטעקען, עקזעקוציעס, פאס, וועקסעל, וואוינונג קרימינאל און סאנדאווע פראגען

דאס אלץ ווערט ערלעדיגט אמשנעלסטען און ריכטיגסטען וועג צו דער ערשטער קוועלע און אינסטאנץ נאר

BIURO „POSTĘP"

KONSTANTYNOWSKA 10, front.

א „מלוה מלכה לטובת דעם אינטערנאט „פאמאץ"

(—) כדי פינאנציעל אונטערצושטיצען דעם אינטערנאט „פאמאץ" ווערט מארגען איינגעארדנעט אין רעסטאראן פון נערולד אן־אריגינעלע „מלוה מלכה".

בעת דעם ערשט־קלאסיגען אזענד־ברויט וועט־לען פארקומען אויפטריטען פון די בעסטע יודישע ארטיסטען אין לאדז. נאך דעם פראגראם טענץ ביז אינדערפריה.

דאס יודישע מערעל־אינטערנאט „פאמאץ" איז איינע פון די נויטיגסטע און נוטערהאפטסטע אינס־טיטוציעס אין לאדז. דאס איז א בורגע פאר די אונ־טערזאקסענערע מיידלעך פון די יתומים־הייזער, וועל־כע לערנען זיך א פאך, ארער אין די היגע מיטעל־שולען.

דער אינטערנאט „פאמאץ" האלט איצט צעהנער לינער א־עלכע מיידלעך, וועלכע געפינען אין אינטער־נאט אן׳אמתע היים.

די לאדזער יודישע געזעלשאפט איז דעריבער מחויב אונטערצושטיצען די אימפרעזע, וועלכע דארף פינאנציעל שטארקען די אינסטיטוציע.

דער קינסטלערישער פריה-מארגען אין פילהארמאניע

די ליטעראריש־קינסטלערישע פריהמארגענס, וועלכע עס ארדענט איין פון צייט צו צייט דער פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער „קולטור־ליגע" האבען זיך שוין ערווארבען א שם ביי די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

מארגען פארמיטאג ארדענט אויך איין דער פאלקס־אוניווערזיטעט א קינסטלערישען פריהמארגען די אינסטיטוציע האט נישט געקארגט קיין אויסגא־בען און האט איינגעלאדען אויף דעם פריהמארגען די בעקאנטע ארטיסטען פון דער ווילנער טרופע ווייסליץ יוסף קאמיען, רינה קאמיען־קעניג, די לאדזער ארטיסטין נאדיא קארעני. און די דראמא־טישע סטודיע „בעגינען":

אין פראגראם רעציטאציעס, איינאקטערס גע־זאנג און רעקלאמאציע.

אין „ארוט"

„מאסקאראד אויף דער אלטשטאט"

צוליב דעם אויסערגעוועהנליכען ערפאלג פון דעם געמישטען רעפערטואר־פראגראם א. נ. „מאסקאראד אויף דער אלטשטאט", האט די דירעק־ציע פון אונזער „ארוט" בעשלאסען דעם דאזיגען פראגראם צו שפילען ביז מאנטאג איינשליסליך.

היינט, פרייטאג, און מארגען שבת ווערט אלזא געשפילט דער מאסקאראד אויף דער אלטשטאט", וואס ענטהאלט די בעסטע און פרעהליכסטע נומע־רען פון „ארוט".

פרטים אין די אנאנסען און אפישען.

מעלדונגען.

הסתדרות „צעירי מזרחי" קילינסקי 44.

פרייטאג־צו־נאכטס פ׳ ויקהל 7.30 א זייגער וועט אונזער חבר ר׳ יחיאל מאיר קלובסקי לערנען תנ״ך פסוק ישעי מיט א היסטארישען איבערבליק.

שבת־צו־נאכטס 8 א זייגער וועט הרב נוט־קאווסקי האלטען א וויכטיגען רעפעראט א. ד. ט. „תקופת אנשי כנסת הגדולה". עס ווערט געבעטען אלע חברים און סימפאטיקער פינקטליך צו קומען.

מיר פאדערען אויף אונזערע חברים צו בעצאהלען דעם אינקאסענט מס־חדשי פאר די לעצטע צוויי חדשים. 4794 הועד.

הסתדרות „החלוץ המרכזי בלודז.

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן ליטעראריש־מוזיקאלישען אווענד וועלכען מיר ארדנען איין דעם 17. ד. מ. אין זאל פון „הזמיר" ווערען אלע חברים־רות אויפגעפאדערט צו קומען שבת ד. 9. ד׳ מ. 7 א זייגער אווענד. 4842

די ליי־ביבליאטעק א. נ. פון א. אייזענשלאס מאכט בעקאנט, אז פון 1. מערץ ביז דעם 1. אפריל וועט זיין א ביליגער חודש פון איינשרייבען נייע אבאנענטען. עס זענען אויך צוגעקומען עטליכע הונדערט נייע ביכער פון דער יודישער ליטעראטור ווי אויך פערשידענע איבערזעצונגען.

די ביבליאטעק א. נ. פון א. י. נאראן „ביי האחדות", שענקעוויטשא 3[5

די ביבליאטעק קאמיסיע איז מודיע, אז לעצ־טענס איז אריינגעקומען די נייעסטע העברעאישע, יודישע, פוילישע אויסגאבען, איינשרייבען אין חודש אבצאהל איז א מינימאלער. די ביבליאטעק איז אפ־פען 4 מאל אין דער וואך: זונטאג, דינסטאג, דאנערש־טאג און שבת פון 7—9 אווענד 4813

די ביבליאטעק קאמיסיע.

פון בר־כוכבא.

אלע מיטגלידער און סימפאטיקער פון בר־כוכבא ווערען געבעטען צו קומען אויף דער לויה פון אונזער לאנגיעהריגען מיטגליד און געוועזענעם פערוואלטונגס־מיטגליד ד״ר כעמיע הלל שטארקמאן פון כר.ייע־הויז אל. 1. מאי 3 12 א זייגער פאר־מיטאג. 4817

אלגעמיינער פראפ. לאנדעס־פעראיין פון בעקליידונג ארבייטער אין פוילען אפטיילונג לאדז, לאגעוניצקא 4 אכטונג, פארעל־ארבייטער!

שבת ד. 9. מערץ 11 א זייגער פריה קומט פאר אין פעראיינס־לאקאל, לאגעוניצקא 4 א דרינ־גענדע פאך פערזאמלונג א. ט. א. זעהר וויכטיגע פאך פראגען. אלע דארפען אומבעדינגט קומען!

4833 די פאך־קאמיסיע פון פארל־ארבייטער

מארגן, שבת 10.30 אינדערפריה, קומט פאר אין זאל פון „ארוט" זאכאדניא 43

א פארלעזונג בערנארד זינגער

פון טיים־קארעספאנדענט פון „נ. פאלקסבלאט" דעם בעקאנטען זשורנאליסט

א. ד. ט.: „10 יאהר פוילישער פארלאמענט"

(פון וויטאס׳ן ביז סלאוועק׳ן).

טעזיסען: דער בעל־הבית ביי דער מאכט. — די הויפט־העלדען—וויטאס—לוטאסלאווסקי—גלאמבינסקי-טעאדאראוויטש. — א רעגירונג ווערט געבוירען. — טעג און נעכט אין סיים. — אבסטרוקציעס. — ג שפענסט פון נאציאנאלע מינדערהייטען. — מען טראגט ארויס דעפוטאטען. — דער זעניט פון סיים. — די ערשטע קוילען אין געביידע. — דער אונטערגאנג. — די נייע בעל־הבתים. — מאיארען. — פולקאווניקעס. — וויטאס אין שאטען — סלאוועק. — יודישע קאלא.

בילעטען שוין צו בעקומען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט".

Skład Artykułów Perfumeryjnych

L. JOSKOWICZA

Łódź, Zgierska № 11, telefon № 64-42.

די איינציגע און ביליגסטע

איינקויפס = קוועלע פון

קאסמעטישע- און פערפומעריע-ארטיקלען

ריכטיג צום יום־טוב

פאר דער

קראווינץ!

קינא-טעאטער

„PALACE"

Piotrkowska 108.

היינט גרויסע אונגעוועהנליכע פרעמיערע!

„דער גנב פון דמשק"

דער נייעסטער שלאגער פון דער „PARAMOUNT"-פראדוקציע

פאסצינירענדע קאמעדיע אויפ׳ן געביט פון נסים־דיגע געשיקטקייט פון א געוויסען „גנב".

אין דער ראל פון גנב DOUGLAS Mc. LEAN אין דער ראל פון דער שקלאפין – די שענסטע פון די פרויען SUE KARROL אנהויב 4 נאכמ., שבת און זונטאג—12 בייטאג. אויפ׳ן 1. סעאנס אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זל. סימפאנ. ארקעסטער אונטער דיר. פון ה׳ מ. לידויער. דער זאל איז גוט בעהייצט.

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

היינט ווערט ערעפנט אין שייבלערס-נייבוי אויף זאוואדזקא 1 (רוג פעטריק.)

דאס שיך=געשעפט פון מ. פרינץ

אויף לאגער א גרויסער אויסוואהל פון די נייעסטע אויסלענדישע פאסאנען פון

דאמען- מענער און קינדער=שיך א. אנד.

רעיעלע און פינקטליכע בעהאנדלונג. אייגענער ווערקשטעל אויפ'ן ארט.

בעמערקונג: 5 פ אָצ. פון פדיון פון דער הכנסה וועט ווערט בעשטימט פאר'ן גויט-הילפס - פאנד.

מודעה פון ועד הרבנים.

דער לאָדזער ראבינאט מאכט בעקאנט, אז נאך א פערשטענדיגונג מיט די פערוואלטונגען פון ביידע קצבים-פעראיינען, איז בעשלאָסען געוואָרען, אז די

לאָדזער קצבים מוזען זיך געפונען אונטער השגחה הראשית ביים ועד הרבנים

און צו דעם צוועק אדורכצופיהרען א רעגיסטראציע פון אלע לאָדזער קצבים, וואָס וועט פאָרקומען יום א' פרשת פקודה (ד. 11-טען מערץ 1929) אין דער קאנצעלאריע פון ראבינאט (פריידהייטס פלאץ 6) אין די שעה'ן צווישען 3–6 נאָכמ. בכדי דאדורך צו קאָנען געבען די מעגליכקייט די יודישע בעפעלקערונג צו וויסען, וואו צו קויפען כשר פלייש און וואו נישט.

ועד הרבנים.

=

דאמען

שניידער-ווערקשטעל

מ. ברייטשטיין

8484 זגערזשער 24

צום אנקימענדיגען זומער-סעזאָן נעם איך אָן בעשטעלונגען אויף מענטעל און קאָסטיומען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות. צוגענגליכע פרייזען. בעסטע בעדינגונגען.

איבערצוגעבען א וואוינונג

2 צימער מיט א קוך און א באלקאן מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף אלעקסאנדראָווסקא גאס שוין איבערצוגעבען. אנצופרעגען ביים סטארשע פעלדשער ע. מאשקאוויטש, אלעקסאנדראָווסקא 15.

Zagubiono:

1) Blanko-weksel na sumę zł. 100.— z wystaw. J. Szpilberga, Łódź, Sieradzka 1 na zlecenie S. Rozena;
2) Blanko-weksel na zł 50.— z wystawienia Rabinowicza, zlecenie własne;
3) Protestowany weksel na sumę zł. 90.— z wystawienia J. Brustowskiego, Wschodnia 55, zlecenie własne;
4) Protestowany weksel na zł. 76.50 z wystaw. Nomberga, Zawadzka 53, zlecenie własne.
5) Blanko-weksel na zł. 200.— wystawiony w Chełmie, na zlecenie Staw, Łódź;
6) $^1/_2$ Losu loteryjnego 5-ej klasy Nr. 109.189, oraz gotówką zł. 125.—

Uczciwy znalazca proszony jest za zatrzymaniem gotów i zł. 125. i zwrot powyższych weksli i losu, które jednocześnie unieważniam.

M. Lenga, Łódź, Pomorska 33.

ערשטקלאסיגער ווערקשטעל פון

קאָלדרעס

פוכענע און אויך וואטענע, ביי

M. Złocisty

לאָדז 6 שערפיען (בענעדיקטא) 34

אויף לאגער א גרויסן אויסוואל פון פערטיגע קאָלדרעס

מונדורקעס און שול-מאנטלען

ווי אויך עלעגאנטע

קינדער-גאַרדעראָבען

פון די בעסטע שטאָפען צו צוגענגליכע פרייזען עמפפעהלט

M. MIGDAŁ, Gdańska 59.

ד"ר מ. קאליש

צאהן-ארצט

צאהן- און מונד-קראנקהייטען, צאהן=כירורגיע. נעהמט אָן פון 11–2 און פון $6^1/_2$–8 אין אָווענד, זונטאָג פון 12–2 מיטאָג.

זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 37.

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פאמאָץ, אלעקסאנדראָווסקא 1 פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

4087

א לערן-יונגעל

צו הענטשטעפס ווערט געברויכט גאפלאנסקי 12 ביי מערמאן

ספעצ. פאר פאביאניצער

איך האב צו פערקויפען א גאנץ גאַרדינען צעקעל מאשין „אוניאנס" פראדוקציע. צו ערפאהרען ביי לייביש שפירא חסכאדניע 16.

ס'ווערט זאָפאָרט געזוכט

א לערן-יונגעל

פון ארענטליכע עלטערן באלד געצאָלט ראָזענבוים קאָנסטאנטינער 42.

א יונגערמאן

וועלכער איז בעקאנט אין דער קאָנפעקציאָנס-בראנזשע ווערט געזוכט ביי

שאלדראיעווסקי

פיעטרקאָווער 294 אין רוגאָווע געוועלב.

עלעגאנטע פרויען

דארפען אויסנוצען די געלעגענהייט - פערקויף פון פערשידענע מאדערנע פאלקעס ווי אויך פאריזער שרינדען

צו קאָנקורענץ-פרייזען קאָנסטאנטינער 15 ביי פרוי צוקער אין הויף

א וועקסעל

איז פערלוירען געגאנגען אויף 79 זל. אויסשטעלער אברהם ארגנדארטשיק ושיראנטען: וואַרשאווסקי און קאלינסקי צאָהלבאר דעם 16 טשערווי'ן אָפצוגעבען צו ד. פּאַצאַנאָווסקי נאָוואָ-צעגעלניאַנא 39 אין געוועלב. דער וועקסעל ווערט ערקלערט אַלס אוגגילטיג.

א נייערין

ביי טריקאָ-וועש קען זיך מעלדען וואָלבאָרסקא 5 קוויגר - אָפּיצינע 2-טער שטאָק ראָוועט

ס'ווערט געזוכט

טיכטיגע אגענטקעס פערקויפערינס ווי אויך אגענטען און פערקויפערס וועלכע זענען פעהיג און ווילען זיך רעצידירען אנצונעמען בעשטעלונגען אויף לוקס-סאָווע זאכען קאלאסאלע פערדינסטען און אויך גוטע געזיכערטע בעדינגונגען צו ערפאהרען ביי לוקין אל. 1 מאי 32

א האנד-נייער

אדער האנדנייערין ווערט זאָפאָרט געבויכט צו ערשטע סאָרט מענער-מאגאזין ביי זילבער=גלייט דרעוונאווסקא 26

געזועלען

צו דאמען - מאגאזין אויף שטיק און וואך, ווי אויך האנדנייערינס זאָפאָרט זיך מעלדען אין אדמיניסטראציע פון „נ. פאלקסבלאט.

א לערן-יונגעל

פון אנטשטענדיגע עלטערן צו א טאמבורירער געגען באלדיגע צאָהלונג איז נויטיג ביי

קעסטענבערג

אלעקסאנדריסקא 23

א קוואליפיצירטער

ריכטעווער

צו א קאָמאַשען-שטעפער ווערט פון זאָפאָרט געזוכט ביי נוסענאָוויטש

שקאָלנא 7

א גוט נעלקען=

שטריימעל

1-טע זארט פרייזווירדיג צו פערקויפען צו ווענדען זיך צו ה' יאקוב זילבער=שטיין פאמארסקא 3

מעדלעך

צו נייען אויבערהעמדער ווערען פון זאָפאָרט געברויכט ביי ווידאַווסקי פאלנאָצנא 23 פראנט 3 שטאָק

א שטיקערין

קוואליפיצירט ווערט געברויכט ביי מאגדעל

זאוואדזקא 29

איבערצוגעבען

א שטוב מיט 2 פענסטער פראָנט אויפ'ן 4-טן שטאָק מיט אלע בעקוועמליכקייטן בילינ דירה-געלט צו ערפאָרן ביי ש. ראהן פראנציסקאנער 18

א נייער

צו א שטעפער ווערט געזוכט צו ערפאהרען ביי א. וואלף

קאָנסטאנטינער 50

א מענש זוכט

א בעשעפטיגונג

אין פאָרע געשעפט ס'איז קען זייו אין א פאבריק מיט שליפען מיט גוטע רעפערענצען נישט קיין גרויסן פרייז אפערטען

אונטער .A. B

ס'ווערט געברויכט

א נייער

זאָפאָרט צו מעלדען ביים שטעפער

מ. לייזעראָוויטש

בזשעזשינער 18

עס ווערט פון זאָפאָרט געזוכט 1 שטיק-מענש 1 הויזען וועסט נייער און איין האנד נייער צו מענער בעשטעלט ביי

וו. שאכער

וואָסכאָדניא 51

אַנ'ערשטקלאסיגער

שניידער=געזעלען

ווערט געזוכט ביי

F. KUJAWSKI
Rokocińska Nr.61

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען. מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען. בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אָן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אווענט.

צאהן=ארצט

Jakób Karmazyn

POŁUDNIOWA 2.

פאר פערזיכערטע פון קראנקען קאסע ביים בעשטעלען קינסטליכע צייהן ווערען די קראנקע צייהן אויסגענומען און געהיילט אומזיסט.

Grand-Kino

היינט און פאלגענדע טעג! היינט און פאלגענדע טעג!

„פרויען אויף דעם גליטשיגען וועג"

ליבעס=קאנפליקטען פון די מאדערנע פארלעך. — דער פראבלעם פון פרייע אין ליכט פון עטיק און רעכט.

די אקטועלסטע מאדערנע ליבעס-דראמע, וועלכע אילוסטרירט די ראקטישע הויפט פראבלעמען פון היינטיגען טאָג.

אין די הויפט-ראָלען: **IGO SYM, VIVIAN GIBSON, ARLETTE MARSCHAL i LIVIO PARANELLI**

ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה' ר. קאנטאר.
אנהויב 4.30 נאָכמ. שבת און זונטאג פון 12 בייטאג

CZARY

היינט דאס לאנג=ערווארטעטע שלאגער=קינא=בילד

S.O.S. „אויף די מויערן פון ציטאדעל"

גרויסע הארץ=דראמע פון שטילע העלדען.—אין דער הויפט-ראָלע די בעריהמטע בילד-שעהנע

LILIAN-HALL-DAVIS און דער 100-פראצענטיגער מאנספערשוין WALTER BUTTER

אנהויב 4 א זייגער נאָכמ.
שבת און זונטאג 12 בייטאג
אויפ'ן 1-טען סעאנס זענען אל פלעצער צו 50 גר.

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג! דאס נייעסטע קונסטווערק פון דער איצטיגער צייט! היינט און פאלגענדע טעג!

„די ווידוי פון א זעכצעהניעהריגער"

ריהרענדע ראמטישע ליבענס-דראמע, געשאפען אויפ'ן גרונד פון די רייצענדסטע געגענווארטיגע סעקסועלע פראבלעמען.

די ראָלע פון 16-יעהריגען מעדעל, וועלכע ערפילט די מיאוס'ע פערלאנגען פון איהרע קאלעגען - קרעאירט **GERDI GERDT** || נעכסטער פראגראם: פון די וואנדערונגען דער **פירשטין טרובעצקאיא**

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' צ. קאנטאר
אנהויב פון די סעאנסען 4 נאָכמיטאג,
שבת און זונטאג 12 א זייגער, אויפ'ן 1. סעאנס זענען די פלעצער צו 50 גר.

פערפומעריע

הורט און דעטייל! הורט און דעטייל!

D. MARKUS, Piotrkowska 59, tel. 28-02

באזיצט שטענדיג אויף לאגער די בעסטע אויסארבייטונגען פון פאלגענדע פירמעס:

Tow. Akc. FR. PULS — Tow. Akc. „CAZIMI"

Sp. z o. o. „ELIDA" — Tow. „SUNLAJT"

Tow. Akc. „FORNARINA" — COTTY i HUBIGANT i inni

אלעס צו פאבריקס-פרייזן!

בעמערקונג: כ'נעהם אן בעשטעלונגען טעלעפאניש נומ' 28=02 און שיקט זאפארט אבגעשיקט אהיים.

„Jaśniej Słońca"

ווי אויך די בעוואוסטע מאשטש צו פאדלאגעס

קיין שום אגענטען בעשעפטיג איך נישט.

Skorzystajcie z CENY i trwałości KUPUJĄC

DOMOWE PANTOFLE u THEMELISA

oraz spacerowe pantofelki dziecinne

Uwaga: Wyroby moje są najtrwalsze i najtańsze

41 Piotrkowska 41

היינט און פאלגענדע טעג! א פילם, געווידמעט דעם אנדענק פון פראפ. מאלמגרען און אמונדסען

דאס קבר צווישען די אייז=בערג

טראגישע איבערלעבענישען פון א העלדישער עקספעדיציע צום צפון=פאל.

אויסערדעם:

דער מזיק אין א פידשאמע

OLIVE BORDEN

אין דער הויפט-ראלע די שעהנע און ענטציקענדע

LUNA

אנהויב 4 א זייגער נאכמ., שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג, לעצטער סעאנס 10 אוו.

אויפ'ן ערשטען סעאנס פרייזען פון די פלעצער פון 1 זלאטי אן.

שבת און זונטאג פון 12—3 נאכמיטאג זענען אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

היינט און פאל-גענדע טעג

ווען מ'זאגט נישט די עלטערן

דראמע געשאפען אויפ'ן גרונד פון די אמת'ען דיסקרעטע איבערלעבענישען פון דער היינטיגער יוגענד. — אין די הויפט-ראלען:

Nina Vanna, Mary Johson, Elżbieta Pinajew, Ernest Verebes, Erik Kaiser Tietz

גרויסער סימפאנישער ארקעסטער ביי דער בעטייליגונג פון ארגאנען אונטער דער לייטונג פון ה' ש. בײנעלמאן.

ODEON פיקאנטע און אינגעהויער הומאריסט. סצענעס א. ט. ODEON

„דער אולאנען=קעניג"

(ווינער לידלעך) קאמעדיע פול מיט הומאר און לעבען.

HARRY LIEDTKE אלס קאפיטאן פון די אולאנען

MARJA PAUDLER אלס גיזי— דאס מעדעל אין סמאקינג

Hans Junkerman אין אלס אלטער שלים מולדיגער דאן-זשואן

אויסערן פראגראם: א פארס.

WODEWIL היינט און פאלג. טעג WODEWIL

פיקאנטער פילם פון לעבען פון עסטרייכישע מאגנאטען א. ז.

„די דונאי = פירשטין"

דראמע פול ליבע און אפפערונג אין די הויפראלן די בעקאנטע אמאטן

Józef Schildkraut, Nils Aster, Leatrice Joy

אויסערן פראגראם: א פארס.

CORSO צום 1. מאל אין לאדז CORSO

סענסאציאנעלע ד ... פון די גרויסשטעטישע הינטערקוליסען א.ג.

„די האטעל=גנבים"

Darmenico) Gambina) Sajéta

HILDE JENNINGS, HELFNA ALLEN.

אויסערן פראגראם: א פארס.

היינט און פאלגענדע טעג! היינט און פאלגענדע טעג!

EMIL JANNINGS, MIA MAY, ERIKA GLAESNER, WŁODZIMIERZ GAJDAROW

אין א נייער ליטעראַרישער בעארבייטונג אין 2 סעריעס 14 אקטען צוזאמען

די גרעפין פון פאריז

אין דער מעכטיגער טראגעדיע פון א ליבענדער פרוי

אונטער'ן נאמען:

Z. Sandomierski גוטער ארקעסטער אונטער דער דירעקציע פון דיריגענט ה'

אנהויב טעגליך 4.30 נאכמ., שבת, זונטאג און יום טוב פון 12—3 נ"מ און אין וואכען טעג אויפ'ן 1. סעאנס זענען די פרייזען פון 30 גר.

קינא-טעאטער

כיבא

פראנציסקאנסקא 31

מארגען, שבת, דעם 9. מערץ ווערט געגעבען 2 פארשטעלונגען צו זעהר ביליגע פרייזען לטובת א וואוילטעטיגען צוועק.

3.30 א זייגער נאכמיטאג

געלד, ליבע, שאנדע

דראמע אין 4 אקטען פון זאלאטארעווסקי.

8.30 אווענט

דער ישיבה=בחור

א מעלאדראמע אין 4 אקטען מיט געזאנג און טאנץ פון זאלאטארעווסקי.

אויסגעפיהרט דורך די בעסטע לאדזער אמאטאר-קרעפטען

זאל „הזמיר"!

אל. קאשציושקי 21.

Dr. med. ALBERT GOTLIB

פיעטריקאווער 26,

טעלעפאן 50=77.

אקושער און ספעציאליסט פון פרויען=קראנקה.

נעהמט אן פון 4 ביז 7 אווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער- און ...

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעהמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אווענט.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

וויכטיג פאר מחותנים און פאר לאנגעקליידעטע!

מאכט נישט קיין חתונה-אויסשטייערס, בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין סאמע געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים

ווי אויך פון די עלעגאנטע און רעלסטע חתונה-אויסשטייערס

8 חיים מענדראווסקי, לאדז, אגראדאווא 8

נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען מלבושים פון די בעסטע ביליגער, מאטעריאל מאדערנע ... און די פיינסטע אויסארבייטונגען פון ערשטע סארט בעשעפטיגט ארבעט ביליגע פרייזען און לייכטע בעדינגונגען!!!

קומט איבערציגט אייך!!! קומט איבערציגט אייך!!!

בעמערקונג פאר פראווינץ! ווען איך די מאס בעקומען אנגאבע שיקע גלייך פאר פאסט לויט יעדענס פארלאנג.

דאס נייע-ערעפענטע

בעזוכט גאלאנטעריע = געשעפט

„RACHEL"

נארוטאוויטש-גאס (דזיעלנא) 32

גרויסער אויסוואל פון דאמען- און מענער=וועש, פיזשאמעס, קראוואטן אז"וו בעסטע אייגענע אויסארבייטונג (ווערקשטעל אויפ'ן ארט). בעשטעלונגען פון אייגענע און קונדישע שטאפען ווערען שנעל, פינקטליך און רעעל אויסגעפיהרט.

„RACHEL", ul. Narutowicza (Dzielna) 32.

אנאנסען-פרייזען

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 „ . . . . 60— . . . 4 „

נאכ'ן טעקסט—12 „ . . . . 18— . . . 8 „

פאר א מיליסעטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנעמענטס-פרייזען: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך

די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzostowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmana.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.